

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Katedra německých a rakouských studií

Diplomová práce

2024

Zdeněk Špitálník

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Katedra německých a rakouských studií

**Zpravodajské vyhodnocení válečné činnosti
československých parašutistů**

Diplomová práce

Autor práce: Zdeněk Špitálník

Studijní program: Balkánská, euroasijská a středoevropská studia

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Pondělíček, Ph.D.

Rok obhajoby: 2024

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 3. 1. 2024

Zdeněk Špitálník

Bibliografický záznam

ŠPITÁLNÍK, Zdeněk. *Zpravodajské vyhodnocení válečné činnosti československých parašutistů*. Praha, 2024. 84 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií, Katedra německých a rakouských studií. Vedoucí diplomové práce Mgr. Jiří Pondělíček, Ph.D.

Rozsah práce: 153 390 znaků

Abstrakt

Součástí archivního materiálu Zpravodajské správy, uloženého ve Vojenském historickém archivu v Praze, jsou i desítky protokolů s československými parašutisty, pořízených v létě 1945, bezprostředně po ukončení jejich bojové činnosti. Jedná se tek o zcela unikátní materiál vhodný pro srovnávací studii. Z protokolů lze například vyhodnocovat záležitosti technického charakteru, jako vybavení jednotlivých skupin, stravu, kvalitu falešných dokladů, množství finančních prostředků, ale i délku a typ výcviku. Jádrem výpovědí pak byly obsáhlé popisy bojové činnosti. Zajímavým a inovativním pohledem je porovnání rozdílů mezi parašutisty ze Západu a těmi, kteří byli vysazeni ze SSSR, navíc konfrontované pohledem Gestapa. Cílem práce je, na základě shodných otázek vybraného vzorku parašutistů, porovnat zvolené aspekty zvláštních operací, vysledovat zde některé fenomény a specifika.

Abstract

Part of the archival material of the Intelligence Service, stored in the Military Historical Archive in Prague, are dozens of protocols with Czechoslovak parachutists, taken in the summer of 1945, immediately after the end of their combat activities. This is quite unique material suitable for a comparative study. From the protocols it is possible, for example, to evaluate matters of a technical nature, such as the equipment of individual groups, their rations, the quality of false documents, the amount of funds, as well as the length and type of training. At the core of the accounts, then, were extensive descriptions of combat activity. An interesting and innovative perspective is the comparison of the differences between parachutists from the West and those who were dropped from the USSR, moreover confronted with the Gestapo's point of view. The aim of the thesis is, based on the same questions of a selected sample of parachutists, to compare selected aspects of special operations, tracing here some phenomena and specificities.

Klíčová slova

parašutisté, partyzáni, vojenské zpravodajství, II. světová válka, diverze, zajatci

Keywords

Parachutists, Partisans, Military Intelligence, World War II, Sabotage, Prisoners of War

Title/název práce

Intelligence Evaluation of the War Activities of Czechoslovak Paratroopers

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval archivním institucím, které mi vyšly při přípravě práce vstříc. Rovněž bych rád poděkoval Linh Krausové za podporu při psaní a vedoucímu práce Mgr. Jirímu Pondělíčkoví, Ph.D. za cenné připomínky.

Obsah

Úvod.....	2
Metody a výzkumné otázky	4
1. Likvidační skupina a způsob získávání informací.....	13
2. Západní skupiny.....	15
2.1. Výcvik.....	17
2.2. Let a seskok.....	19
2.3. Záchytné adresy a kontakt s obyvatelstvem	23
2.4. Vybavení.....	25
2.5. Kontakt s nepřítelem	34
2.5. Vnitřní život skupiny	36
3. Východní skupiny	38
3.1. Výběr a výcvik.....	40
3.2. Let a seskok	43
3.3. Vybavení	49
3.4. Operační nasazení	61
3.5. Specifika partyzánského boje	66
3.6. Vnitřní život skupiny.....	69
Závěr.....	72
Summary.....	79
Použitá literatura	80
Teze diplomové práce.....	83

Úvod

V letech II. světové války se zrodil pro domácí prostředí zcela nový typ vojáka. Skvěle vycvičený a odhodlaný bojovník, vysazený padákem a patřičnou výbavou, pevně rozhodnutý vykonat jakýkoliv svěřený úkol. Ať už se jednalo o muže v civilním oděvu s pistolí Colt v kapse, nebo partyzána se sovětským samopalem, jejich působení v nepřátelském týlu, na hraně a na vlastní pěst, fascinovalo a fascinuje celé generace. O vojácích vysazených ze Západu i Východu bylo již napsáno množství knih, natočena řada filmů a vytvořeno množství legend.

Na úplný úvod je vhodné zodpovědět otázku, jak vlastně tyto muže označovat. V dobových materiálech československých zpravodajců se doporučovalo užívat (s ohledem na možné negativní konotace) pojmenování skokan, posel, či parašutista.¹ Výraz parašutista není ovšem, čistě z technického hlediska přesný. Parašutistou je totiž kdokoliv, kdo provozuje seskoky padákem z letadla, balonu, či z padákové věže (populární atrakce ve druhé polovině 30. let v ČSR). Naproti tomu ani výraz výsadkář není správný. V tomto případě se totiž jedná o vojáka, který je dopravován libovolnými prostředky na místo plnění úkolu. Seskok z letadla na padáku představuje pouze jeden ze způsobů nasazení a po té voják pokračuje v plnění úkolů v rámci většího celku. Nejpřiléhavějším označením pro vojáky ze Západu i Východu², kteří působili na okupovaném území v civilním oděvu, je označení z německých pramenů- Fallschirmagent, tedy padákový agent. Za agenty se považovali i příslušníci a příslušnice dalších národnostních sekcí SOE (francouzské, holandské, či německé), a obdobně tak byli označováni například i němečtí agenti vysazovaní do Velké Británie. Negativní konotace, způsobené nadužíváním tohoto pojmu v německých pátracích oběžnicích a vyhláškách, ale přispěly k nepoužívání tohoto pojmu v poválečném Československu. Problém ale nastává u těch skupin z Východu, které byly vysazovány ve vojenském stejnokroji, často i s výsostným označením sovětské, či přímo československé armády a nemohli tak být považováni za agenty. Pro potřeby této práce jsem se rozhodl

---

¹ Viz Připomínky k vl. čj. 3377 Taj-C/1942 VÚA-VHA, Sb. Vojenské zpravodajství, krabice 1, svazek I., náč. B-Londýn (1941-45),

² Souhrnným označením Západ jsou v této práci míněni parašutisté vysazovaní z Velké Británie a později Itálie v rámci operací československé zvláštní skupiny ve spolupráci s britskou SOE, SIS, či americkou OSS. Východ pak zastupují parašutisté československé národnosti vysazovaní různými nadřízenými organizačními celky z území SSSR, případně příslušníci skupin hloubkového průzkumu, kteří se dostávali na místo určení přechodem fronty.

vycházet z poválečných materiálů úřední i populární provenience, která souhrnně obě skupiny (tedy Západ i Východ) označovala jednoduše za parašutisty.

Vojáci jakékoliv armády, vystavení nejextrémnější formě své profese (ať už dobrovolně, či nedobrovolně zvolené), tedy válce a bojovému nasazení, představují velice cenný zdroj informací. Otázkou ovšem je, jak se k těmto informacím, ideálně v co možná nejautentičtější a nezkreslené podobě dostat. Existují studie, které se věnovaly prožitkům vojáků na základě jejich dopisů v rámci polní pošty,³ či analyzující jejich vlastní deníkové zápisy.⁴ Velkým limitem těchto pramenů je však velmi subjektivní zabarvení a často i snaha některé události, zejména ty negativní, zamlčovat. Dalším metodou může být orálně-historický výzkum, který má ovšem obdobné limity jako předchozí dva prameny.⁵ Zamlčovaným okruhem zkušenosti vojáka často bývají události, na které samotný aktér nebyl hrdý. Extrémní případy chování jednotlivce, či skupiny přitahovaly pozornost historiků a sociologů více, než komplexnější uchopení psychologie a chování vojáka.

Pokud není k dispozici ucelený materiál, jedná se pouze o útržkovité záznamy v materiálech různé provenience, sepsané buď přímo během událostí, nebo naopak s velkým odstupem. Učinným pokladem je ovšem materiál, který by formou dotazníkového šetření tyto aspekty zkoumal a byl vytvořen záhy po zájmových událostech.

Ve Vojenském ústředním archivu jsem při výzkumu k bakalářské práci objevil i materiály Zpravodajské správy z léta 1945, kde je vyhodnocována činnost jednotlivých parašutistů a skupin a to jak ze Západu, tak i z Východu. Jedná se o materiál, který dosud nebyl komplexně zpracován a badatelsky využit, jelikož byl předán Vojenským zpravodajstvím před několika málo lety. Předaný materiál obsahuje záznamy o činnosti československé rozvědky ve 30. letech, činnosti ofenzivního zpravodajství v letech II. světové války a poválečné vyhodnocování a tvorby nových metodik pro zpravodajskou činnost na základě válečných zkušeností. O souboru, označeném jako Vojenské zpravodajství I a Vojenské zpravodajství II. poprvé informoval historik Karel Straka v rozsáhlé práci *Rekonstrukce československé agenturní sítě a jejích výsledků z let 1933-*

---

³ Např. Jens EBERT (eds.). *Polní pošta ze Stalingradu: listopad 1942 - leden 1943*. (Praha: Academia, 2012)

⁴ Pavel MÜCKE. *Místa paměti druhé světové války: svět vojáků československého zahraničního odboje*. (Praha: Karolinum, 2014)

⁵ Např. Al SANTOLI. *Everything We Had. An Oral History of the Vietnam War by Thirty-three American Soldiers Who Fought It* (New York: Random House, 1981)

1939.⁶ Jak autor uvedl, jednalo se o materiály odtajněné teprve v letech 2010-2011, což z nich činí výše zmiňovaný poklad.

Metody a výzkumné otázky

Jak tedy přistoupit k výzkumu „obyčejnějších“ aspektů, jako například dojmy z výcviku, zkušenosti s vybavením, návrhy na zlepšení, či názory na složení skupiny?

Komplexně pojal téma přerodu občana ve vojáka a jeho cestu do války britský historik Richard Holmes.⁷ Na příkladech často sahajících do napoleonských válek, do zákopů 1. světové války, ale i v době původního vydání relativně nedávné válce o Falklandy, hledá společné rysy prožitku vojáka. I díky skvělému českému překladu jsou Holmesovy *Obrazy války* cenným odrazovým můstkem pro studium vojenské tematiky s důrazem na aktéra. Holmes pracoval zejména s deníky a vzpomínkami vojáků v rozsahu několika set let a dává tak spíše obecný obraz.

Zájem historiků vždy pochopitelně budily zejména krajní případy chování vojáků v boji, ale i vůči civilnímu obyvatelstvu. Studií o chování vojáků v extrémních podmínkách existuje celá řada a zaměřují se nejen na vojáky německé, ale například i na americké⁸ a nejen na největší válečný konflikt 20. století. Zajímavým počinem byla práce amerického novináře Nicka Turse⁹ o násilnostech a zabíjení z potěšení na příkladu války ve Vietnamu. Kniha německého historika Wolframa Wetteho *Wehrmacht*¹⁰ se zaměřila na poválečný diskurz genocidy a páchání válečných zločinů v Německu.

Kniha německých historiků Sönke Neitzela a Haralda Weltzera *Vojáci* pracuje se zcela odlišným pramenem.¹¹ Jak sám uvádí, v podstatě náhodou se v roce 2001 dostal na stopu zapsaných odposlechů německých vojáků zadržovaných během II. světové války

---

⁶ Karel STRAKA. *Rekonstrukce československé agenturní sítě a jejích výsledků z let 1933-1939: zpravodajské ústředí*. (Praha: Vojenský historický ústav, 2017)

⁷ Richard HOLMES. *Obrazy války: chování člověka v bitvě*. (Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2011)

⁸ Mary Louise ROBERTS. *Válka a chtíč: sex a američtí vojáci za II. světové války ve Francii*. (Praha: Grada, 2014)

⁹ Nick TURSE. *Kill anything that moves: the real American war in Vietnam*. (New York: Metropolitan Books/Henry Holt and Co., 2013)

¹⁰ Wolfram WETTE. *Wehrmacht. Obraz nepřítele, vyhlazovací válka, legendy*. (Praha: Argo, 2006)

¹¹ Sönke NEITZEL a Harald WELZER. *Vojáci: protokoly o boji, zabíjení a umírání*. (Praha: Academia, 2014)

v táborech ve Velké Británii. Časem se k tomu přidaly i další odposlechy pořizované v USA. Přestože samotní němečtí zajatci byli během zajetí na možné odposlouchávání, či přímo na nasazení agentů-provokatérů upozorňováni, v rozhovorech mezi sebou ztráceli ostražitost a hovořili často velmi otevřeně. Jde tak o zcela unikátní soubor nenucených svědectví o válce a jejích aspektech. Z původních výslechových protokolů je zřejmé, že šlo zejména o zachycení extrémních případů chování, popisu zbraní a vybavení, zatímco jiné aspekty vojenského života zapisovatelé odbyli prostým zaznamenáním obecného tématu. Těmito „jinými“ aspekty byly zejména běžné rozhovory o ženách, ať už těch doma, tak i o těch na místech jejich bojového nasazení. Na mnoha tisících stranách přepisů rozhovorů se objevují běžné problémy, jako nedostatek kvalita stravy, hrdinství, vyznamenání a jejich nespravedlivé udělování, popisy vlastní výzbroje, nebo ideologie. Významnou součástí je však i násilí, osobní podíl na holokaustu, či popravách na okupovaných územích. Jak dokazuje výzkum posledních cca 30 let, nebyl podíl na těchto zločinech doménou pouze stranické armády, tedy SS, ale i běžných vojáků, námořníků, či letců. Právě letci byli v minulosti považováni často až za jakýsi poslední symbol rytířskosti nad bojištěm, kde probíhaly krutosti. Odposlechnuté rozhovory, kde letci líčí své potěšení při opakovaném bombardování civilních cílů, však tento někdejší obraz značně narušují. Právě jakási samozřejmost, někdy až potěšení z provádění násilí je významným poselstvím knihy.

Autoři dospěli k závěru, že nikoliv ideologie samotná (v tomto případě nacistická) ovlivňuje chování jednotlivce. Je to zejména válka se vši svou brutalitou, která posouvá limity lidskosti a uvolňuje jinak skrývané pudy a utváří jakýsi mikrosvět, ve kterém jsou určité modely chování normální. To je tématem zejména poslední kapitoly, kde na příkladu odposlechnutých zveřejněných v rámci WikiLeaks uvádí autor útok amerických vrtulníků na objekt v Bagdádu v roce 2007. Rozhovor probíhá v obdobném duchu, jako mezi německými vojáky v zajateckém táboře o více než 60 let dříve. Odosobnění nepřítele je tedy důležitým aspektem i ve válkách aktuálních, a to i na bojující straně, kde bychom hledali ideologii zvrácenosti podobnou té nacistické jen velmi těžko.

Zpět ale k materiálu, který tvoří základ této práce. Součástí archivního materiálu je i téměř 90 dotazníků, resp. pohovorů s parašutisty, pořizovaných v létě 1945, tedy bezprostředně po ukončení jejich bojové činnosti. Jde o dotazníky s víceméně shodně kladenými otázkami a přibližně stejného rozsahu odpovědí. Jde tedy o zcela unikátní materiál vhodný pro srovnávací studii. Bez příkras a často velmi kriticky jsou zde hodnoceny jednotlivé fáze výcviku a samotného nasazení, včetně vlastních návrhů na jejich zlepšení. Ze zmiňovaného

souboru protokolů lze vyhodnocovat například záležitosti technického charakteru, jako vybavení jednotlivých skupin, stravu, kvalitu falešných dokladů, množství finančních prostředků, ale i délku a typ výcviku, nutného pro operační nasazení až po samotný život v ilegalitě a střety s nepřítelem.¹²

Hlavní význam souboru spočívá v tom, že jen malá část parašutistů, ať už vlivem politických událostí, či jiného směřování vlastních kariér, se vrátila k sepsání nějaké formy vzpomínek na válečné události.

Protokoly jsou obvykle nedatované, přesto je zde několik výjimek. Díky nim se dozvídáme, že nejstarší datovaný protokol byl vytvořen již 14. června 1945 (s parašutistou ze skupiny COURRIER 5 Imrichem Erösem) a poslední datovaný 3. srpna (s parašutistou Leopoldem Musilem z výsadku TUNGSTEN). V nedatovaném protokolu s východním parašutistou Vasilem Miškem je zmíněno, že se přihlásil na 2. oddělení Hlavního štábu až 8. října 1945.¹³

Datovaný protokol z července 1945 byl proveden s Aloisem Vyhňákem. Ten sepsal v kanadském exilu v 80. letech své vzpomínky na příchod do Prahy, kde se přihlásil u Zvláštní skupiny: *Po krátké návštěvě vesnice jsem se odjel hlásit do Prahy, kam mezitím z Anglie dorazilo naše velitelství a znovu oblékl stejnokroj. Setkával jsem se s kamarády, kteří přežili operační nasazení, a dozvídal se osudy těch, kteří to štěstí neměli. Většinu z nich jsem znal.*¹⁴

Pohled z druhé strany mohl nabídnout parašutista Oldřich Pelc v knize *Parašutisté v akci*.¹⁵ Ten působil u Likvidační skupiny a byl u některých výsledků. Pelc si však vzal za cíl zmapovat všechny proběhlé operace a pustil se i do rozboru atentátu na Heydricha.

---

¹² K výzbroji výsadku Anthropoid viz Jiří ŠOLC. *Technické vybavení operační skupiny ANTHROPOID*. In: *Historie a vojenství* (Praha: Magnet-Press, Roč. 55, č. 1, 2006) s. 31-39

K oděvům první operační vlny západních výsadků viz Zdeněk ŠPITÁLNÍK. *Boty nadporučíka Oldřicha Pechala*. In: *Historie a vojenství*. (Praha: Magnet-Press, Roč. 68, č. 3 2019), s. 126-129, Zdeněk ŠPITÁLNÍK. *Tajná válka "Made in England". Vybavení československých parašutistů 1941-1942*. In: *Historie a vojenství*: (Praha: Magnet-Press, Roč. 71, č. 2, 2022), s. 64-83

¹³ VÚA–VHA, Sb. Vojenské zpravodajství, krabice 5 Technické protokoly paradesantních skupin (i nevýsadkových) západní a východní fronty. Protokol č. 76 Miško Vasil.

¹⁴ Alois VYHŇAK. *Mother's Hero*. Rukopis. Anglický originál laskavě zapůjčila dcera Aloise Vyhňáka

¹⁵ Oldřich PELC. *Parašutisté v akci: vzpomínky a úvahy*. (Mnichov: Národní politika, 1987)

Zmiňovaný rozbor je však cenný pouze z pohledu tehdejších poznatků o akci, s minimálním využitím dnes již dobře dostupných archivních pramenů. V recenzi na Pelcovu práci, vydané rovněž v exilu, uvádí Miloslav Kašpar, který rovněž prošel parašutistickým výcvikem ve Velké Británii, další informace: *Oldřich Pelc není a nechce být historikem, ale tím více se právě touto knihou stal historickým pramenem, protože byl jednak sám vycvičen pro výsadkové operace, jednak byl účastníkem jedné z nich od 4. 5. 1944 do konce války a po jejím skončení měl možnost ve svém zařazení vyslýchat snad všechny, kteří svoje zasazení šťastně přežili. A nejenom je vyslechnout, ale sepsat o výsledku protokol, nebo hlášení, jež si mohli jeho nadřízení včas prověřit.*¹⁶ Právě poslední věta vystihuje hlavní význam pramene. Nejedná se o nějaké retrospektivní vzpomínky sepsané dlouho po událostech, ale materiál, který bylo možné takřka ihned konfrontovat s protokoly dalších člen skupiny, případně dalšími informacemi, získaných od domácích spolupracovníků, jejichž výsledky probíhaly ve stejné době, často prostřednictvím služeben nově vzniklého Sboru národní bezpečnosti.

Každý protokol obsahuje víceméně stejné otázky (rubriky). Z nich jsem pro tuto práci vybral části, věnující se výcviku, letu a seskoku, vybavení obecně (oděvy, dokumenty, osobní výstroj a výzbroj a peníze) a některé zajímavé části, týkající se samotné činnosti (styk s domácím obyvatelstvem, střety s nepřítelem). Posledním zkoumaným fenoménem pak v případě východních skupin tvoří specifika života mezi partyzány v lesích. Naopak jsem do práce úmyslně nezařadil často nejrozsáhlejší části protokolů, věnující se specifickým radiového vysílání. Tyto části jsou technického charakteru a samy o sobě mohou, v případě patřičných technických znalostí, tvořit zajímavou studii.

Struktura protokolů tedy vypadala obvykle následovně:

- I.) Poznatky na oblékací stanici a během letu na prostor vysazení
- II.) Skutečné a plánované místo seskoku
- III.) Počasí v době seskoku
- IV.) Doskok:
  - a) Terén b) Pořadí členů skupiny c) Rozptyl na doskokové ploše d) Stav materiálu a balení e) Sraz po seskoku
- V.) Materiál:

---

¹⁶ Miloslav KAŠPAR. *Výsadky domů. Ani vina, ani zásluhy, ale povinnost.* In: Osvobození. (London: Ústřední výbor Československé obce legionářské v zahraničí. Č. 1-2 (119-120), 1988) s. 22

Materiál oděvní, speciální materiál, materiál pro seskok, materiál pro přenos, materiál osobní a toaletní, jedy, váha materiálu, nepoužitý materiál, zbraně, zásobníky, strava, peníze

- VI.) Průběh činnosti po přistání
- VII.) Činnost
- VIII.) Dokumenty
- IX.) Výcvik
- X.) Poznatky přijímacích skupin
- XI.) Návrhy na zlepšení
- XII.) Vnitřní život skupiny
- XIII.) Spojovací materiál

V úplném závěru protokolu mohl být posudek sepsaný vyslychajícím důstojníkem, kde bylo uvedeno, jak se parašutista při pohovoru choval, jak působil a zda bude navržen na povýšení, či vyznamenání. Žádný z protokolů není podepsaný, či jinak signovaný, ale s největší pravděpodobností byly prováděny za přítomnosti Jaromíra Nechanského, či Rudolfa Krzáka.

V průběhu přípravy této práce vyšla ve Velké Británii publikace *SOE in Czechoslovakia*¹⁷, která poměrně překvapujícím způsobem odhalila míru povědomí o československých výsadcích ze Západu. Publikace samotná vychází pouze z jednoho pramene, neobsahuje jakékoliv poznámky, či editorský úvod a je tak pouhou edicí závěrečné zprávy SOE o operacích v Československu, uložené v National Archives v Kew.¹⁸ Podrobnější popis jednotlivých operací se zde týká zejména období 1944-1945, oním překvapením však je, že tyto popisy musely nutně pocházet z překladů výslechových protokolů s parašutisty, jelikož jsou v některých případech totožné, v jiných pak téměř totožné, avšak bez uvedení jmen parašutistů. Z této zprávy tak jednoznačně vyplývá, že rozhovory s parašutisty nebyly vedeny pouze pro potřeby vlastního povědomí o jejich činnosti a pro případně budoucí využití pro výcvik nových parašutistů, ale i pro britskou mateřskou organizaci.

Aby práce nevycházela jen z jednoho, byť rozsáhlého typu archivního pramene, lze

---

¹⁷ *SOE in Czechoslovakia. The Special Operations Executive's Czech Section in WW2. An Official History.* (Frontline Books, 2022)

¹⁸ Jedná se o materiály uložené v The National Archives Kew pod signaturou HS 7/108

jednotlivé závěry komparovat s např. s výpověďmi bývalých příslušníků Gestapa. Vzhledem k tomu, že řada aktérů protokolů později nějakým způsobem zpracovala své válečné zkušenosti, často ovšem s odstupem desítek let, nabízí se i možnost srovnání „čerstvých“ informací z léta 1945 s těmi pozdějšími. Ty jsou uloženy částečně ve Sbírce 37, nejcennější materiál, sepsaný Richardem Lindnerem z klatovské úřadovny gestapa, pak v Archivu bezpečnostních složek ve fondu 305.¹⁹

Hlavní výzkumnou metodou práce tedy byla kvalitativní analýza všech protokolů a následné rozřazení dle jednotlivých zkoumaných specifik, která tvoří jednotlivé podkapitoly. Neméně důležitá pak byla komparace se sekundárními zdroji, tedy odbornou literaturou, která umožnila zasazení některých okolností do širšího rámce.

Cílem práce je porovnat, na základě shodných otázek vybraného vzorku parašutistů, jednotlivé aspekty zvláštních operací, vysledovat zde některé fenomény a specifika. Výzkumné otázky je možné položit následovně:

1) Jak parašutisté hodnotili výcvik, vybavení a samotný seskok?

2) Jak vnímali parašutisté střety s nepřítelem?

3) Jak hodnotili parašutisty ze Západu i Východu příslušníci gestapa, kteří se s nimi setkali?

4) Je možné nalézt nějaké společné rysy v oblasti výcviku, vybavení a samotného nasazení u parašutistů ze Západu a Východu?

První výzkumná otázka v zásadě kopíruje záměr Likvidační skupiny, tedy zjistit zkušenosti s výcvikem, vybavením a seskokem, ať už pro historicko-dokumentační účely, tak i pro možné budoucí využití.

Vnímání střetů s nepřítelem pak rozkrývá šíři nasazení a specifika boje v nepřátelském týlu, způsoby přepadů a diverze, ale i vztah k zajatcům.

Třetí výzkumná otázka zkoumá zajímavý pohled protivníka, byť je omezen na několik výpovědí, které byly v dané době k dispozici. Přesto se jednalo o velmi zajímavé

---

¹⁹ Organizace a vývoj exekutivní a zpravodajské služby gestapa, její metody proti parašutistům, tak jak to zpracoval býv. krim. sekr. Gestapa Klatovy LINDNER Richard. ABS, f. Ústředna státní bezpečnosti (305), sign. 305-477-6.

zkušenosti z boje proti parašutistům, které nebyly dosud komplexně zpracovány.

Poslední otázka pak zkoumá, do jaké míry si byli západní a východní parašutisté podobní v jednotlivých oblastech, zkoumaných dotazníkovým šetřením.

Prameny a literatura

Archivy

Základním pramenem práce je tedy archivní soubor označený jako Sběrka Vojenské zpravodajství. Jeho jádrem je i 95 protokolů (některé jsou ovšem duplicitní, například rukopis a strojopisný přepis) s parašutisty ze Západu i Východu. Vedle toho pod dalšími signaturami řada pomocného materiálu, včetně pokusů o historiografické zaznamenání osudů tzv. mrtvých skupin a vyhodnocení nedostatků jednotlivých skupin. Tato hodnocení a zpracování se však týkají bez výjimky výsadek ze Západu, ke kterým měli českoslovenští zpravodajci největší množství informací.

Dalším důležitým archivním pramenem je Sběrka 37, uložená rovněž ve Vojenském historickém archivu Praha. Tento fond obsahuje, mimo jiné i kompletní dokumentaci západních skupin, ať již válečné provenience, tak i těsně poválečná zjištění. Stejně tak jsou zde uloženy i výslechové protokoly s některými příslušníky Gestapa.

Materiály uložené v Archivu Bezpečnostních složek, pod původním označením studijního archivu Ministerstva vnitra jako Ústředna státní bezpečnosti (sběrka 305), obsahují rovněž rozsáhlé materiály k výsadečným skupinám a rovněž výslechové protokoly s brigádním generálem Karlem Palečkem a pojednání Richarda Lindnera.

Literatura

Přestože je problematika československých vojáků vycvičených v letech II. světové války pro zvláštní úkoly v okupované vlasti již poměrně dobře historiograficky zmapovaná, memoáry jejich konkrétních účastníků jsou spíše výjimkou. Vyšla celá řada zaznamenaných vzpomínek a rozhovorů s přeživšími parašutisty, edice některých deníků a válečné korespondence, avšak pouze několik se rozhodlo své zážitky vlastnoručně sepsat.

V podstatě pouze kniha Oldřicha Pelce ze skupiny POTASH *Parašutisté v akci*²⁰, má

---

²⁰ Oldřich PELC. *Parašutisté v akci: vzpomínky a úvahy*. (Mnichov: Národní politika, 1987)

charakter vzpomínek, alespoň tedy krátká, první část knihy.

Vzpomínky uveřejnil v 90. letech i Čestmír Šikola ve spolupráci s Jaroslavem Pospíšilem nejprve v knize *Nešli stejnou cestou*²¹ a později i v publikaci *Clay-Eva ve vzpomínkách radisty skupiny a spolupracovníků*.²² Zatím pouze ve formě rukopisu jsou rozsáhlé vzpomínky parašutisty z výsadku PLATINUM-PEWTER Aloise Vyhňáka, které mohou dobře posloužit pro komparaci těsně poválečného protokolu se vzpomínkami sepsanými o téměř 40 let později.

Historiografické zpracování východních výsadků dlouho narážela na nepřístupnost archivních materiálů sovětské provenience, byť i na tomto poli již vznikla řada zajímavých počinů. Nejucelenějším přehledem parašutistů československého původu je práce vojenského historika Jiřího Šolce s názvem *Za frontou na východě*.²³ V cenné úvodní části, podrobně vysvětluje složité pozadí vysílání jednotlivých skupin různými nadřízenými celky. Druhá část pak obsahuje stručné biografické medailonky parašutistů.

Velmi kvalitní studií o výběru parašutistů v SSSR je i práce Oldřicha Vaňka *Výber a príprava kádrov pre špeciálne operácie zo ZSSR v rokoch 1941 – 1945*.²⁴

Z nejnovejších prací je nutné jmenovat knihy autorů Stano Bursy a Pavla Sajenka, kteří se zabývali výsadkovými operacemi 1. ukrajinského frontu²⁵, výsadkem CHAN²⁶ a partyzánskou brigádou Jana Žižky na Moravě.²⁷ Autoři zúročili svůj dlouhodobý výzkum s ruskými a ukrajinskými archivními prameny a i korespondenci se sovětskými parašutisty

---

²¹ Jaroslav POSPÍŠIL. *Nešli stejnou cestou: osudy parašutistů a konfidentů gestapa*. (Vizovice: Lípa, 1994)

²² Čestmír ŠIKOLA. *Clay-Eva: ve vzpomínkách radisty skupiny a spolupracovníků*. (Praha: P3K, 2014)

²³ Jiří ŠOLC. *Za frontou na východě: českoslovenští parašutisté ve zvláštních operacích na východní frontě za druhé světové války (1941-1945)*. (Cheb: Svět křídel, 2003)

²⁴ VANĚK, Oldřich VANĚK. *Výber a príprava kádrov pre špeciálne operácie zo ZSSR v rokoch 1941 – 1945*. In *Vojenská história* 4/2009 s. 56-90

²⁵ Pavel SAJENKO, Vladimír BOLDAŇUK a Stanislav BURSA. *Úkol splníme!: po stopách paradestančních skupin vysílaných na jaře 1945 zpravodajským oddělením štábu 1. ukrajinského frontu do Protektorátu Čechy a Morava*. (Moravská Ostrava a Přívoz: Avartos, 2018)

²⁶ Pavel SAJENKO, Vladimír BOLDAŇUK a Stanislav BURSA. *Výsadek CHAN se nehlásí: příběh parašutistů zpravodajské skupiny CHAN vysazených v Krkonoších v březnu 1945 ve světle dokumentů a vzpomínek*. (Ostrava: Avartos, 2015)

²⁷ Pavel SAJENKO, Vladimír BOLDAŇUK a Stanislav BURSA. *Ve jménu cti!: působení sovětských zpravodajských paradestančních skupin a štábu 1. moravské partyzánské brigády Jana Žižky v oblasti Moravsko-slovenského pomezí na přelomu let 1944/1945*. (Ostrava: Avartos, 2022)

a jejich potomky. Charakter edice má pak práce Pavla Žáčka, týkající se radiové korespondence partyzánské skupiny NÁRODNÍ MSTITEL, která vychází z materiálů uložených v kyjevském Státním ústředním archivu občanských sdružení Ukrajiny.²⁸ Ačkoliv se tato edice netýká žádné z osob zkoumaných v této diplomové práci, může se stát vodítkem pro další výzkum v ukrajinských archivech.

Faktograficky cenná je rozsáhlá práce Pavla Šmejkal s názvem *S Moskvou za zády*²⁹, která mapuje místa působení východních parašutistů na území dnešní České republiky.

Vyšlo i několik memoárů, jako například vzpomínky Rudolfa Vetišky *Skok do tmy*³⁰, které se v 60. letech dočkaly i filmového zpracování. Memoárový charakter má kniha parašutisty Alfréda Mrůzka s nenápadným názvem *Síla lásky*.³¹

Další vzpomínkovou publikací je kniha Ivana Legara *Oddíl zvláštního určení*, která se věnuje operaci PROKOPJUK II. Několik parašutistů z této skupiny se po válce přihlásilo u 2. oddělení MNO a podali o operaci svědectví. Sám Legar byl v té době (v létě 1945) zařazen u nově vzniklého Zvláštního oddílu, který prováděl v režii OBZ (Obranné zpravodajství) zvláštní akce v pohraničí. Právě další úkoly byly často i důvodem, proč se řada parašutistů k výsledkům nedostavila. Jiným důvodem mohl být i fakt, že řada příslušníků skupin nebyla vojáky československé armády a proto na ně zpravodajské oddělení nedosáhlo. V některých případech stačilo, že byl dotýčný vyškolen příslušnými orgány v SSSR a byl komunista. Chybí tak například protokol s jedním z mála československých politických komisařů skupiny Miroslavem Pichem- Tůmou.³²

V případě skupin hloubkového průzkumu z Roty zvláštního určení 1. čs. armádního sboru je pak hlavním pramenem studie historika Jindřicha Marka *Parašutisté bez padáků*.³³ Autor zde popisuje okolnosti vzniku a činnosti Roty ZU, včetně edice nejzásadnějších

---

²⁸ Pavel ŽÁČEK. Radiová korespondence partyzánské skupiny „Národní mstitel“ (Praha: Muzeum paměti XX. století. 2021)

²⁹ Pavel ŠMEJKAL. *S Moskvou za zády: zpravodajci - parašutisté - partyzáni*. (Praha: Academia, 2021)

³⁰ Rudolf VETIŠKA. *Skok do tmy*. (Praha: NPL, 1966)

³¹ Alfréd MRŮZEK. *Síla Lásky*. (Praha: Naše vojsko, 1984)

³² Více o Miroslavu Pichovi viz Prokop TOMEK. *Příslušník StB Miroslav Pich Tůma*, (Cheb: Svět křidel, 2022)

³³ Jindřich MAREK *Parašutisté bez padáků. Operační činnost Roty ZU 1. čs. armádního sboru v SSSR*. In: Historie a vojenství 3/2014 s. 57-77

dokumentů. Rovněž pracuje s několika protokoly účastníků hloubkového průzkumu, uložených ve fondu Vojenského historického archivu č. 308.

Poměrně unikátní je reportáž *V nepřátelském týlu*, která vyšla v časopise *Naše vojsko* v SSSR již 1. ledna 1945.³⁴ Barvitě popisuje činnost skupiny hloubkového průzkumu a co je poměrně paradoxní, včetně skutečných jmen průzkumníků. Zmiňovaný text se ale pochopitelně nevěnuje všem okolnostem akce a závěr shrnuje takto: *Skupina "Za slobodu" dokonale splnila prikázané úlohy, o kterých nám však Václavík hovoriť nechce, len sa tajomne usmieval. Všeci príslušníci skupiny boli vyznamenaní Čs. vál. Krížom a medailou Za chrabrosť.* Tento průzkum je zachycen i v protokolu s Ladislavem Valentierem, ten zde však popisuje pouze přechod fronty.³⁵ Mnohem podrobnější je reportáž *Odvážný průzkum do týlu nepřítele* ze stejného periodika z 23. dubna 1945.³⁶ Obsahuje rovněž jména všech účastníků hloubkového průzkumu na Slovensku v březnu a dubnu 1945 pod velením kpt. Alexandera Kováče.

Poslední prací, kterou je nutno zmínit, je poměrně nedávno vydaná studie ruského historika Alexandera Goguna s názvem *Stalinova komanda*. Přestože referenčním rámcem autorova výzkumu je zejména Ukrajina, představuje poměrně zásadní počín v oblasti výzkumu partyzánské války.³⁷

1. Likvidační skupina a způsob získávání informací

Na počátku května 1945 se začali do Československa vracet vojáci zahraničních jednotek. Mezi nimi i byla nepočtená skupina příslušníků vojenského ofenzivního zpravodajství z 2. oddělení Hlavního štábu, která se během války starala o vedení tajné války. O osudy parašutistů se starali příslušníci tzv. likvidační skupiny Skupiny D, což byli muži z řad přeživších parašutistů a specialistů z týlových součástí. Přídomek likvidační v tomto případě neznamenal sabotážní, či teroristické úkoly skupiny, ale likvidaci ve smyslu

---

³⁴ *Naše vojsko*. Praha: Za Svobodu, 1.1.1945, 4(1), s. 7.

³⁵ Protokol č. 61, Valentier Ladislav, VÚA-VHA, Sb. VZ, k. 5

³⁶ *Naše vojsko*. Praha: Za Svobodu, 23.4.1945, 4(16), s. 6.

³⁷ Aleksandr GOGUN. *Stalinova komanda: ukrajinské partyzánské jednotky v letech 1941-1944*. (Praha: Academia, 2019)

ukončení činnosti, vyhodnocení a důstojné uzavření této válečné kapitoly. Důležitým pramenem k činnosti likvidační skupiny jsou výslechové protokoly generála Karla Palečka z doby jeho zatčení Státní bezpečností v letech 1949–1950. K tehdejšímu sběru materiálů uvedl: *Chtěli jsme současně vytěžit všechny cenné zkušenosti z praktické práce vysílaných skupin, ať už ze západu nebo z východu, sesbírat poznatky, tyto shrnout a vytěžit pro službu v nové armádě.*³⁸

Jak sám Paleček uváděl, začali se parašutisté v Praze ponejvíce objevovat na přelomu května a června, aby se informovali o dalších úkolech. Část nadále působila ve svých operačních prostorech a naopak začali do Prahy přicházet i parašutisté z Východu, o nichž neměli západní zpravodajci žádné informace. Paleček k nim uvedl: *Jsou to jednotlivci a z toho je zřejmé, že podobných případů může být více. Já sám původně měl zájem pouze o skupiny naše. Když se začali objevovat někteří jednotlivci z Východu, kteří chodili také na Lomského*³⁹, *bylo dohodnuto, že se zlikviduje i složka východní.*⁴⁰

Na základě výzvy v rozhlase (nepodařilo se najít podobnou výzvu v tisku) se parašutisté po jednom i po skupinách začali objevovat v sídle Hlavního štábu, kde s nimi byly sepisovány protokoly. Mezi úkoly likvidační skupiny patřilo:⁴¹

- 1) Sepsání činnosti jednotlivých velitelů
- 2) Sepsání zasloužilých spolupracovníků
- 3) Návrhy na vyznamenání
- 4) Návrhy na povýšení
- 5) Vyhodnocení činnosti pro zkušenosti
- 6) Vydání soukromého majetku živým i pozůstalým
- 7) Udržování radiospojení

Protokoly, kterými se tato práce zabývá, spadají pod bod 5). Paleček dále uvedl, že tato činnost probíhala od června do října 1945 s tím, že činnost skupiny nebyla pravidelná, ale odvíjela se od toho, kdy a kolik parašutistů dorazilo, aby písemně zpracovali své zkušenosti.

---

³⁸ Protokol s brig. gen. Karlem Palečkem. ABS, sign. 305-707-3, s. 518.

³⁹ Bohumír Lomský (22. 4 1914 –18. 6. 1982) československý voják, poslanec Národního shromáždění ČSSR, Ministr národní obrany Československa.

⁴⁰ Protokol s brig. gen. Karlem Palečkem. ABS, sign. 305-707-3, s. 768.

⁴¹ Ibid., s. 770.

Vedle informací o parašutistech se likvidační skupina pokoušela získávat i poznatky protivníka, tedy německých bezpečnostních orgánů. Jednoznačně nejrozsáhlejším pojednáním o parašutistech je práce bývalého příslušníka klatovské venkovní služebny Gestapa Richarda Lindnera. Lindner byl k sepsání souhrnu pověřen parašutistou z likvidační skupiny Rudolfem Krzákem, zatímco čekal v cele na vykonání trestu smrti. Karel Paleček k němu později uvedl: *Vedle toho byly ještě šetřeny záležitosti skupin mrtvých a v tomto smyslu i některé věci kolem Gestapa. Tak kupříkladu Krzák byl šetřit v Klatovech tamnějšího kriminálního komisaře myslím Lindnera, který potom sepsal všechny svoje vědomosti a ty jsou uloženy u 5. oddělení.*⁴² Lindner se pustil i do hodnocení výsadek ze Sovětského svazu a srovnání některých specifíků a rozdílů mezi nimi a parašutisty ze západu.

2. Západní skupiny

Myšlenka provádění zvláštních operací daleko za frontou nebo hluboko v týlu nepřítele si vyžádala i úvahy o možnostech dopravy příslušných sabotážních skupin či agentů. Zatímco jsou v této souvislosti často uváděny úspěšné pokusy sovětské a německé armády s vysazováním vojáků na padácích, ve druhém případě i skutečné akce, měla tato cvičení a bojová nasazení jen pramálo společného s vysazováním agentů. Jestliže pro výsadek je padákový seskok nezbytností, nacvičovanou a opakovanou činností, pro agenta jde pouze o jednorázový nezbytný úkon, jak se nepozorovaně dostat často i stovky kilometrů daleko. Padákový výsadek se tak ukázal být ideálním (či spíše jediným možným) způsobem v případě vnitrozemských okupovaných teritorií.

Zprávy o úspěšném nasazení spojeneckých agentů pomocí padáku se dostávaly i přímou cestou Kanceláři prezidenta republiky a plk. gšt. Františku Moravcovi. V září 1941 například odeslal pracovník Ministerstva zahraničních věcí Dr. Ivo Ducháček své poznatky o francouzských parašutistech- agentech: *„Parašutistický“ styk s Francií je hojný, relativně snadný. Při poslední vzdušné návštěvě parašutistického agenta uplynula mezi odletem parašutisty a jeho návratem do Anglie doba pouze pět neděl. Moje informátorka vypravovala, že její manžel při posledním výletu do Francie šel navštívit její matku do Paříže. Setkal se s ní v jejím obchodě, představil se jako obchodní cestující. Byl vyhozen. Byl přivolán nazpět teprve tehdy, když jako navštívěnkou ukázal fotografii dcery majitelky*

---

⁴² Protokol s brig. gen. Karlem Palečkem. ABS, sign. 305-708-1. s. 722

obchodu, při té příležitosti požádal o ruku a po návratu do Anglie se také oženil.⁴³

Dalším významným československým vojenským teoretikem, zabývajícím se výsadečnými jednotkami a parašutismem byl štábní kapitán Jaroslav Šustr. Muž, který se později významným způsobem zapíše do historie zvláštních operací, napsal pod pseudonymem "Šr" v březnu 1941 do Vojenských rozhledů článek s názvem *Boj parašutistů*. Text většinou popisuje a hodnotí taktiku, úspěchy a neúspěchy německých výsadečných jednotek a možnosti jejich, v té době aktuální, invaze do Británie. V závěru však připouští, že: *lze vysaditi parašutisty ve stejnokrojích cizích armád, nebo i v občanských šatech. Jejich účelem je odvracet pozornost od pravé situace, zkreslovati, případně rozšiřovati falešné zprávy, vzbuzovati nespokojenost, prováděti teror a pod.*⁴⁴

Výsadečkové operace Skupiny ZÚ a později Zvláštní skupiny, či Skupiny D (někdy označované jako Domov⁴⁵) lze rozdělit na tři hlavní vlny. První období začalo v podstatě pokusem s vysazením jen málo vycvičeného parašutisty Otmara Riedla v dubnu 1941. Vzhledem k neúspěchu této akce se přistoupilo k důkladnějšímu výcviku budoucích parašutistů. Následovaly skupiny se spojovacími úkoly na podzim a v zimě 1941, společně asi s nejnámějším výsadečkem ANTHROPOID, jehož úkol byl pro změnu teroristický. Období 1. vlny uzavřelo několik skupin organizačních, sabotážních a ještě jedna teroristická na konci dubna 1942. Celkem bylo vysazeno 27 parašutistů. Drtivá většina těchto mužů se konce války nedožila. Z pěti přeživších byli 2 popraveni za zradu v roce 1947 a jejich protokoly, i zřejmě z důvodů probíhajícího vyšetřování nevznikly. Součástí práce jsou však protokoly se dvěma přeživšími parašutisty tohoto raného období operací.

Druhé operační období bylo zahájeno v říjnu 1942 skupinou ANTIMONY avšak již dubnu 1943, z důvodu sestřelení dvou letounů se sedmi parašutisty nad Mnichovem, bylo ukončeno. Zdokonalená německá protivzdušná obrana již byla příliš velkým rizikem pro letouny z Velké Británie.

Poslední vlna operací byla spuštěna díky možnosti provádět kratší lety ze základen na území Itálie. Tyto výsadky jsou charakteristické větším počtem osob a důkladnějším výcvikem a výbavou.

Poslední skupinou výsadečků ze Západu, jejichž členové jsou v protokolech zahrnuti,

---

⁴³ Parašutisté a letci. VÚA-VHA. Sbíрка 37-8-62

⁴⁴ Škpt. gšt. Šr. *Boj parašutistů*. In: Vojenské rozhledy č. 1/1941 s. 13

⁴⁵ Vlastní životopis Rudolfa Krzáka VÚA-VHA. Sbíрка 37-345-1

byly akce organizované americkým Úřadem strategických služeb (O.S.S.). Do akcí byli odesláni pouze dva parašutisté. Na území protektorátu student Vlastislav Žuk a na Slovensko zkušený voják romské národnosti Antonín Facuna.⁴⁶ Protokoly obou parašutistů patří k nejrozsáhlejším a velmi zajímavým dokladům působení amerických zpravodajských služeb na československém území.⁴⁷

Pro úplnost je třeba ještě doplnit, že zde existovaly i skupiny složené ze sudetských Němců, které však československému zpravodajství nepodléhaly a nemělo o nich příliš velké povědomí.⁴⁸

2.1. Výcvik

Českoslovenští parašutisté podstupovali až na několik výjimek v podstatě stejný typ výcviku. Základem byl téměř měsíční kurs útočného boje, který měl být jakousi nadstavbou klasickému pěchotnímu výcviku, s důrazem na schopnost samostatného plánování malých akcí, práci s výbušninami, nemířenou střelbu a celkové zdokonalení fyzické kondice. Většina budoucích parašutistů tento kurs absolvovala ve výcvikových zařízeních britské SOE ve Skotsku. Bezprostředně po skončení tohoto kurzu obvykle následoval týdenní parašutistický výcvik, kde se frekventanti učili základní úkony nutné k manipulaci s padákem. Během tohoto kurzu většina absolvovala typicky 4-5 seskoků z upoutaného balonu a letadla, přičemž jeden skok měl být proveden v noci. Vlivem špatného počasí se nezdálo, že nebyly provedeny všechny cvičné seskoky, nicméně nutným základem prošli všichni později bojově vysazení parašutisté. Po rozřazení úspěšných absolventů kurzů do budoucích operačních skupin následovala řada kurzů, které měly prohloubit získané dovednosti a zaměřovaly se i na specifické role skupiny.⁴⁹

Vzhledem k tomu, že během poválečných pohovorů naproti sobě stáli v případě západních parašutistů muži, kteří bez výjimky prošli tímto nezbytným základem, nebyl

---

⁴⁶ Více viz PLACHÝ, Jiří. *Horší než doba války--: osudy parašutistů z Velké Británie v poúnorovém Československu*. Cheb: Svět křídel, 2014. s. 317-334

⁴⁷ Přestože existují protokoly obou parašutistů, materiály V. Žuka nebyly součástí sbírky ZS, ale jsou uloženy ve VÚA-VHA ve sbírce 37-317

⁴⁸ Více viz PLACHÝ, Jiří. *Horší než doba války--: osudy parašutistů z Velké Británie v poúnorovém Československu*. Svět křídel. Cheb: Svět křídel, 2014. s. 334-339

⁴⁹ Více např. Marie MATÚŠŮ. *Muži pro speciální operace*. (Praha: Naše vojsko, 2005), Jiří ŠOLC. *A zpívali jsme Tipperary: Výcvik československých parašutistů ve Velké Británii*. (Praha: Merkur, 1993)

výcviku věnován výraznější prostor. Přesto lze i v tomto případě nalézt několik zmínek.

Výjimku, potvrzující pravidlo o po sobě jdoucích kurzech představoval vůbec první nasazený parašutista rotný Otmar Riedl. Na otázku, jaký prodělal výcvik, odpověděl: *Nemohu v tomto dotazníku více uvést, protože jak se ukázalo (byl jsem považován za zabitého), neměl jsem dostatečný výcvik a myslím, že právě na základě mého pokusu bylo překročeno k dalekosáhlému výcviku dalších a k jejich dokonalému vybavení.*⁵⁰

Zajímavým poznatkem po operačním nasazení chtěl další možný výcvik obohatit Alois Vyhňák z výsadku Platinum-Pewter: *Jako zvláštní výcvik bych navrhl psychologii. Pokládám znalost lidských povah a vlastností za jeden z hlavních předpokladů pro úspěšné plnění úkolů.*⁵¹ Nutno podotknout, že v případě jeho skupiny by se obdobný výcvik skutečně hodil, protože prošla několika personálními změnami ještě před definitivním odesláním do akce (viz níže).

Josef Haríň z výsadku Embassy prožil vlivem nepříznivých okolností nějakou dobu u partyzánského oddílu Rodina. Haríň z absolvovaných kurzů vyzdvihl zejména horolezecký: *Horolezecký výcvik se zdál nepotřebný, ale v praxi se ukázalo, že je to jeden z nejnütnějších výcviků, hlavně orientace a táboření v lese.*⁵² Původně neplánovaný, mnohatýdenní pobyt v lesních a horských podmínkách u partyzánských skupin představoval poměrně častý jev u skupin vysazených v letech 1944-1945, zatímco skupiny první operační vlny byly cvičeny primárně pro zpravodajskou a sabotážní činnost ve městech.

Podrobněji se o vlastním výcviku zmínil Antonín Facuna, jeden ze dvou parašutistů vysazených americkou OSS. Jeho výcvik byl od britského odlišný a tak k jeho složce kdosi později dopsal tužkou, že má dokonalý americký zpravodajský výcvik. V protokolu uvedl: *Absolvoval jsem jednotýdenní výcvik parašutistický (4 cvičné skoky). Jednotýdenní výcvik řídičský, dvoutýdenní výcvik destrukční a dvoutýdenní výcvik konspirativní. Cover story, šifrování, zpravodajský, vloupání, otevírání zámků, sebeobrana, střelba, fotografování, tajné inkousty a falšování dokladů. Nevinný dopis, vystupování. Dále jsem prodělal kurs signalizace a příjem letadel.*⁵³

---

⁵⁰ Protokol č. 66 Riedl Otmar, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

⁵¹ Protokol č. 22 Vyhňák Alois, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

⁵² Protokol č. 44 Haríň Josef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

⁵³ Protokol č. 55 Facuna Anton, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

Dalším, trochu výjimečným případem byla operace Gummit, jejímž jediným členem byl katolický kněz Josef Pojar. Jeho výcvik se v roce 1944 omezil skutečně na nejzákladnější dovednosti: *Výcvik ve střelbě jsme prováděli v zahradě vily Československé vojenské mise v Carbonare, bez instruktora.*⁵⁴

Poněkud kritické souhrnné hodnocení standardního výcviku podal Jaroslav Šperl z výsadku Carbon: *Myslím, že nedostatkem výcviku byla jeho povrchnost, také jsme postrádali dokonalejší výcvik se zbraněmi. Toto mohu říci i o výcviku tělesném, konspirativním, o výcviku přijímacích skupin i výcviku s trhavinami.*⁵⁵ Připojil i zajímavý poznatek z vyčkávací stanice v Itálii, kde některé skupiny čekali na operační nasazení často řadu měsíců (vedle Carbonu například i Platinum-Pewter): *Není možno nechat operační skupinu déle nežli rok před operací v nečinnosti nebo v činnosti takové, která by neodpovídala vážnosti úkolů. Také výcvik parašutistický měl být dokonalejší.*⁵⁶

2.2. Let a seskok

Josef Gemrot popsal, jak probíhala v případě jeho skupiny příprava na samotný odlet a vystrojování na italské základně: *Na stanici velký spěch. Oblékl jsem se sám až na padák, který mi pomohl nasadit anglický poručík. Na letiště jsme přišli dosti pozdě, nebylo času na dobré uspořádání různých věcí, které jsem měl pod oblekem nebo kombinézou. Myslím, že jsem byl příliš vycpán prádlem, čokoládou, suchary a jinými poživatinami. Do auta, které mě vezlo k letadlu, mě museli pomoci vylézt, taktéž do letadla mě pomáhali.*⁵⁷

Délka letu se díky možnosti startů z italských základen zkrátila v porovnání s lety z britských letišť přibližně na poloviční dobu. Množství materiálu na těle však přesto působilo značné nepohodlí. Znovu Josef Gemrot: *Za 4 a 1/2 hodinového letu mně trnulo celé tělo. Bylo to tím, že popruhy padáku musí být utažené, když mám tolik věcí pod oblekem.*⁵⁸ Na nepohodlí upozornil i Alois Vyhňák ze skupiny Platinum-Pewter: *Během letů pociťována*

---

⁵⁴ Protokol č. 72 Pojar Josef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

⁵⁵ Protokol č. 78 Šperl Jaroslav, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

⁵⁶ Ibid.

⁵⁷ Protokol č. 56 Gemrot Josef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

⁵⁸ Ibid.

*poněkud nevolnost a chlad a tělesná slabost následkem utažených popruhů.*⁵⁹

Během dlouhého letu měli parašutisté obvykle k dispozici občerstvení v podobě sendvičů a termolahví s čajem. Jaroslav Šperl vzpomínal: *Strava podávána během letu byla velmi prospěšná. Chování posádky bylo vzorné, letci byli velmi příjemní.*⁶⁰ Josef Gemrot přidal doporučení týkající se padáků: *Bylo by dobré padák navléknout na sebe 1/2 hod. před seskokem. Předtím jsme vůbec neměli padáky zapnuty na karabinkách a pohybovali jsme se po letadle volně, místo tam bylo dost.*⁶¹

Velký vliv na budoucí činnost mohlo mít chybné vysazení. S ohledem na tehdejší navigační možnosti byl další osud skupiny v rukou československých, polských a zejména britských leteckých posádek. Pokyn k seskoku pak vydával dispečer letu, který byl v prostoru s parašutisty. Rudolf Pernický, velitel výsadku TUNGSTEN uvedl v protokolu problémy, které měl před vysazením: *Byl jsem přemlouván doprovázejícím anglickým důstojníkem, že vše je v pořádku, že navigátor zná místa seskoků z letecké fotografie. Přesto jsem ale šel za navigátorem, ten se mnou vůbec nechtěl mluvit. Domnívám se, že Angličané mnohdy vůbec nedbali domluveného místa seskoků, vybrali si sami jiné, aniž skupinu informovali.*⁶² Skupina tak byla nakonec vysazena desítky kilometrů od původně plánovaného místa na českomoravské vysočině. Obdobný problém měla i skupina COURRIER-5 vysazená na Slovensku. Jozef Chramec k tomu uvedl: *Před startováním nám bolo povedané, že miesto dopadu môže byť zmýlené najviac o 10 km od predom určeného miesta. To však bolo asi 80 km. Chyba podle mojho presvedčenia bola, že sme sa nemohli s posádkou dohovoriť.*⁶³

Rovněž Jan Grajzel byl vysazen se značnou navigační chybou: *Místo seskoků mělo být několik km jihovýchodním směrem od Přerova, byli jsme ale shozeni jihozápadně od Prostějova, tedy asi 50 km dále, než bylo určeno.*⁶⁴

---

⁵⁹ Protokol č. 22 Vyhňák Alois, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

⁶⁰ Protokol č. 78 Šperl Jaroslav, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

⁶¹ Protokol č. 56 Gemrot Josef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

⁶² Protokol č. 48 Pernický Rudolf, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

⁶³ Protokol č. 15 Chramec Jozef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

⁶⁴ Protokol č. 40 Grajzel Jan, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

Nechtěným rekordmanem při chybném vysazení byl ale Otmar Riedl. Rozdíl, mezi plánovaným a skutečným místem seskoku činil téměř 600 kilometrů: *Skutečné místo seskoku bylo v blízkosti Landeku v Rakousku asi 60 kilometrů pod Innsbruckem. Plánované místo seskoku u Kolína.*⁶⁵

V ideální situaci měli být parašutisté vysazeni v rychlém sledu za sebou, aby byl na zemi po dopadu co možná nejmenší rozptyl skupiny a vysazovaného materiálu. V případě vysazování balíku, či kontejneru se pořadí nákladu volilo mezi jednotlivé členy, aby se zvýšila šance, že bude materiál snadno nalezen. Josef Haríň kladl důraz na co možná nejrychlejší vysazení všech parašutistů: *Je důležité, aby seskok byl proveden během jednoho kola, aby se nepřítel neupozornil na operaci. Parašutisté musí být dobře vycvičeni, aby při seskoku nevznikly mezi jednotlivými čísly mezery.*⁶⁶

V případě, že byla vysazována větší, například čtyřčlenná skupina, provedlo letadlo obvykle po vysazení poloviny parašutistů ještě jeden okruh (kolo) a vysazovalo zbytek skupiny na smluvené signály ze země. Na seskok skupiny Potash vzpomínal Stanislav Zuvač: *Rozptyl skupiny asi 100m. Celá skupina spadla na pole. Příslušníci prvního kola dávali znamení baterkami.*⁶⁷

Jozef Chramec využil svítilnu rovněž, ale ne k signalizaci, což se ukázalo jako velmi kritický moment: *Doba dopadu trvala 3,5 minuty. Při výskoku z letadla som si svietil, nakoľko sme počítali, že sme na správnom mieste. Tu však po nás bola spustená palba z gulometov. Dopadol som do vrbiny a s nej dole hlavou do vody.*⁶⁸ Relativně krátká doba samotného seskoku na padáku patřila mezi nejnebezpečnější moment celé operace, jelikož se v tomto okamžiku rozhodovalo, zda byl samotný seskok prozrazen, či ne. V dalším, již česky přeepsaném protokolu s Jozefem Chramcem je svítilna zcela vynechána a důvod prozrazení vysvětlován takto: *Letadlo kroužilo asi šestkrát nad prostorem, než nám byl dán povel k seskoku. Tím si vysvětluji, že bylo zaslechnuto a bylo po nás stříleno. Padák zůstal viset na vrbě a já jsem spadl do Váhu. Proud mě nesl, stačil jsem ještě odpoutat popruhy a doplavil jsem se ke břehu.*⁶⁹

---

⁶⁵ Protokol č. 66 Riedl Otmar, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

⁶⁶ Protokol č. 44 Haríň Josef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

⁶⁷ Protokol č. 1 Zuvač Stanislav, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

⁶⁸ Protokol č. 15 Chramec Jozef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

⁶⁹ Ibid.

Výška letadla pro vysazení parašutistů byla často velmi malá, aby byl let padákem omezen na co nejkratší dobu. Použití záložního padáku nebylo technicky možné a nebyl používán ani při akcích s vysazením z větších výšek. Údaje o počasí, či výšce seskoku jsou v protokolech spíš ojedinělé, ale několik zmínek zde uvedeno je. Leopold Musil skákal pouze se svým velitelem Rudolfem Pernickým: *Seskok z letadla asi z výšky 600 m. Letadlo nekroužilo a pokračovalo v letu dále.*⁷⁰ Přestože nepříznivé počasí bylo často hlavním důvodem odvolání operace, ať už na výchozí základně, tak během letu, někdy bylo k seskoku nakonec svoleno. Josef Gemrot: *Skákal jsem za silného větru. Za takového větru se v Anglii neskákalo.*⁷¹

Po úspěšném otevření padáku byl další nebezpečnou fází seskoku dopad. Ten mohl již v prvních vteřinách na domácí půdě zcela změnit další průběh akce. Jan Grajzel dopadl mezi stromy: *Padák jsem musel nechat na stromě, v jehož koruně jsem uvázl a s něhož jsem se musel vyvléknout. Při dopadu jsem utrpěl výron kotníku levé nohy.*⁷²

Padák na stromě, v kombinaci se zraněním, mohl mít fatální následky. Na svůj dopad vzpomínal Jaroslav Šperl takto: *Já jsem při dopadu utrpěl pohmoždění ruky, a proto jsem nemohl svůj materiál ze stromu sejmout. Ve Vacenovicích jsem vyzval jednoho člověka, aby můj materiál ukryje. On mě to přislíbil. Později jsem se dozvěděl, že se bál a nechal materiál na stromě.*⁷³ Nález parašutistického materiálu ve většině případů mobilizoval bezpečnostní orgány a spustil rozsáhlé pátrání.

Za ideální lze považovat seskok skupiny Tungsten. Leopold Musil popsal nacvičené úkony, které měly následovat ihned po seskoku: *Po odpoutání se z parašutu, svlékl jsem kombinézu, připravil Sten gun ke střelbě a utíkal naproti škpt. Pernickému. Smluvené znamení pro sraz jsme měli: on dával značku signalizačním zeleným světlem, já jsem odpovídal červeným světlem a pískáním. Sraz byl proveden asi v 5-10 minutách.*⁷⁴

Stanislav Zuvač pospal nevýhody seskoku v brzkých ranních hodinách: *Seskok měl být proveden aspoň v 2300 hod. aby bylo více času na odchod z místa seskoku. Seskok byl*

---

⁷⁰ Protokol č. 47 Musil Leopold, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

⁷¹ Protokol č. 56 Gemrot Josef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

⁷² Protokol č. 40 Grajzel Jan, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

⁷³ Protokol č. 78 Šperl Jaroslav, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

⁷⁴ Protokol č. 47 Musil Leopold, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

*proveden v květnu a v 0600 hod. skupina musela skončit přesun, jelikož byla velká frekvence na cestách.*⁷⁵

Parašutisté posledních vysazovaných skupin měli svůj operační materiál uložený v tzv. nožních zásobnících, které byly lanem připevněny k padákovému postroji. PO otevření padáku měl parašutista zásobník uvolnit a ten pomalu na laně spustit pod sebe. Tento systém byl však v počátcích a přinášel mnohé nesnáze, jak uvedl i Leopold Musil: *Během letu, když jsem uvolnil závlačku nožního zásobníku, lano zásobníku se rychle uvolnilo a utrhl popruh u mého padáku vedle zámku. Padák nožního zásobníku se však otevřel. Visel jsem jen na jednom popruhu padáku a jen rukami přidržoval popruh padáku na pravém rameni a popruhy na nohou.*⁷⁶

2.3. Záchytné adresy a kontakt s obyvatelstvem

Po seskoku a ukrytí materiálu bylo nutné se co nejrychleji, ale zároveň nepozorovaně z místa seskoku vzdálit. Leopold Musil popsal dlouhý přesun skupiny Tungsten z Kutnohorska do Nového Města na Moravě: *Šli jsme opatrně a možno říct, že náš postup se rovnal postupu průzkumné hlídky. Jakmile to bylo možné přes den, vždy jeden vlezl do spacího pytle a snažil se usnout, zatímco druhý hlídal. Pod sebe jsme dávali chvoji, rákosí aj. abychom nezmrzli. Stále bylo okolo 20 st. C mrazu.*⁷⁷

Pokud okolní terén neumožňoval zakopávání, měli parašutisté vyhledat nějaký vodní tok a zabalené padáky a další nepotřený materiál skrýt tam. Na jinou možnost zbavení se nepotřebného materiálu vzpomínal Josef Gemrot: *V našem případě jsme měli domluveno, že padáky, kombinézy a obal z balíku potopíme v řece Chrudimce. Tato byla po našem dopadu od nás daleko. Rozhodli jsme se, že to dáme do prvního baráku, od něj jsme dopadli asi 100 m. Chlap se zpočátku zdráhal to vzít, ale když přišla jeho asi dvacetiletá dcera a uviděla tolik hedvábí z padáku, tak hned že si to vezme. Nechali jsme to tam všechno a řekli mu, aby věci potřebné si uschoval a ponechal a věci z balíku spálil.*⁷⁸

Jakýkoliv náhodný kontakt mohl skupinu, či samotného parašutistu ohrozit. Na jedno

---

⁷⁵ Protokol č. 1 Zuvač Stanislav, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

⁷⁶ Protokol č. 47 Musil Leopold, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

⁷⁷ Ibid.

⁷⁸ Protokol č. 56 Gemrot Josef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

podezřelé setkání si vzpomněl Stanislav Zuvač: *Civilista přišel do blízkosti křoví a zastavil se a díval se do místa, kde jsme byli ukryti. Jelikož nás zpozoroval, dali jsme se s ním do řeči. Civilista nám řekl, že se nás na nic neptá a řekl nám, abych se s ním uchýlili do samoty asi 1 km sev. koty 584, kde nám bude poskytnuto přístřeší. Tento návrh jsme odmítli, načež nám civilista řekl, že nám ukáže místo, kde by jsme se mohli ukrýt před deštěm.*⁷⁹ Zuvač pak doplnil, že se jednalo o agenta gestapa Hrušku z obce Držková, který byl později zastřelen partyzány.

Následoval přesun na konspirační adresy, které každá skupina před odletem v počtu dvou až tří obdržela. Nezbytností byla orientace v terénu a případně mapa. Na důležitost mapy upozornil Josef Gemrot: *Bez mapy se nemůže pohybovat. Mapy nepálit po příchodu na místo, potřebuji se pořád. Není myslitelné, aby se v každé vesnici třikrát ptal, kudy se dostanu tam a tam a tím upozornil na sebe, že jsem v tom kraji cizí.*⁸⁰

Jan Grajzel vzpomínal na přesun takto: *Přesun na adresu jsme chtěli provést jednotlivě, protože jsme nechtěli ztrácet čas. Já jsem se ale na adresu nedostal, jelikož mě mezitím chytlo gestapo.*⁸¹

Parašutisté nemuseli být ihned odmítnuti, ale přesto jim nemusela být poskytnuta, kvůli nedůvěře veškerá pomoc, jak uváděl například Josef Gemrot: *Řekli jsme, že jsme čeští letci z Anglie, kteří byli sestřeleni nad Plzni. Na otázku, odkud máme civil, řekli jsme, že jsme si ho koupili od civilních českých dobrých lidí. Moc nám, myslím, nevěřil, neboť večer, když jsme odcházeli, tak nám říkal, že jsme Rusové nebo Němci.*⁸²

Někdy parašutisté navzdory vši konspiraci vsadili na svou skutečnou identitu. Jozef Chramec vzpomínal, jak požádal o pomoc v okolí Liptovského Mikuláše: *Byl jsem pozván dovnitř a zjistil jsem si nejdříve, o jaké lidi se jedná. Když jsem si byl jist, že jsou to lidé spolehliví, řekl jsem jim, že jsem parašutista a požádal je, aby nám dali úkryt pro určité věci k dispozici.*⁸³

Leopold Musil popsal, jak on sám zacházel se svou falešnou identitou: *Alibi a*

---

⁷⁹ Protokol č. 1 Zuvač Stanislav, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

⁸⁰ Protokol č. 56 Gemrot Josef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

⁸¹ Protokol č. 40 Grajzel Jan, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

⁸² Protokol č. 56 Gemrot Josef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

⁸³ Protokol č. 19 Chramec Jozef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

coverstory jsem vždy kombinoval případ od případu. Před každým přesunem, cestou, měl jsem připravenou coverstory, abych mohl odůvodnit účel své cesty. U rodin zapojených v organizaci často jsem se vydával před jejich známými za příbuzné, přítele, přišel jsem na návštěvu, za obchodem apod. ⁸⁴ O pohybu a přesunech vypověděl i Alois Vyhňák: *Během dne bylo možno se téměř neomezeně pohybovat. Já sám jsem však dával přednost noci, protože téměř vždy jsem měl u sebe ilegální materiál a mimo to Němci v noci jevíli daleko méně odvahy než ve dne.* ⁸⁵

Zdaleka ne na všech záchytných adresách ale parašutisté uspěli. Bylo to dáno jejich neaktuálností a neznalostí poměrů během okupace. Stanislav Zuvač k jednomu takovému případu uvedl: *Továrníka jsem zastihl při odchodu z domu s jeho paní. Řekl jsem mu heslo: Pozdrav od Dr. Němce, který je v Anglii a posílá mě, aby mě poskytl pomoc. Továrník mi řekl: Běžte pryč uličníku, cožpak nevíte, že se to trestá smrtí? Utíkejte, ať Vás nikdo nevidí, že jsem s Vámi mluvil.* ⁸⁶ Rovněž Alois Vyhňák se setkal s tím, že adresy, které skupina PLATINUM-PEWTER dostala, byly k ničemu: *Obdrželi jsme dvě čerstvé adresy a několik starých (r. 1939). Zvolena byla nejbližší adresa, shodou okolností čerstvá. Při styku s adresou jsem mluvil nejprve německy, pak česky. V obou případech marně. Adresát byl vystrašen do té míry, že nechtěl říci ani svoje jméno a mluvil s námi přes zavřené dveře.* ⁸⁷ Josef Gemrot v protokolu uvedl i možný důvod, proč se skupinou nechtěli její kontakty nic mít: *Odpoledne tam byl Odstrčil a tento mu po prověření, že jde o skutečné parašutisty z Londýna řekl, abychom večer všichni přišli, že tam můžeme přespat. Ale večer když jsme tam všichni přišli, dal nám kus chleba a prosil nás za živého boha, abychom odešli a neobtěovali celou vesnici jako Ležáky nebo Lidice.* ⁸⁸

2.4. Vybavení

Civilní operační oděv parašutistů se skládal obvykle z vlněného obleku s jednořadým zapínáním, v některých případech doplněným vestou ze shodné látky, svetru, košil,

---

⁸⁴ Protokol č. 47 Musil Leopold, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

⁸⁵ Protokol č. 22 Vyhňák Alois, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

⁸⁶ Protokol č. 1 Zuvač Stanislav, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

⁸⁷ Protokol č. 22 Vyhňák Alois, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

⁸⁸ Protokol č. 56 Gemrot Josef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

hedvábné kravaty, svrchníku, ponožek, kapesníků, kožených polobotek, nebo kotníkových bot, klobouku či čepice.⁸⁹ Při volbě oděvů a vybavení se nepočítalo s možností, že by parašutista neuspěl na záchytných adresách, které měl k dispozici a musel se ukrývat v lesích.

Níže jsou uvedeny zkušenosti parašutistů s civilním oděvem, který jim měl pomáhat během utajené činnosti. Josef Haríř kritizoval nevhodnost přiděleného oděvu již během letu: *Oblek byl zhotoven z italské válečné látky. V Itálii, než letadlo vystoupilo do výše, bylo velké vedro, všichni se zpotili a následkem toho byl oblek pod kombinesou a parašutem úplně pomačkaný, takže nebylo možno v něm jít.*⁹⁰

Americký parašutista Antonín Facuna byl se svým oděvem podle vlastních slov spokojen: *Byl jsem vybaven civilním oděvem velmi dobrým, šitým podle československého vzoru.*⁹¹ Štefan Košina přidal doporučení, které se týkalo celkové stavu oděvu: *Přesto, že jsme v Londýně byly poučovány, že pro operaci se lépe hodí obnošený oděv, který svou novostí není nápadný, v praxi jsem viděl, že bylo lepší nový oděv, neboť při prohlídkách dokladů nebyla vůbec provedena kontrola.*⁹²

O ne zcela vhodném oděvu uvedl do protokolu svědectví Josef Gemrot: *Moje šaty se vůbec nehodily pro moji činnost. Hodily se tak na chození po městě ale nikoli pro venkov. Byly moc světlé, a ačkoliv jsem to v Londýně řekl, nebyl brán na to zřetel. Zimník jsem dostal starý, když jsem se pod ním několikrát vyspal, tak se mi úplně rozlezl. Proto na operaci doporučuji šaty a zimníky a hlavně boty v dobrém stavu a silné.*⁹³ Jaroslav Šperl přidal obecnější doporučení: *Měl jsem nepromokavý plášť a svetr. Byl jsem nucen několik dní spát venku a postrádal jsem teplejšího ustrojení. Navrhl bych dobrou a skladnou přikrývku. Nezáleželo na tom, byl-li oblek nový nebo obnošený, bylo však nutné, aby odpovídal cover story.*⁹⁴

---

⁸⁹ Viz např. Instructions to agents sent by air to Czechoslovakia. VÚA – VHA f. ZS Krabice 1- Svazek I. náč. B-Londýn (1941-45)

⁹⁰ Protokol č. 44 Haríř Josef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

⁹¹ Protokol č. 55 Facuna Anton, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

⁹² Protokol č. 58 Košina Štefan, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

⁹³ Protokol č. 56 Gemrot Josef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

⁹⁴ Protokol č. 78 Šperl Jaroslav, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

Štefan Košina ještě doplnil několik důležitých obecných zásad týkajících se celkové úpravy zevnějšku: *Materiál pro přenos: volba záleží na obleku a prostoru působnosti. Elegantně nastrojený nemůže nést tlumok. Malý cestovní kufřík není nápadný. Tlumoky byly podezřelé při prohlídkách proti černému obchodu. Holicí potřeby musí mít každý příslušník skupiny u sebe, neboť v případě roztržení skupiny, nemůže se oholit a vydává se v nebezpečí vyzrazení svou nápadností (špinavý, neoholený, pomačkaný oděv a podobně).*⁹⁵

Velmi kritický k vybavení byl jeden z prvních parašutistů Jan Zemek z výsadku Silver A: *Můj civilní oděv, který jsem dostal před odletem, byl ve velmi špatném stavu a šněrovací boty jsem si musel pořídit za vlastní peníze, poněvadž jsem na cestu dostal polobotky. Bylo nám řečeno, že se nám bude lépe pohybovat v obleku opotřebeném. Toto považuji za špatný názor, poněvadž dojem dělníka nemůžeme dělat při častém, nebo dlouhém cestování.*⁹⁶

Nejspolehlivějším dopravním prostředkem parašutistů se staly jejich vlastní nohy. I z tohoto důvodu se v protokolech často zmiňuje obuv, její kritika a případná doporučení. Předpoklad byl, že se parašutista krátce po seskoku a zbavení se nepotřebného materiálu odebere na zpevněnou komunikaci a nalezne útočiště na záchytné adrese. Realita však byla v mnoha případech značně odlišná a před parašutisty a záchytnou adresou bylo často mnoho desítek kilometrů, které museli ujit. To byl i případ Otmara Riedla: *Boty rozhodně aby byly vyzkoušené a delší dobu nošené před odletem, protože za 12 hodin cesty, kterou jsem ušel, jsem měl od bot (polobotky), krvavé puchýře*⁹⁷ Ke kritice obuvi se připojil i Alois Vyhňák: *Obuv velmi špatná. Je třeba nejpevnější obuvi.*⁹⁸

Naproti tomu Leopold Musil uvedl, jakým způsobem přistoupil k úpravám oděvu před akcí on sám: *Měl jsem dlouhé kalhoty, kabát, svetr, dlouhý lehčí zimník (během seskoku byl uložen v tlumoku), klobouk a silné šněrovací boty. Tyto boty jsem si vybral v Anglii a nosil již 2 měsíce před operací. Abych je neroztrhal, přibil jsem si na ně gumové podrážky z pneumatiky auta.*⁹⁹

---

⁹⁵ Protokol č. 58 Košina Štefan, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

⁹⁶ Protokol č. 80 Zemek Jan, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

⁹⁷ Protokol č. 66 Riedl Otmar, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

⁹⁸ Protokol č. 22 Vyhňák Alois, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

⁹⁹ Protokol č. 47 Musil Leopold, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

Nesprávně padnoucí obuv mohla mít i fatální následky. Parašutista z výsadku POTASH, Stanislav Žuvač o tom vypověděl: *Ve Vítkovicích jsem vystoupil, ale jelikož jsem měl odřené a oteklé nohy, šel jsem velmi těžce a namáhavě. V důsledku toho jsem se stal podezřelým členem protektorátní policie, který mě zastavil a žádal doklady, hlavně se zajímal o to, zda pracuji.*¹⁰⁰

Leopold Musil se měl hlásit na záchytné adrese v lyžařském penzionu Cyrila Musila v Novém Městě na Moravě. Navigační chybou však byla skupina vysazena nedaleko Kutné Hory. I on zmínil nutnost správného volby oděvu do plánovaného prostředí činnosti: *Navrhuji a doporučuji nosit oděv a prádlo takové, jaké se v tom kraji, kde skáčeme, nosí. Např. v zimě na Českomoravské vysočině nosí se málo klobouky. Na vesnicích většinou nosí krátké zimníky a také sportovní lyžařský oblek. Tento oblek byl by velmi nápadný u Kutné hory, kde tenkrát nebyl vůbec sníh.*¹⁰¹

Rovněž Josef Gemrot ze skupiny CALCIUM byl na Chrudimsku po seskoku díky svému oděvu nápadný: *V místech mého doskoku se nosí v zimě krátký zimník, rajtky a vysoké boty nebo pumpky a šněrovací silné boty.*¹⁰² Nejvýraznější rozdíl v oděvu, daný nejen jiným krajem, ale dokonce státem, pocítil Otmar Riedl, který dopadl do horského prostředí u tyrolského Landecku: *Na prostor kde jsem byl shozen, měl jsem oděv nápadný. Pěkné, téměř nové šaty a krátký kožíšek se k lidem s batohy a ranci nebo zemědělcům nehodil. V případě, že bych byl shozen u Kolína naopak.*¹⁰³

Leopold Musil poukázal i na nutnost potřebného sebevědomí při pohybu: *Snažil jsem se, abych při pohybu mezi lidmi vypadal jako jeden z nich. Dle toho jsem se choval, oblékal. Pohyboval jsem se (hlavně v Novém Městě) mezi německými vojáky, hlídkami někdy až drze.*¹⁰⁴

Výzbroj západních skupin se obvykle omezovala na pistole menších ráží, u některých skupin (zpočátku zejména sabotážních a teroristických) mohl být součástí vybavení i samopal, pistole větších ráží, či ruční granáty. Na pistole, zejména na typ Colt 1903, nebyly

---

¹⁰⁰ Protokol č. 1 Žuvač Stanislav, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁰¹ Protokol č. 47 Musil Leopold, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁰² Protokol č. 56 Gemrot Josef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁰³ Protokol č. 66 Riedl Otmar, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁰⁴ Protokol č. 47 Musil Leopold, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

v protokolech žádné výtky, naopak řada parašutistů, pokud se o výzbroji zmínila, byla s tímto modelem spokojena.

Problémy s výzbrojí pramenily nejčastěji z logistických zmatků, jak vzpomínal Stanislav Zuvač: *U výzbroje byly příslušníky skupiny žádány pistole větší ráže. Byly obdrženy pouze dvě. Do jedné pistole byly závadné náboje, dobré náboje jsme si opatřili na italské bási.*¹⁰⁵

Některé skupiny byly vybaveny různými typy podpažních pouzder, povětšinou konstruovaných v dílně Skupiny D. Parašutista a pozdější střelecký instruktor SNB Josef Gemrot však preforoval jiný způsob: *Po přestřelce s gestapem u Netína jsem pouzdro na pistoli, které jsem měl pod paží, zahodil jako nepotřebné, nevyhovovalo mi. Dle mého názoru je nejlépe mít pistoli v kapse, nabitou a zajištěnou. Jdu-li kolem podezřelých lidí, mám ruku v kapse a pistoli odjištěnou. Mám v tom určitou výhodu, jelikož jsem levák, což není tak nápadné, jako mít v kapse ruku pravou. tzn. také, že si nesmím nechat dělat kapesní prohlídku. Provádí-li se kapesní prohlídka, tak tu pistoli také najdou i v podpaží. Gestapo to vědělo, kde pistoli nosíme.*¹⁰⁶ Stanislav Zuvač v protokolu přidal ještě doporučení: *Doporučuji, aby skupina měla ruční granáty, hlavně pro seskok a pro přesun. Zbraně jako samopal jsou nevýhodné, jelikož se dají těžko maskovat a při přesunu by mohly být zpozorovány.*¹⁰⁷

Ve výbavě parašutistů byly i tablety, které lze zjednodušeně rozdělit na tři skupiny. Povzbudivé, energetické na bázi benzedrinu, tišící se sedativním účinkem a tablety typu L (Lethal) s prudkým jedem, pro případ bezvýchodné situace. Sami parašutisté účinky prvních dvou tablet komentovali spíše ojedinelé. Zajímavý postřeh k účinnosti povzbudivých tablet podal Jaroslav Šperl: *Nemám zkušenosti s energetickými tabletkami. Jednomu našemu zrádci jsem dal sníst 5 tabletek, avšak účinek se neprojevil žádný.*¹⁰⁸ Naproti tomu Josef Hariň povzbudivé tablety oceňoval: *Skupina dostala prášky proti spánku. Jsou velmi výhodné.*¹⁰⁹

---

¹⁰⁵ Protokol č. 1 Zuvač Stanislav, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁰⁶ Protokol č. 56 Gemrot Josef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁰⁷ Protokol č. 1 Zuvač Stanislav, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁰⁸ Protokol č. 78 Šperl Jaroslav, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁰⁹ Protokol č. 44 Hariň Josef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

Postřeh k tabletám měl i Stanislav Zuvač: *Doporučuji pro operaci jedové tabletky, které se musí ukryti tak, aby se při prohlídce nenalezly. Ostatní tabletky jako na čištěné vody, proti spatní apod. nedoporučuji, neboť se stejně nepoužívají.*¹¹⁰

Z jedových tablet měli parašutisté pochopitelně patřičný respekt. Blíže o nich vypověděl Leopold Musil: *Měl jsem dvě tabletky jedu L. Jedna prý stačí k otrávení a účinkuje asi v 5 minutách. Věnoval jsem jim velkou pozornost a měl jsem je pro případ potřeby pohotovy v kapsičce na hodinky u kalhot.*¹¹¹ Praktickou zkušenost s tabletami L pochopitelně žádný z přeživších parašutistů mít nemohl. Ve své výpovědi je však zmínil Richard Lindner: *Jedové tablety se zdály být mimořádně rychlé, bezpochyby bezpečné a poměrně bezbolestné. Mrtví padákoví agenti, kteří se otrávil, měli bez výjimky klidný, uvolněný, chtělo by se skoro říci výsměšný výraz tváře někoho, kdo je v převaze.*¹¹²

Jednou ze součástí vybavení byla malá lahvička s alkoholem. Josef Gemrot uvedl: *Důležité při přesunu z místa dopadu je mít sebou nádobu na vodu. Naše cestovní lahvičky s koňakem byly dobré, ale malé. S větším obsahem jsou lepší, pak se do ní vejde více vody, která všude není a vypije se jí hodně, byla dobrá z každého potoka.*¹¹³ Psychologické výhody alkoholu popsal Josef Hariň: *Whisky je velmi dobrá, neboť vzpruží a zahřeje.*¹¹⁴ Whisky zmínil i Jan Grajzel: *Strava: vyhovovalo, jen whisky bylo málo*¹¹⁵

Součástí potravinových zásob byla i čokoláda, nebo bonbony, o kterých se zmínil Josef Gemrot: *Kyselé bonbony na přesun jsou velmi dobré. Neměl jsem hlad, ale žízeň pořád.*¹¹⁶

Vedle alkoholu a povzbuzujících tablet, byly nedílnou součástí výbavy každého parašutisty i kuřácké potřeby (nejčastěji ve formě tabáku a cigaretových papírků). Ve válečných letech bylo kouření tabáku téměř standardním návykem a mohlo posloužit

---

¹¹⁰ Protokol č. 1 Zuvač Stanislav, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹¹¹ Protokol č. 47 Musil Leopold, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹¹² Organizace a vývoj exekutivní a zpravodajské služby gestapa, její metody proti parašutistům, tak jak to zpracoval býv. krim. sekr. Gestapa Klatovy LINDNER Richard. ABS, f. Ústředna státní bezpečnosti (305), sign. 305-477-6.

¹¹³ Protokol č. 56 Gemrot Josef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹¹⁴ Protokol č. 44 Hariň Josef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹¹⁵ Protokol č. 19 Chramec Jozef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹¹⁶ Protokol č. 56 Gemrot Josef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

k uvolnění stresu. Jeden z mála tehdejších nekuřáků, Leopold Musil uvedl: *Tabák jsem nesl v plechových krabičkách pro škpt. Pernického. Sám jsem nekuřák, ale pro něho bylo kouření často důležitější než strava.*¹¹⁷

Většina parašutistů byla během přípravy na operaci vybavena občanskou legitimací, pracovní knížkou a zejména legendou o své nové identitě. Tato tzv. Cover story pochopitelně korespondovala s údaji, uvedenými v průkazech.

Ke kvalitě svých osobních dokladů měla po konfrontaci s okupační realitou řada parašutistů výtky. Jaroslav Šperl ze skupiny Carbon uvedl: *Dokumenty, kterými jsem byl vybaven, nebyly nejpečlivěji vyhotoveny. Na dokumentech vyhotovovaných v Protektorátě, byly německo-české nápisy, já jsem však měl pouze české. Tyto dokumenty dostačoval pouze při běžné prohlídce. Tyto dokumenty jsem použil dvakrát.*¹¹⁸

Pochopitelně nebylo v silách československých zpravodajců ihned reagovat na změny prováděné na protektorátních průkazech. V případě skupiny Tungsten, vysazené až v prosinci 1944, však překvapuje chyba, na kterou upozornil Leopold Musil: *Dle nařízení po atentátu na Heydricha, musely být všechny legitimace, které byly vydány dříve (tedy před r. 1942) policejním ředitelstvím Brno znovu vidovány a orazítkovány. Já toto neměl.*¹¹⁹

I Jan Grajzel se setkal s tím, že jeho dokumenty neodpovídaly platným nařízením: *Byla mně vystavena pracovní knížka a občanská legitimace, měly jedinou chybu, to, že byly psány jednou rukou a pak mně scházela tzv. Kennkarta.*¹²⁰ Tyto Kennkarte, tedy jednotné průkazy totožnosti, byly zavedeny Vyhláškou říšského ministra vnitra z 3. března 1942 na celém území Velkoněmecké říše, tedy včetně Protektorátu Čechy a Morava. Kennkarte obsahovala základní životopisné údaje, fotografii a otisky prstů obou ukazováků. V protektorátu byla Kennkarte nejprve povinně zavedena pro ročníky 1917-26, týkala se tedy velké části vysazených parašutistů.

Pro případ nutnosti změnit identitu až během nasazení, měli někteří parašutisté rovněž nevyplněné průkazy, které měly s pomocí domácího odboje zlegalizovat. Štefan Košina jednu takovou možnost uvedl v protokolu: *Nejlepší způsob zhotovení falešného*

---

¹¹⁷ Protokol č. 47 Musil Leopold, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹¹⁸ Protokol č. 78 Šperl Jaroslav, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹¹⁹ Protokol č. 47 Musil Leopold, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹²⁰ Protokol č. 40 Grajzel Jan, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

*dokumentu v nepřátelském týlu je na žijící známou osobu ze sousední vesnice, která není na listě podezřelých a která o tom samozřejmě neví. V případě konfrontace, dostane gestapo uspokojivou odpověď, že tato osoba je ve vesnici. Přitom je výhodou volit nějakého kolaboranta.*¹²¹

Leopold Musil byl ke svým dokladům, s ohledem na výše uvedené skutečnosti a nedostatky skeptický: *Nikdy jsem se však jimi nelegitimoval a také mnoho jsem jim nedůvěřoval, obzvláště když jsem měl zbraň u sebe. Velmi těžko bych se potom vymlouval při osobní prohlídce. Byl jsem také rozhodnut, jestliže budu nucen se legitimovat Němcům, budu musit také střílet.*¹²²

Navzdory některým výtkám ke kvalitě falešných dokladů, byly gestapem považovány za takřka dokonalé: *Anglo-českým padákovým agentům byly vystaveny veskrze prvotřídní osobní doklady. Většinou ale byly vyrobeny na falešná jména. Předtisky byly bez výjimky pravé a, potud co se podařilo zjistit, pocházely z větší části z Policejního prezidia v Brně. Pátrání po anglo-českých padákových agentech bylo kvůli jejich samotným osobním dokladům bez znalosti jejich jmen prakticky nemožné.*¹²³

Důležitou součástí výbavy pro operace byly i peníze. V případě skupin vysílaných z Velké Británie a Itálie se jednalo především o protektorátní a slovenské koruny, či německé marky. Skupiny připravované v pozdějších letech byly vybavovány i zlatými mincemi, jako univerzálním platidlem v případě zhroucení měny. Přestože v tomto směru byly západní skupiny vybavovány poměrně velkoryse, lze v protokolech nalézt i řadu kritických připomínek.

Jan Grajzel byl vybaven do operaci slovenskou měnou: *Byly nám vydány většinou velké bankovky (1000K), což byla velká nevýhoda, protože se tím stal člověk nápadným.*¹²⁴ Zajímavý postřeh měl i ohledně vysokých hodnot bankovek i Stanislav Zuvač: *Pro operaci doporučuji drobné peníze, aby měněním velké bankovky se nestal podezřelým. Chycením několika členů různých skupin gestapo, jak jsem zjistil při výslechu, vědělo, že naše skupiny*

---

¹²¹ Protokol č. 58 Košina Štefan, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹²² Protokol č. 47 Musil Leopold, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹²³ Organizace a vývoj exekutivní a zpravodajské služby gestapa, její metody proti parašutistům, tak jak to zpracoval býv. krim. sekr. Gestapa Klatovy LINDNER Richard. ABS, f. Ústředna státní bezpečnosti (305), sign. 305-477-6.

¹²⁴ Protokol č. 40 Grajzel Jan, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

dostávají 50 markové bankovky a upozornili na tuto skutečnost všechny peněžní ústavy.¹²⁵ Bankovka v hodnotě 50 říšských marek měla v protektorátu, díky uměle nastavenému kurzu, poměrně vysokou hodnotu 500 korun. Tento fakt potvrdil i Richard Linder: *U agentů vysazených v roce 1942 bylo nápadné vysoké množství nalezených říšských bankovek v hodnotě 50,- RM, s nimiž agenti většinou platili. Tudiž byly svého času osoby, které své úhrady platily novými 50,- RM bankovkami, ihned nápadné.*¹²⁶

Slovenskou měnou byl vybaven i výsadek Štefana Košiny: *Slovenské koruny jsme dostali v tisícikorunových bankovkách. V našem případě jsme přišli na malou železniční stanici, na které jsme tuto bankovku nemohli rozměnit. Doporučoval bych menší bankovky, alespoň 100 Kč. Nové skupině dát takové peníze jaké se používají ve státě do kterého je operace provedena.*¹²⁷ Zmínka o měně platné v daném státu nebyla myšlena pouze v teoretické rovině, jelikož skupina měla k dispozici i říšské marky, které ale nemohla použít. Jistým univerzálním platidlem mohlo být již v úvodu této části zlato. Imrich Erös na další směnné prostředky poukazoval rovněž: *Navrhujem peniaze v zlate a keď nie sú pri ruke valuty štátu, v ktorom sa akcia má previesť, navrhujem aby skupina bola vybavená aj americkými dolármi.*¹²⁸

Zlato sice mohlo představovat univerzální platidlo v jakémkoliv prostředí, mělo však i své nevýhody: *Nedoporučuji dávat do operace zlato, neboť sám s velkým přemáháním jsem zlato musel odhodit, když jsem byl chycen lesní chatě. V případě chycení je to nejnebezpečnější korpus delicti.*¹²⁹ Leopold Musil ze skupiny TUNGSTEN nevýhody zlata potvrdil: *Za peníze se dají získat zprávy, podplatit nepřítel. Zlato je sice dobré, ale v případě prohlídky je daleko výhodnější běžná měna, protože cizí zlaté peníze vzbudí hned podezření.*¹³⁰ Zlaté mince se ale staly platidlem, které se v prostředí partyzánských skupin oceňovalo. Josef Hariň se tímto způsob po zranění utrpeném u slovenských hranic mohl

---

¹²⁵ Protokol č. 1 Zuvač Stanislav, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹²⁶ Organizace a vývoj exekutivní a zpravodajské služby gestapa, její metody proti parašutistům, tak jak to zpracoval býv. krim. sekr. Gestapa Klatovy LINDNER Richard. ABS, f. Ústředna státní bezpečnosti (305), sign. 305-477-6.

¹²⁷ Protokol č. 58 Košina Štefan, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹²⁸ Protokol č. 16 Erös Imrich, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹²⁹ Protokol č. 58 Košina Štefan, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹³⁰ Protokol č. 19 Chramec Jozef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

dovybavit: *Po vyléčení jsem se sešel s ruskými partyzány. Koupil jsem od nich německý automat za dvě mince, 4 zásobníky, 2 ruské granáty.*¹³¹

Richard Lindner k finančnímu zajištění parašutistů ještě doplnil: *Peněžními prostředky byli anglo-čeští agenti vybaveni neobvykle štědře, dalo by se skoro říci až nápadně štědře, o to více, že se mnoho agentů dopustilo té chyby, že nosili veškeré své peněžní prostředky neustále s sebou. Jelikož se často jednalo o částky skoro 100 000,- Korun nebo 10 000,- RM, mohlo pak držitelé takovýchto částek činit potíže vysvětlit, proč s sebou nosí tolik hotovosti.*

Velké množství peněz rozhodně netrápilo prvního vysazeného parašutistu Otmara Riedla, jehož skromná operační výbava obsahovala pouze kapesní svítilnu, náhradní krystaly k radiostanici, poselství domácímu odboji složené v kapsli a pouhých 300 protektorátních korun.¹³² Je ale nutné podotknout, že příprava prvního parašutisty probíhala bez dosavadních zkušeností a se značným nedostatkem vhodného materiálu. O tom svědčí i radiokomunikace čs. zpravodajců s domácím odbojem: *Nejsme si jisti, zda nyní platnou protektorátní měnu zde budeme moci opatřit a zda je možno dát marky. Domácí radiostanice SPARTA (ŠÍP) odpověděla: Platí všechny papírové peníze z ČSR (z poslední doby) až na koruny a pětikoruny připravené pro mobilisaci. Ty jsou nyní nové, protektorátní. Tisícikorunové bankovky platí, ale s Palackým a globem. Stokorunové s Masarykem. Ostatní vzaté.*¹³³

2.5. Kontakt s nepřitelem

Již během kurzu útočného boje byla poměrně velká pozornost věnována boji beze zbraně. Tento typ tréninku měl za úkol zejména zvýšit důvěru frekventanta ve své schopnosti, protože k jeho praktickému použití v akci docházelo jen ojediněle. Na jedno takové vzpomínal v protokolu Josef Haríň: *Při vstupu do Hranic jsem byl zastaven německým vojákem, který rozuměl česky. Vyzval mě, abych se legitimoval. Pravděpodobně proto, jelikož během pochodu jsem úplně roztrhal nohavice. Ukázal jsem mu dokumenty, aniž se na ně podíval, mě vyzval, abych šel s ním. Voják u sebe neměl žádnou zbraň. Když*

¹³¹ Protokol č. 44 Haríň Josef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹³² Protokol č. 66 Riedl Otmar, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5, totéž zmiňuje i při pozdějším výslechu, viz ABS f. 305 k. 706-10 Riedl Otmar- získání ke spolupráci

¹³³ Vyměněné radiodepeše. ABS f. 302 k. 154-6 s. 93

jíme šli, ptal se, jestli nemám cigarety. Nechtěl jsem ho zastřelit, jelikož ještě chodili lidé po silnici. Uchopil jsem ho za límec a kopl do břicha. Než se vzpamatoval, vytrhl jsem mu z ruky moji pracovní knížku a vběhl do jednoho domu. ¹³⁴

Řadový německý voják ve výše uvedeném případě ze setkání s parašutistou vyvázl živý. Nejčastější střety s německými vojáky přineslo československým parašutistům působení v partyzánských skupinách, které se často utvářely kolem původních sovětských výsadek. V takovém případě se účastnili bojových akcí proti skupinám německých vojáků, ať už za účelem likvidace, tak i ke zpravodajskému využití zajatců. Josef Hariň působil v partyzánské skupině Rodina, které se podařilo zajmout německého důstojníka: *Později jsme zajali velitele německé skupiny, který velel skupině, která zastřelila rt. Mladého Karla. Tento byl po výsledku zastřelen.* ¹³⁵ Hariň popsal i další přepadovou akci, jejímž cílem se stali němečtí důstojníci: *V prostoru Petrovic jsem narazil na skupinu asi německých důstojníků, kteří se vraceli z honu. Vystřelil jsem mezi ně celý zásobník a ustoupil jsem do lesní chaty. Zastřelil jsem jednoho Feldwebela, německému majorovi museli amputovat ruku.* ¹³⁶

Působení u partyzánské skupiny Alexander Něvský na Slovensku popsal i Jozef Chramec. Jeho kolega ze skupiny Courier 5 František Holý byl na počátku roku 1945 partyzány ze stejné skupiny mučen a nakonec popraven za podezření ze špionáže. Chramec byl ušetřen a s mnohasetčlenným oddílem pokračoval v bojové činnosti až do přechodu fronty k Rudé armádě v březnu 1945. Drsná realita diverzního působení v nepřátelském týlu, či partyzánské války s sebou nesla i nerespektování válečných konvencí, a to ani jednou z bojujících stran: *V té době byl chycen Němci jeden náš partyzán a vrátil se s uřezanými prsty a na prsou měl ceduli: Takto učiníme s každým partyzánem. Protože střílet jsme chycené Němce nemohli, abychom se střelbou neprozradili, usmrcovali jsme je nožem. Usmrtil jsem tímto způsobem asi 130 Němců a Maďarů.* ¹³⁷ V protokolu Josefa Chramce je uvedeno, že během výsledku působil poměrně inteligentním, ale velmi nervózním dojmem, zřejmě v důsledku operace. V případě západních parašutistů jde o velmi ojedinělý záznam, který připouští, jak velké dopady na psychiku mohlo takové operační působení mít.

---

¹³⁴ Protokol č. 44 Hariň Josef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹³⁵ Ibid.

¹³⁶ Ibid.

¹³⁷ Protokol č. 19 Chramec Jozef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

V tomto ohledu je zajímavá citace z příručky pro boj zblízka, kterou na základě britských zkušeností sestavil československý důstojník, kapitán Jaromír Picka v roce 1942: *Pro záškodnický boj prováděný malými skupinami hlavně v týlu nepřítele musí platit jiná pravidla než pro pravidelnou válku. Toto je jejich podstata: Pouze mrtvý protivník je zcela neškodný. Proto ho musíš zabít. Vzpomeň verše husitské válečné písně: Bijte, zabijte, žádného neživte! Živý, byť i zraněný nepřítel, je stále nebezpečný. Musíš naň upnout alespoň část své pozornosti a to tě rozptyluje. Zajatec tě také zdržuje.*¹³⁸

Další formou setkání s protivníkem byl výslech po zatčení. Zde mohli parašutisté naplno využít zkušenosti získané během zpravodajských kurzů. Štefan Košina svou zkušenost se zatčením popsal takto: *Zachránil jsem si život jasnou úvahou a postřehem po zatčení a zkonstruováním dobré cover story. Bylo mým štěstím, že jsem před operací provedl prakticky cvičný výslech v Londýně. Během výslechu jsem měl dojem, že výslech je cvičný a na vše jsem dal klidnou odpověď. Přitom jsem pamatoval i na držení těla a stal jsem rozkročen, jelikož jsem tvrdil, že jsem nebyl vojákem.*¹³⁹ Cover story Štefanu Košinovi vyšla a byl po několika dnech propuštěn na svobodu.

Zajímavým konspiračním prvkem bylo znamení, které mělo upozornit kolegy, že není něco v pořádku. Stanislav Zuvač uvedl, jaké znamení použil v době, kdy byl donucen ke spolupráci s gestapem, při hledání dalších parašutistů: *Pro případ pozorování jsme měli v Londýně smluvené znamení rozepnutý kabát. Během prohlídky nádraží jsem měl rozepnutý kabát.*¹⁴⁰ Dále přidal doporučení, jak se při případné kontrole chovat: *Při podání dokladu je velmi důležité zachovat klid a podat dokladu vyšetřujícímu orgánu flegmaticky, takže není nejmenší stopa nervosity a podezření.*¹⁴¹

2.5. Vnitřní život skupiny

Personální složení skupin mohlo mít vliv na pozdější provádění úkolů. Přestože se v řadě případů dbalo na osobní preference jednotlivých parašutistů, kdy do dotazníků před

---

¹³⁸ Jaromír PICKA. *Útok a obrana jednotlivce: (Silent Killing)*. (V Anglii, 1942), s. [5].

¹³⁹ Protokol č. 58 Košina Štefan, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁴⁰ Protokol č. 1 Zuvač Stanislav, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁴¹ Ibid.

zařazením do konkrétní operace vlastnoručně psali jména osob, se kterými by chtěli být vysazeni. Ne vždy jim ale bylo možné vyhovět.

Josef Gemrot z výsadku CALCIUM uvedl i jisté nesoulady mezi členy: *Já a Široký jsme vycházeli vždy moc dobře, Niemczyk je povahy rozdílné, rád se hádá. Nesoulad někdy byl, ale to jsem vždy hleděl urovnat, mnohdy ve svůj neprospěch. Měl jsem s ním jeden výstup já i Široký. Nebyl nikdy pro kolektivní práci všech tří. Jedině v době nebezpečí, kdy k tomu nutili okolnosti.*¹⁴² Stejně tak Štefan Košina připustil určité problémy ve skupině: *Docházelo k nesouladu mezi velitelem v důsledku výčitek pro ztrátu spojovacího materiálu a čet. asp. Vaňurou. Čet. asp. Vaňura vyčítal rotnému Birošovi, že měl provést lepší instrukce pokud se týkalo srazu skupiny.*¹⁴³

Skupina PLATINUM-PEWTER prošla již ve Velké Británii a později v Itálii několika krizemi, což mělo za následek několik změn v personálním složení. Jedním z důvodů mohl být fakt, že skupina čekala na vysazení téměř dva roky: *Nepůsobí dobře, žijí-li členové skupiny stále pohromadě. Navrhují, aby se k podobné práci vybírali ne vzájemní přátelé, ale lidé dostatečně rozumní, kteří nevzplanou hned pro každou maličkost a kteří dovedou uznat nutnost soužití a hlavně dovedou krotit ctižádostivost.*¹⁴⁴

Zkušenosti z dlouhého pobytu na italské základně měl i Josef Haríň: *Nedoporučuji, aby skupina po skončení seskoků čekala takovou dlouhou dobu na operaci, neboť je to boj s nervy.*¹⁴⁵

Některé skupiny ale mohly být zcela ideální, jak dokumentuje vyjádření Leopolda Musila z výsadku TUNGSTEN: *Soudržnost členů skupiny TUNGSTEN lze vyjádřit slovy: Byli jsme kamarádi na život a na smrt.*¹⁴⁶

Ideální vztahy popsal i Jozef Chramec: *Ve skupině, s níž jsem byl vyslán, bylo kamarádství a soudržnost. Povahově jsme si velmi rozuměli a velmi na tom záleží. V partyzánské skupině poměrně také.*¹⁴⁷ Na vztahy se sovětskými partyzány vzpomínal i Anton Facuna z výsadku,

---

¹⁴² Protokol č. 56 Gemrot Josef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁴³ Protokol č. 58 Košina Štefan, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁴⁴ Protokol č. 22 Vyhňák Alois, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁴⁵ Protokol č. 44 Haríň Josef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁴⁶ Protokol č. 47 Musil Leopold, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁴⁷ Protokol č. 19 Chramec Jozef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

organizovaného americkou O.S.S. Jak však z jeho líčení vyplívá, svou roli zde sehrála politika: *Krátce na to jsem navázal styk s ruskými partyzány, kteří měli spojení s partyzánským štábem a žádal o zaslání telegramu přes Moskvu na americké velitelství do Itálie. V hlášení jsem podal zprávu o osudu své skupiny a žádal o zaslání telegrafisty s vysílačkou. Telegram jsem musel předat partyzánům in claris a ti jej pak zašifrovali svým klíčem. Jak jsem se později dozvěděl na americkém velitelství v Itálii, telegram americkému velitelství nebyl předán.*¹⁴⁸

3. Východní skupiny

Zatímco o skupinách vysazovaných z Velké Británie a Itálie měli českoslovenští zpravodajci ten nejlepší možný přehled, panovaly v případě výsadků z východu poměrně zásadní nejasnosti. Ty jsou patrné i v tak elementárních faktech, jako byl název konkrétní skupiny (byl-li vůbec nějaký), či ve správné podobě jmen parašutistů. Přehled parašutistů z východu dosud nejuceleněji sestavil vojenský historik Jiří Šolc. Uvádí celkem 133 výsadkových skupin (nejsou zde zahrnuty skupiny hloubkového průzkumu, viz dále) a více než 400 parašutistů československé státní příslušnosti (v drtivé většině se jednalo o Slováky a Rusíny).¹⁴⁹

Československé občany v SSSR zařazovalo do svých programů několik hlavních organizátorů, resp. institucí. Prvním byla Československá vojenská mise, která zahájila vysazování parašutistů již v srpnu a září 1941. Další akce podnikla až v souvislosti se slovenským povstáním v roce 1944. Celkem se jednalo o 18 parašutistů vysazených v 8 skupinách.

Více než dvojnásobný rozsah (personální i počtem skupin) pak tvořily operace organizované sovětskou NKVD. Ta své parašutisty vysazovala již od roku 1941 až do konce války, přičemž roky 1941 a 1943 byly operačně nejhojnější. Mezi protokoly s parašutisty se objevuje hned několik jmen parašutistů z operací organizovaných GRU. Tyto patří mezi velice cenné, jelikož jde o muže vysazené již v srpnu 1941 a kteří za sebou měli většinou

---

¹⁴⁸ Protokol č. 55 Facuna Anton, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁴⁹ Viz Jiří ŠOLC. *Za frontou na východě: českoslovenští parašutisté ve zvláštních operacích na východní frontě za druhé světové války (1941-1945)*. (Cheb: Svět křidel, 2003) s. 300-318

několik let věznění. V protokolu s Jánem Segečem bylo na závěr doplněno, že: *desátník Segeč prosí, aby byl brán zřetel také na to, že byli z prvních parašutistů, kteří byli spuštěni na Slovensko a prošli útrapami skutečně velkými.*¹⁵⁰ Na základě doporučení byl Segeč povýšen a vyznamenán.¹⁵¹

Od roku 1944 hrál prim Ukrajinský štáb partyzánského hnutí, který vysílal bojové skupiny na podporu partyzánského odporu. V roce 1945 pak tyto výsadky pokračovaly v režii vojenských frontů, jejichž cílem se mělo stát Československo, tedy 1, 4. a 3. Ukrajinského frontu. Tyto skupiny patřily personálně mezi nejpočetnější a nejlépe vyzbrojené, mezi jejich hlavní úkoly patřila bojová a diverzní činnost, společně se zpravodajskými zájmy.¹⁵²

Poslední skupinou byl Oddíl Zvláštního určení. Šlo o jednotku vytvořenou v rámci 1. čs. armádního sboru v SSSR, jako samostatná setnina u náhradního praporu sboru. Stal se ideálním zdrojem vhodných adeptů pro provádění akcí v týlu nepřítele.

V některých případech však ani sami parašutisté nebyli schopni přesně určit, kdo je vlastně do operace vyslal, jak například v protokolu uvedl Štefan Bandur z výsadku STAS: *V lese jsme se setkali s partyzánskou skupinou mjr. Orla, a jelikož jsme neměli žádné doklady a neznali jsme, kým jsme byli odesláni z Moskvy, musili jsme pracovat pod dohledem mjr. Orla.*¹⁵³

Mezi protokoly, které tvoří hlavní zdroj práce, jsou vedle členů parašutistických skupin uvedeny i osoby, u nichž je poznámka hloubkový průzkum. Přestože úkoly hloubkového průzkumu, tedy činnosti ve vzdáleném týlu nepřítele 100 až 150 kilometrů od fronty, byly často náplní i paradesantních skupin, jednalo se v tomto případě o malé skupiny vojáků vysílaných do operačního působiště nejčastěji přechodem fronty pěšky. Nebylo výjimkou, že se průzkumníci po úspěšném přechodu fronty vraceli s novými úkoly do dalších akcí. Jejich zkušenosti však byly natolik obdobné (s výjimkou seskoku), že jsou zde jejich protokoly zařazeny rovněž.

---

¹⁵⁰ Protokol č. 20 Segeč Jan, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁵¹ Viz *Osobní věstník čs. ministerstva národní obrany*. Praha: Ministerstvo národní obrany, 2.3.1946(20), s. 191.

¹⁵² Viz Jiří ŠOLC. *Za frontou na východě: českoslovenští parašutisté ve zvláštních operacích na východní frontě za druhé světové války (1941-1945)*. (Cheb: Svět křídel, 2003) s. 14-15

¹⁵³ Protokol č. 74 Bandur Štefan, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

3.1. Výběr a výcvik

Ještě před zahájením výcviku bylo nutné vhodné adepty pro provádění zvláštních akcí vybrat. O tom, že zdaleka ne vždy se jednalo o správnou volbu, vypovídal Peter Jagřík, vysazený již v roce 1941: *Zdůrazňuji nutnost pečlivého výběru osob, které se hlásí do operací. Mišutka byl znám jako lehkomyšlný člověk a přesto, že jsme na to upozorňovali, nebylo dbáno naší žádosti, aby místo něho převzal místo jiný. Vydával se již v Polsku za důstojníka, ač byl vojínem a už tento malý kaz musí upozornit, že je tu určitá závada charakteru, která se nesmí při závažnosti úkolů parašutistů přehlížet.*¹⁵⁴

Josef Maco přišel s jiným návrhem, který uvedl do protokolu: *Je velmi důležité, aby již při výcviku všichni budoucí agenti používali krycích jmen nejen mezi sebou, nýbrž i ve styku služebním a jeden druhému i ve skupině, která je sestavena pro operaci, se v ničem nesvěřovali.*¹⁵⁵

Výcvik v konspirativní činnosti a samotný parašutistický kurs se pochopitelně u jednotlivých osob lišil kvalitou a délkou. Standardem byl kurz ve zpravodajské činnosti, následovaný padákovými seskoky. František Prokop tímto standardem prošel: *Od 2. 12. 1944 do 15. 3. 1945 absolvoval jsem ruský zpravodajský kurs. Parašutistický kurs, během kterého jsem provedl čtyři cvičné skoky (dva z balonu a dva z letadla)*¹⁵⁶.

Vasil Miško z výsadku RUSIN (v protokolu uvedena skupina jako “Rusinova“), měl za sebou již poměrně bohatou operační činnost: *Po návratu z druhé parašutistické operace, která byla provedena v Rusku, byl jsem odeslán do operace do prostoru mukačevského.*¹⁵⁷ Ještě jako příslušník Rudé armády byl vysazen podle svých slov již v červnu 1943 a později v roce 1944, do akce na západní Ukrajině. Tam byl vysazen spolu s dalšími parašutisty na podporu partyzánské brigády generála Michaila Naumova.¹⁵⁸ Miško uvedl v protokolu i poměrně důkladný výcvik, který od roku 1943 absolvoval. Uvedl, že prošel 7 týdenním špionážním výcvikem u NKGB v Charkově, dvouměsíčním diverzním v Charkově a

---

¹⁵⁴ Protokol č. 26 Jágrik Petr, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁵⁵ Protokol č. 14 Maco Josef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁵⁶ Protokol č. 4 Prokop František č. 4, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁵⁷ Protokol č. 76 Miško Vasil, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁵⁸ Viz Jiří ŠOLC. *Za frontou na východě* s. 252-253, více o akcích skupiny M. Naumova viz Gogun, Alexander. *Stalinova komanda*.

šestitýdenním v Kyjevě, během špionážního pak absolvoval kurs průzkumu a třítýdenní výcvik útočení s nožem.

Na důkladnost výcviku poukazoval Josef Maco: *Výcviku tělesnému se musí věnovat velká pozornost, neboť v týlu nepřítele často závisí život agenta na jeho bojové schopnosti i možnost další práci. Nestačí jenom ukázat, nýbrž dbát toho, aby agent byl schopen s úspěchem čelit přesile jak se zbrání, tak v sebeobraně.*¹⁵⁹ Jak měl vypadat ideální parašutista pak Maco výstižně shnul následovně: *Doporučuji, aby každý agent byl dobrým plavcem, motocyklistou a byl schopen řídit každé auto. Musí ovládat box, jiu-jitsu, neboť tím roste jeho sebedůvěra.*¹⁶⁰

Důležitou součástí výcviku byl nácvik seskoků, v ideálním případě i se cvičnými seskoky. Na jednu z podob výsadkového výcviku vzpomínal Vasil Vajda: *14 denní výcvik parašutistický, ve výcviku byla jen teorie, praktické seskoky nebyly žádné. Ve výcviku bylo probíráno praktické skládání parašutů, dále byl výcvik v letadle, dřevěná atrapa, dále teoretické instrukce co se týče seskoků během letu, a během dopadu.*¹⁶¹

Někteří parašutisté patřili mezi velmi zkušené vojáky a operace, která se stala předmětem protokolů, nemusela být jejich první. Filip Patkan byl členem skupiny SATKO s bohatými zkušenostmi s prací v nepřátelském týlu: *...všichni jsme měli za sebou provedenu jednu operaci, velitel dokonce šel již po šesté, takže tím jsme byli zoceleni.*¹⁶²

Naproti tomu byly skupiny se zcela nedostatečným parašutistickým výcvikem, který se v případě skupiny URAGAN I. omezil na krátké proškolení: *Celá skupina neprodělala parašutistický výcvik. Těsně před nasednutím do letadla byla nám dána instrukce příslušníkem R. A., jak se máme během seskoku a přistání chovat. Tato instrukce trvala asi 5 minut.*¹⁶³

Richard Lindner shrnul poznatky gestapa o výcviku východních parašutistů takto: *Podle výpovědí zajatých ruských agentů se zdá, že byl jejich výcvik velmi zběžný, a lze předpokládat, že tyto informace odpovídají skutečností. Výcvik probíhal na školách, které*

---

¹⁵⁹ Protokol č. 14 Maco Josef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁶⁰ Ibid.

¹⁶¹ Protokol č. 68 Vajda Vasil, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁶² Protokol č. 25 Patkan Filip, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁶³ Protokol č. 5 Konečný František, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

spadaly pod NKVD. Zdá se, že výcvik trval zhruba 8-9 týdnů, u radiotelegrafistů o něco déle.

Poté, co byla skupina sestavena, byla převezena do blízkosti některého z letišť a čekala na rozkaz k odjezdu. V některých případech mohl vypadat odlet téměř ideálně: *Na letišti probíhalo vše naprosto hladce, všichni jsme se již těšili, že budeme shozeni. Nebylo zbytečného spěchu, nálada byla výborná, plná bojovného ducha.*¹⁶⁴ Ján Kopčák ale vzpomínal na poněkud jinou atmosféru před odletem: *Na oblékací stanici byl velký spěch, protože rozkaz o odletu přišel náhle a tak jsme si z části natáhli parašuty sami, za částečné pomoci instruktorů. Doporučuji, aby před operací se postupovalo mnohem důkladněji, jinak za spěchu se příslušníků skupiny vzmáhá nervosita.*¹⁶⁵

Rozdílné zkušenosti a doporučení se týkaly i pobytu skupiny těsně před odletem. Jan Haluška vzpomínal: *V Kalinovce po celou dobu pobytu jsme nic nedělali a nikde jsme nesměli vycházet. Je to velmi těžká zkouška nervů, když je skupina vycvičena a musí čekat dlouhou dobu při nečinnosti na operaci.*¹⁶⁶ Jan Kopčák byl ve skupině, která naopak volnost pohybu měla, což způsobilo problémy před odletem do akce: *Když už skupina čeká na odlet, neměl by jí být povolován docela volný pohyb. Příslušníci skupiny, než přišel rozkaz k odletu, pohybovali se mimo místo ubytování a bylo nutno je shánět na různých místech a tím se nemohlo zabránit spěchu, nervositě...*¹⁶⁷ Juraj Mirilovič ze skupiny URAGAN II na poslední ubytování před odletem nevzpomínal zrovna nostalgicky: *Skupina byla před odletem ubytována ve vesnici Třebovisko, která byla vzdálena 7 km od letiště. V místě ubytování jsme měli velmi špatnou stravu.*¹⁶⁸

Poté, co byl skupině vydán rozkaz k odletu do akce, byla odvezena na letiště a zkontrolována. Jiří Makar popisuje důkladnou prohlídku: *Před vstupem do letadla byl jsem třikrát kontrolován, zda mám všechny věci v pořádku.*¹⁶⁹

---

¹⁶⁴ Protokol č. 27 Alušík Martin, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁶⁵ Protokol č. 11 Kopčák Ján, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁶⁶ Protokol č. 13 Haluška Jan, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁶⁷ Protokol č. 11 Kopčák Ján, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁶⁸ Protokol č. 6 Mirilovič Juraj, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁶⁹ Protokol č. 37 Makar Jiří, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

3.2. Let a seskok

Let do operačního prostoru byl ve srovnání s výsadky ze Západu kratší, přesto stále velmi nebezpečný. Letouny se často dostávaly do protiletcké palby a v některých případech došlo i ke ztrátě letounu, včetně parašutistů na jeho palubě.

S ohledem na výše uvedené skutečnosti týkající se délky, či absence výcviku v seskocích padákem, zanechal samotný seskok v mnohých parašutistech silné zážitky. Podle velikosti skupiny byl volen i typ letounu. V případě dvoučlenného výsadku AROŠ II se jednalo o bombardovací letoun Douglas A-20: *Letadlo nebylo transportního druhu, bylo to letadlo bojové, poměrně malé, byli jsme velmi stísněni.*¹⁷⁰ Jan Segeč ze zmiňované skupiny však tento nekomfort přešel takto: *Důležité je to, aby lidé, kteří jsou pro podobný účel určení, byli odhodlaní, ať jsou podmínky jakékoliv a aby je trocha nepohodlí nikdy nedovedla rozladit.*¹⁷¹

Každý samostatný let byl velmi rizikový a bylo nutné jej provádět v příznivém počasí: *Operace byla provedena až během čtvrtého letu. Po třikrát se letadlo vrátilo pro špatné počasí- bouřku, déšť a mlhu.*¹⁷²

Jiří Makar vyskočil z letadla při operačním nasazení poprvé v životě. Své dojmy popsal takto: *Operační seskok byl mým prvním skokem z letadla. Měl jsem dojem, že letím příliš dlouho a přál jsem si, abych byl co nejdřív na zemi.*¹⁷³ Také František Konečný vzpomínal na svůj vůbec první seskok: *Operační seskok byl mým prvním seskokem z letadla. Po výskoku z letadla jsem zjistil, že padám do lesa. Zakryl jsem si lokty obličej, padák se mi pověsil na stranu stromu.*¹⁷⁴ Peter Jágrik z jedné z prvních vysazených skupin měl za sebou alespoň jeden cvičný seskok. I on však ve vzduchu zažil dramatické chvíle: *Když jsem vyskočil z letadla, neotevřel se mi hned padák, takže jsem se domníval, že se zabiji. Pak se mi však naštěstí otevřel a seskok dopadl docela dobře.*¹⁷⁵

Obavy a nejistotu z letu a seskoku někteří parašutisté zaháněli alkoholem. Jan

---

¹⁷⁰ Protokol č. 20 Segeč Jan, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁷¹ Ibid.

¹⁷² Protokol č. 49 Kopinec Filip, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁷³ Protokol č. 37 Makar Jiří, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁷⁴ Protokol č. 5 Konečný František, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁷⁵ Protokol č. 26 Jágrik Peter, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

Kopčák, politický komisař výsadku KOZINA doporučoval v případě alkoholu: *...jen omezenou dávku, pro jakési povzbuzení, ale přísně omezenou. Tak se stalo, že jednak příslušníci skupiny byli unaveni spěchem a shonem před odletem a jednak byli pod vlivem požitého alkoholu, takže během letu někteří dřímali.*¹⁷⁶ Rovněž Jiří Makar z výsadku CHAN potvrdil poměrně velké množství alkoholu před odletem do akce: *Každý příslušník skupiny obdržel 200g čistého lihu, který vypil buď v letadle, nebo před vstupem do letadla.*¹⁷⁷ V seznamu přiděleného operačního materiálu uvedl parašutista Štefan Bandur rovněž líh, s poznámkou: *jen prázdné lahve, jelikož ho někdo vypil na letišti.*¹⁷⁸

Nejtragičtější následky měl na svědomí alkohol v případě skupiny PRYŠČEP, o čemž vypověděl rotný Josef Jurík: *6 příslušníků naší skupiny měli asi zlomeniny, následkem čehož byli pochytní. Hlavní příčinou tak velkého procenta zranění bylo, že většina příslušníků skupiny použila velkou dávku alkoholu, následkem čehož seskok neprobíhal hladce a nikdo z příslušníků skupiny nedopadl na doskokovou plochu o rozměrech 1000 x 500, kde byla měkká tráva.*¹⁷⁹

Seskoky padákem, navíc v noci a do neznámého terénu s sebou pochopitelně vždy nesly riziko poranění parašutisty. Vojtěch Horváth na své zranění vzpomínal: *Při doskoku jsem se udeřil na znak a do hlavy a zůstal jsem asi čtvrt hodiny v bezvědomí. Protože přšelo, nabyl jsem zase po chvíli vědomí.*¹⁸⁰ Fatálnější následky zranění po dopadu prožil při svém druhém nasazení do nepřátelského týlu Filip Patkan: *Seskočil jsem těsně u vesnice na břeh a byl jsem vlečen padákem asi 500m Zranil jsem se na hlavě a měl vymknutu pravou nohu a levou ruku. Zůstal jsem v bezvědomí asi 2 hodiny.*¹⁸¹

Nejčastěji se ale parašutisté zraňovali na nohou. Zlomeniny a vymknuté kotníky mohly ohrozit, či změnit celý průběh plánované operace: *Při seskoku jsem si vymkl pravou*

---

¹⁷⁶ Protokol č. 11 Kopčák Ján, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁷⁷ Protokol č. 37 Makar Jiří, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁷⁸ Protokol č. 74 Bandur Štefan, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁷⁹ Protokol č. 75 Jurík Josef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁸⁰ Protokol č. 21 Horváth Vojtěch, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁸¹ Protokol č. 25 Patkan Filip, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

nohu, následkem čehož jsem byl zanechán velitelem skupiny svoj. Bunčarem Vasilem u partizánské skupiny, s kterou jsem po vyléčení pracoval.¹⁸²

Zranění parašutisté byli i ve skupině Nikolaje Kubariče: *Během seskoku si vykloubili nohy dva příslušníci skupiny. Důvodem asi bylo nedostatek výcviku, nedrželi nohy pohromadě a přistání bylo v kopci.*¹⁸³ On sám se zranil lehce, popsal však následky seskoku: *Přistání jsem měl hodně tvrdé, neboť torba mě strhla na tvář na tvrdou zem, přičemž jsem se udeřil do kolena. Od volných popruhů parašutu mě bolely slabiny 14 dnů.*¹⁸⁴

Vojtěch Horváth, jak již bylo uvedeno výše, byl po seskoku nějakou dobu v bezvědomí: *Když jsem se probral z mdloby, šel jsem hledat des. Segeče, ale po hodinovém marném hledání jsem se vrátil, přikryl jsem se padáky a spal jsem v bramborové nati.*¹⁸⁵

Ne každý seskok ale končil pouze zraněním parašutisty. Petr Stebila vzpomínal na tragický osud člena své skupiny: *Svob. Unifrej Jan byl nalezen asi v 1000 hod. čet. Lehárem mrtev. Domnívám se, že příčinou smrti svob. Unifreje byla asi mrtvice. Další možnost je, že udeřil hlavou do větvi dubu. Byl pohřben téhož dne asi dva kilometry od vesnice Nosičné.*¹⁸⁶

Poměrně ojedinělým jevem bylo, když parašutista se skupinou nevyskočil. Přesto se i takové případy stávaly, jako v případě výsadku URAGAN: *Telegraficky námi bylo hlášeno, že jsme ztratili vojína Pastorka. Na to nám přišla odpověď, že vojín Pastorek odmítl skočit a přiletěl letadlem zpět na letiště.*¹⁸⁷ Na další, extrémní případ vzpomínal Michal Sabadoš z výsadku MASLOV: *3 příslušníci skupiny byli odvezeni zpět, protože na poslední chvíli se jim v letadle před seskokem otevřely padáky. Je možno se domnívat, že byli zachvázeni strachem a otevřeli si padáky sami.*¹⁸⁸ Obdobný případ uvedl i Vasil Miško: *Dva členové z letadla č. 1 neseskočili, dostali srdeční záchvat.*¹⁸⁹

V řadě případů byl společně s parašutisty zároveň vysazován i balík, či zásobník

---

¹⁸² Protokol č. 68 Vajda Vasil, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁸³ Protokol č. 67 Kubarič Nikolaj, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁸⁴ Ibid.

¹⁸⁵ Protokol č. 21 Horváth Vojtěch, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁸⁶ Protokol č. 65 Stebila Petr, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁸⁷ Protokol č. 6 Mirilovič Juraj, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁸⁸ Protokol č. 53 Sabadoš Michal, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁸⁹ Protokol č. 76 Miško Vasil, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

s dalším vybavením. Na možné problémy s tím spojené upozornil Ján Balla ze skupiny PAVEL: *Podle původních proposic měl být seskok proveden na jedno kolo (tzn. vysazení všech parašutistů a materiálu v jednom průletu nad předpokládaným doskočištěm. Pozn. aut.). Jelikož se seskok prováděl ze dvou dveří, instruktor po propuštění prvních dvou parašutistů se díval za vyskočivšími parašutisty, zapomněl na mne a na balík a nastalo zpoždění. Letadlo muselo provést druhý okruh, během kterého byl vyhozen balík a během kterého jsem provedl seskok.*¹⁹⁰ Toto zpoždění při vysazování (letadlo se zpět dostalo asi za 10 minut) mělo za následek prozrazení letu, který byl zpozorován místní německou posádkou. Balík nebyl skupinou nalezen (padl druhého dne do rukou německým vojákům) a parašutisté si museli vystačit s vybavením, které měli při seskoku u sebe.

O velmi zvláštním způsobu vysazování materiálu z letadla vypověděl parašutista Michal Jacký (někde uváděn jako Jackiv): *Pláště byly svázaný všechny dohromady a bez balení vyhozeny za posledním mužem. Kabáty po nalezení nebyly vůbec poškozeny.*¹⁹¹

Jindy zase měli parašutisté veškerý operační materiál přímo na těle. Velitel výsadku Za svobodu ČSR Jan Babinec uvedl: *Každý příslušník měl během seskoku, během letu i při přistání zásobník na prsou. Naráz při dopadu byl dosti značný. Výhoda spočívala v tom, že materiál se neztratil a nepoškodil. Nevýhoda: v naší skupině byla jedna zlomená a dvě vymknuté nohy. Příčina však mohla být shození do lesa.*¹⁹²

V případech početnějších skupin mohly převážet parašutisty a materiál i dva letouny společně. To byl i případ skupiny PRYŠČEP (v protokolu uvedena jako “Oddíl kpt. Preščepea”), čítající 22 mužů a žen. O tragédii jednoho z letounů vypověděl Josef Jurík: *O havarii druhého letadla jsem se dozvěděl až po seskoku, kdy bylo slyšet silnou explozi TOLu (plastické trhavin. pozn. aut.), který toto letadlo vezlo. Asi 5 dní později našla skupina druhé letadlo a v něm deset shořelých příslušníků naší skupiny.*¹⁹³

Karol Čapliar popsal zranění i pokus o navázání styku s ostatními členy: *Dopadl jsem levou nohou na hrbol, přičemž jsem si vymknul levou nohu v kotníku. Zůstal jsem chvíli na místě a poslouchal jsem smluvené znamení, tj. houkání sovy.*¹⁹⁴

---

¹⁹⁰ Protokol č. 8 Balla Jan, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁹¹ Protokol č. 92 Jacký Michal, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁹² Protokol č. 73 Babinec Jan, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁹³ Protokol č. 75 Jurík Jozef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁹⁴ Protokol č. 50 Čapliar Karol, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

Zraněný parašutista Filip Patkan vzpomínal na poněkud výraznější pokus o navázání kontaktu s vlastní skupinou: *V hájiku jsem se snažil získat spojení střelbou, ale nebyla opětována. Byl jsem velmi unaven a hlava mě velmi bolela. Když jsem se probudil, byl jsem obklíčen německými vojáky.*¹⁹⁵ Filip Patkan byl odvezen k výslechům do Petschkova paláce v Praze. V poválečném protokolu uvedl i otázky, na které byl gestapem tázán. Jednou z nich bylo, zda měl parašutistický výcvik: *Neměl. Byl jsem prostě oblečen, nasazen do letadla a bylo mi řečeno, abych dělal totéž, co budou dělat druzí kamarádi (nevěřili a byl jsem bit).*¹⁹⁶

Setkání se členy skupiny se nepodařilo Michalu Izajovi: *Nevím nic o osudu skupiny, protože jsem se setkal jen s jedním příslušníkem naší skupiny. Je pravděpodobné, že celá skupina byla úplně rozbita, někteří její členové postříleni již ve vzduchu a jiní se asi stali oběťmi po dopadu.*¹⁹⁷ Celkem osmnáctičlenná skupina POCHONIN, ve které byl zařazen Michal Izaj byla ihned po seskoku zničena a Izaj se přechodem fronty vrátil po 14 dnech pěšky.¹⁹⁸

Velké rozladění parašutistů plynulo z vysazení do nesprávného prostoru. Nejednalo se totiž o omyl v řádu kilometrů, ale často desítek. Parašutisté z výsadku AROŠ II byli vysazeni dokonce v Polsku, namísto východního Slovenska: *Domnívám se, že to učinil (pilot pozn aut.) neuváženě, což se mohlo vymstít na našich životech. Doskočili jsme v blízkosti Visly. Kdybychom spadli do ní, za velmi špatného počasí, jaké tehdy bylo, by se to bylo vymstilo na našich životech. Doporučuji, aby v podobných případech byl vyslán letec velmi spolehlivý, neboť má z velké části život parašutistů v rukou, nebo alespoň zdar, či nezdár jejich dalšího podnikání.*¹⁹⁹

V případě velkých skupin se stávalo, že parašutista ani neznal všechny své kolegy jménem. Jan Haluška z dvoučlenné skupiny VÁH uvedl na dotaz, kdo byl velitelem skupiny: *jeho skutečné jméno neznám, toliko ho znám pod jeho krycím jménem Jugan.*²⁰⁰ Velitele po

---

¹⁹⁵ Protokol č. 25 Patkan Filip, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁹⁶ Ibid.

¹⁹⁷ Protokol č. 32 Izaj Michal, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

¹⁹⁸ Viz Jiří ŠOLC. *Za frontou na východě* s. 216-217

¹⁹⁹ Protokol č. 21 Horváth Vojtěch, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁰⁰ Protokol č. 13 Haluška Jan, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

seskoku nenalezl a od prosince do dubna působil samostatně. Totožnost velitele skupiny VÁH se nepodařilo zjistit dodnes.

Po seskoku bylo nutné, aby se všichni vysazení parašutisté co nejrychleji sešli. Martin Alušík uvedl, jak proběhl sraz jeho skupiny JAN ŽIŽKA: *Sraz byl proveden asi za 45 minut (rozptyl asi 2 km!). S letcem bylo domluveno, že bude vystřelena jedna červená a jedna zelená raketa, jestliže se seskok zdaří a nebude komplikací.*²⁰¹

Seskok z vysokých výšek mohl mít negativní dopad na velký rozptyl skupiny. Skupina OLES byla v polovině března 1945 vysazena na Slovensku z výšky 2000 metrů. Velitel skupiny, rotný Daniel Sadloň k tomu uvedl: *Jeden příslušník skupiny dopadl na druhou stranu Váhu, asi ve vzdálenosti 13 km. Druhý příslušník skupiny dopadl mezi nás do Váhu. Přesto, že neuměl plavat, zachránil se tím, že padák, který byl tlačěn větrem ho táhl ke břehu. Doporučuji, aby bezpodmínečně každý parašutista byl plavcem.*

Navigační chybě se dalo zabránit v případě, že parašutisty na zemi již očekávala přijímací skupina. Martin Alušík popsal, jak takový příjem probíhal: *Seskok byl proveden na ohně partyzánské skupiny, která nás očekávala. Materiál jsme naložili na vozy, které pro nás skupina přichystala...*²⁰² Vasil Vajda zmínil rovněž důležitost signalizace: *Seskočil jsem asi půl km vzdálenosti od nich. Každý příslušník skupiny byl vybaven zeleným světlem. Podle určených znamení, dávaných tímto světlem se skupina sešla tedy v poměrně krátkou dobu. Po srazu se vydala směrem, kde předtím hořely ohně.*²⁰³ Jak ale uvedl například Josef Sagan, ani příjem jinou skupinou nemusel mít vždy hladký průběh: *Materiál nebyl poškozen, ale z toho, který byl shozen v prvním kole značná část chyběla. Skákali jsme totiž na jinou partyzánskou skupinu, na ohně a část materiálu si příslušníci cizí skupiny přivlastnili.*²⁰⁴

Josef Stacho z tříčlenné skupiny KAC měl být původně vysazen v Jugoslávii, během neplánovaného mezipřistání letounu v Budapešti však bylo místo seskoku zaměněno za Klagenfurt. Vlastní seskok popsal takto: *Poněvadž jsem seskočil na rubaniště a nešťastnou náhodou právě na pařez, zůstal jsem ležet v bezvědomí. Podle sdělení velitele pod následkem*

---

²⁰¹ Protokol č. 27 Alušík Martin, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁰² Ibid.

²⁰³ Protokol č. 68 Vajda Vasil, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁰⁴ Protokol č. 28 Sagan Josef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

nárazu jsem sténal a moje sténání zaslechl velitel, který mě hledal. ²⁰⁵

Dramatické okamžiky při seskoku zažil i Antonín Bukový: *Seskok se prováděl dvojími dveřmi, vpředu a vzadu. Já jsem zůstal viset ve výskokovém otvoru, při čemž mi nohy trčely z letadla. Ruský instruktor závadu opravil, načež jsem opožděně vyletěl z díry.*²⁰⁶ Vlastimil Žák poukázal na velmi závažnou chybu sovětského dispečera letu, která ho mohla stát život: *Instruktor, který nás na operaci doprovázel, mi zaháčil karabinku parašutistického popruhu do letadla až v poslední chvíli na moje upozornění.* ²⁰⁷*Netřeba dodávat, že pokud by karabina nebyla upevněna v letadle, padák by se neotevřel.*

Michal Slamka uvedl, jakým způsobem se měla skupina na zemi svolávat: *Naše skupina se měla sejít na sjednané znamení (napodobení ptáků). Toto znamení se do tohoto prostoru nehodilo, jelikož tam bylo příliš mnoho ptáků.* ²⁰⁸

Po seskoku bylo nutné shromáždit parašutistický materiál a nepotřebné vybavení ukrýt. František Konečný k této činnosti uvedl: *Parašuty jsme zakopali až po provedeném srazu. Zakopání bylo provedeno nožem a rukama. Byla to dosti těžká práce. Ostatní materiál jsme nesli s sebou.* ²⁰⁹ Juraj Mirilovič rovněž popsal, jak se skupina zbavila padáků: *Parašuty jsme zakopali přímo na místě, tím způsobem, že jsme je uložili do díry a zaházeli kamením.* ²¹⁰

Po seskoku bylo rovněž nutné prohlédnout vybavení, zda neutrpělo seskokem nějaké vady. František Prokop vypověděl: *Pokud se týče poškození materiálu, měli jsme zlámány dvě pažby na automatech.* ²¹¹

3.3. Vybavení

... na území Ukrajiny, Němci obsazené, pracovalo se v civilu, jelikož československá

---

²⁰⁵ Protokol č. 51 Stacho Josef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁰⁶ Protokol č. 62 Bukový Antonín, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁰⁷ Protokol č. 54 Žák Vlastimil, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁰⁸ Protokol č. 52 Slamka Michal, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁰⁹ Protokol č. 5 Konečný František, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²¹⁰ Protokol č. 6 Mirilovič Juraj, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²¹¹ Protokol č. 4 Prokop František, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

uniforma v tomto cizím prostředí by prozrazovala anebo omezovala volnost pohybu. Na Slovensku, po skončení slovenského povstání, počítali jsme psychologicky s nadšením slovenského lidu, a proto jsme volili uniformu z toho důvodu, že obyvatelstvo bude čs. vojáky vidět jako první posly blížící se osvobozující armády. Z důvodů zajištění vzali jsme vždy s sebou několik civilních obleků.²¹²

škpt. pěch. Alexander Kováč: Hlubkový průzkum

Zatímco operace československých parašutistů ze Západu probíhaly téměř výhradně v civilním oděvu, vybavení východních skupin bylo mnohem rozmanitější. V řadě případů to bylo dáno operačním působištěm, jak zmiňuje Alexander Kováč v úvodní citaci této části, nezřídka ale i nouzí při vystrojování. František Prokop poměrně podrobně popsal, jak byla vybavena jeho skupina: *Operace byla provedena v československých uniformách, rovněž i u příslušníků R. A. Byli jsme vystrojeni takto: 1 blůza, 1 kalhoty, 1 vysoké boty, 1 čepice, zimník, dvoje prádlo (zimní a letní), 1 rukavice. Skupina neměla dlouhé pláště. Pro tuto operaci byl by lépe vyhovoval civilní oděv. Následkem toho, že jsme byli v uniformě, nebyl možný pohyb a uniformu jsme museli vyměnit za civil.²¹³*

Použití stejnokroje nemuselo mít jen praktické důvody (byl mnohem odolnější pro život v lesích, než civilní oděv), ale i význam psychologický, jak doporučoval Vasil Kiš z výsadku JAN KOZINA: *Doporučuji provést operaci v uniformě mezi vlastní lidi. U civilního obyvatelstva se povzbudí důvěra, zvýší morálka při spatření partyzánů, pohybujících se nebojácně v uniformách. Pohyb ve dne však není možný.²¹⁴* I parašutista Martin Korbela vyzdvihl psychologický význam vojenského stejnokroje: *V kraji, ve kterém jsme my pracovali, bylo obyvatelstvo nám velmi nakloněno a když se objevil voják v uniformě, získal si okamžitě důvěru.²¹⁵*

V případě velkých skupin by byl případný civilní oděv spíše zbytečnou přítěží, jak uváděl Martin Alušík: *Bylo docela výhodné, že skupina byla oblečena do uniforem, protože*

---

²¹² *Poznatky a zkušenosti z poslední války.* (Praha: Naše vojsko, 1946, č. 1) s. 255

²¹³ Protokol č. 4 Prokop František, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²¹⁴ Protokol č. 12 Kiš Vasil, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²¹⁵ Protokol č. 71 Korbela Martin, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

*měla úkol organizovati partyzánské skupiny a úkol sabotážní. Početně byla velmi zastoupena a tedy i z toho důvodu nepomohl by civilní oblek jako maskovací manévr.*²¹⁶ Štefan Dudra zmínil nedostatek jinak relativně kvalitní výstroje, který mohl prozradit výskyt skupiny v operačním prostoru: *Nevýhoda výstroje spočívala v tom, že jsme měli vysoké ruské boty s gumovou podrážkou, podle jejíhož otisku na sněhu každý příslušník Vlasovových jednotek poznal, že se jedná o ruskou botu.*²¹⁷

Zajímavý poznatek z působení ve skupině se sovětskými vojáky uvedl Michal Sabadoš: *V našem případě, kdy ve skupině byla převážná většina Rusů, bylo lepší, že jsme měli uniformy. Totiž už i podle fysiognomie se dá snadno poznat, k jaké národnosti ten který příslušník patří, zvláště u Rusů je to docela zřejmé.*²¹⁸

Parašutista Michal Izej nebyl díky kombinaci civilních součástí ke stejnokroji prozrazen: *Můj pohyb za nastálé, pro mě velmi kritické situace, by býval mnohem snadnější, kdybych byl měl prosté obvykle se v tomto kraji nosící šaty. Ještě štěstí, že jsem měl krátký normální vatovaný kabát, kterým jsem přece jen částečně mohl zmírnit svou nápadnost.*²¹⁹ Ján Kopčák naopak s použitím vojenského stejnokroje nesouhlasil: *Doporučuji, aby do podobné operace byl každý příslušník vybaven civilním oděvem. Je to mnohem nenápadnější a je možno se mnohem lehčeji pohybovat. Civilista v lese je obvyklým zjevem a neupoutá na sebe pozornost.*²²⁰

Rovněž skupina Vasila Vajdy byla vybavena civilním oděvem: *Celá skupina byla v civilním oděvu. Kalhoty, blůza, nízké boty, klobouk, jedno prádlo. Pokud se týče tohoto oděvu, byli jsme nápadní v městech pro chatrnost našeho oděvu, která vzbuzovala dojem, že jsme utekli z práce. Doporučuji sice mírně obnošený, ale dobrý oblek z kvalitního materiálu. V případě potřeby roztrhaného oděvu není žádný problém tento si opatřit v nepřátelském týlu.*²²¹ Jak ale uváděl Daniel Sadloň, ani kvalitní civilní oděv nemusel být zárukou dobré konspirace: *Pokud se týče materiálu, byl civilní oblek zhotoven z jakostního materiálu.*

---

²¹⁶ Protokol č. 27 Alušík Martin, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²¹⁷ Protokol č. 86 Dudra Štefan, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²¹⁸ Protokol č. 53 Sabadoš Michal, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²¹⁹ Protokol č. 32 Izej Michal, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²²⁰ Protokol č. 11 Kopčák Ján, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²²¹ Protokol č. 68 Vajda Vasil, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

Nevýhoda však byla, že byl ušit podle ruského vzoru. Doporučuji, aby bylo pamatováno, že šaty musí být ušity tak, aby nebyly nápadny od běžných střihů v působišti.²²² Ruský střih civilního oděvu měl i Michal Slamka: *Pokud se týče oděvu, doporučuji, aby bylo pamatováno, do které země má skupina provést operaci. Např. v našem případě operace byla provedena do Rakouska a měli jsme ruský střih šatů., což je velmi nebezpečno, neboť každý příslušník skupiny se stane ihned nápadný policejním orgánům.*²²³

O jiných zdrojích hodných civilních oděvů hovořil Antonín Bukový: *Skupina byla v civilních šatech, které dostala od československého velvyslanectví v Moskvě z dáreků, které posílali Čechoslováci Červeného kříže z Ameriky. Tyto šaty byly opraveny a přizpůsobeny voj. Krejčím Čs. voj. mise v Moskvě.*²²⁴

Filip Patkan byl vybaven velmi teplou kombinací vojenských a civilních součástek: *Byl jsem oblečen v civilním oděvu, přes který jsem měl ještě zimní vatovanou ruskou uniformu a přes ní civilní kožich.*²²⁵

Za ideální oděv pro činnost považoval Ján Segeč vlastně jakousi střední cestu: *Doporučoval bych, aby do podobné operace byl každý člen skupiny vybaven sportovním oblekem a vysokými botami (sportovními). Je nejlépe vyhlížet jako turista, může tak chodit zcela nenápadně jak po horách, tak ve městech.*²²⁶

Problematiku civilního oděvu, ale i používání stejnokrojů při akcích v nepřátelském týlu shrnul později špkt. pěch. Alexander Kováč: *Výstroj hloubkového průzkumu byl v poslední válce stále nevyřešeným problémem. Jde o to, zda členové HP mají plnit úkoly v civilním, nebo vojenském oděvu. Mezinárodní haagský zákon totiž jasně říká, že osoby, které provádějí na cizím území zpravodajskou činnost v občanském oděvu, jsou považovány za špiony, a mohou být bez výsledku zastřeleny. Osoby, provádějící tuto činnost ve vojenském stejnokroji jsou po dopadení považovány za vojenské zajatce a má se s nimi jednat podle mezinárodního práva. Němci ovšem tuto mezinárodní úmluvu nedodržovali a proto byla výstroj v každém případě stanovena podle situace a daného úkolu.*²²⁷

---

²²² Protokol č. 64 Sadloň Daniel, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²²³ Protokol č. 52 Slamka Michal, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²²⁴ Protokol č. 62 Bukový Antonín, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²²⁵ Protokol č. 25 Patkan Filip, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²²⁶ Protokol č. 20 Segeč Jan, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²²⁷ Poznatky a zkušenosti z poslední války s. 254- 255

Eta Rosinová popsala svůj oděv pro hloubkový průzkum a další působení v týlu. *Do operace jsem byla vybavena vojenským stejnokrojem, jako každý jiný voják. Ženské šaty a prádlo jsem si zakoupila až v nepřátelském týlu za vlastní peníze, t.j. 2000 K, které budu muset teď splatit.*²²⁸

Posledním typem oděvu pak mohl být ukořistěný stejnokroj nepřítele, který umožňoval průzkumníkům při přepadech využívat momentu překvapení, jak uvedl Jiří Makar z výsadku CHAN: *Přestrojení do německých uniforem zastavili jsme na motocyklu německého kapitána. Odebrali jsme mu aktovku s dokumenty a motocykl jsme zahrabali asi 500 m od cesty.*²²⁹

Ludvík Schulz z pardubického gestapa k oděvům a vybavení východních výsadků uvedl: *Ruští parašutisté, kteří byli zde vysazováni, byli špatně oblečeni naprosto nevhodně pro úkoly v městě, nebo na vesnici. Svým oblečením mohli se pohybovat pouze v lese na venkově v samotách. Neměli dost potravin, byli odkázáni již od prvopočátku na drancování a kradení, což také činili soustavně.*²³⁰

Celkově hodnotilo gestapo oděvní vybavení velmi zjednodušeně: *Ruští padákoví agenti byli vysazeni v oblečení, které bylo velmi uniformní a z velké části se z kusů uniforem i skládalo. Ty byly ve velmi špatném stavu, boty prošlapané, kalhoty roztrhané, většinou neměli agenti žádné blůzy, nýbrž jenom košile z uniforem, vše ve tmavozelené barvě, samozřejmě s výjimkou vysokých černých bot.*²³¹

Velkým tématem protokolů bylo i vybavení pro přenos materiálu. Váha osobního vybavení parašutistů se pohybovala nejčastěji mezi 20 a 30 kilogramy. Skupina Jána Segeče byla vybavena velmi prostě: *Materiál jsme měli v pytlích z hnědé vojenské pytloviny. Byly naprosto nevhodné. Každého by muselo přímo udeřit do očí, kdyby potkal civilistu v dobrém civilním obleku a pytlek přes záda.*²³²

---

²²⁸Protokol č. 90 Rosinová Eta, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²²⁹ Protokol č. 37 Makar Jiří, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²³⁰ Zápis s Ludvíkem Schultzem, asistentem Gestapa. VÚA-VHA f. 37-362-2

²³¹ Organizace a vývoj exekutivní a zpravodajské služby gestapa, její metody proti parašutistům, tak jak to zpracoval býv. krim. sekr. Gestapa Klatovy LINDNER Richard. ABS, f. Ústředna státní bezpečnosti (305), sign. 305-477-6.

²³² Protokol č. 20 Segeč Jan, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

Jiné skupiny byly vybaveny standardním sovětským batohem (jednoduchým vakem s popruhy). Vasil Vajda jej hodnotil poměrně kriticky: *Nevýhoda tohoto ruského pytlíku spočívá v tom, že se dá velmi těžce upevnit. Pohybuje se z jedné strany na druhou.*²³³ Vajda dále doporučoval, aby se pro volnější pohyb, dbalo na co největší možné odlehčení: *Vybavení bylo příliš důkladné. Doporučuji, aby se sebou vzali jen nejnnutnější věci, protože příliš velká zásoba je zbytečnou přítěží. Zbytečné věci jsme později vyměňovali za jídlo.*²³⁴ Ján Kopčák byl naproti tomu vybaven zavazadlem, vzhledem k oděvu, poměrně dobře: *Pro přenos materiálu používal jsem tlumoky zelené barvy. V mém případě, kdy jsem byl oděn v uniformě, už ani nezáleželo příliš na druhu přenosného materiálu, protože jsem byl tak jak tak nápadný. Ovšem, kdybych byl v civilu, doporučoval bych kufřík, nebo aktovku.*²³⁵ Průzkumníci ze skupiny Jana Babince neměli vůbec žádné zavazadlo: *Skupina neměla torby a nebyla vybavena proviantem. Podle původního nařízení a dohadů bylo předpokládáno, že skupina zůstane v poli dva dny. Skupina však zůstala v poli čtyři dny, přičemž byla zásobena proviantem na jeden den.*²³⁶

Alfréd Mrůzek, vysazený v březnu 1945 v rámci skupiny URAGAN, se rozhodl navštívit svou manželku v Berouně a vyzvednout si vlastní civilní oděv: *Do svého domu do Berouna jsem přišel asi ve 0300 hod. Nedostal jsem ani šaty, ani dokumenty, jelikož moje žena se zatím provdala.*²³⁷ Toto trpké setkání s realitou později Mrůzek popsal i v knize svých vzpomínek *Síla lásky*.²³⁸

Pokud východní skupiny materiálně v některém aspektu výrazně převyšovaly skupiny západní, byla to poměrně velkorysá výzbroj. Pochopitelně i zde záviselo na typu úkolu, nicméně jakýmsi standardem byl samopal (většinou uváděný jako automat) sovětské, výjimečně německé výroby, dýka a množství ručních granátů. V případě větších skupin pak i lehké kulometry, či odstřelovačské pušky, někdy opatřené i tlumičem hluku. Rotný František Prokop takovou obvyklou výbavu popsal: *Zbraně: každý příslušník skupiny měl*

---

²³³ Protokol č. 68 Vajda Vasil, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²³⁴ Ibid.

²³⁵ Protokol č. 11 Kopčák Ján, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²³⁶ Protokol č. 73 Babinec Jan, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²³⁷ Protokol č. 63 Mrůzek Alfred, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²³⁸ MRŮZEK Alfréd, *Síla Lásky*. Praha: Naše vojsko, 1984. str. 144-146.

automat, pistoli, 350 nábojů a 120 nábojů do německé pistole, 4 granáty, bez výbušnin. Zbraň jsem nosil v lesích veřejně, ve vesnici jsem nosil jen pistoli. Pistoli jsem měl v pravé kapse, nebo v náprsní kapse pro doklady. ²³⁹ Ondřej Melek byl se svou výzbrojí spokojen: *Automaty se osvědčily, protože bylo nutno často bojovat...* ²⁴⁰

Josef Maco do protokolu uvedl doporučení, *aby každý příslušník skupiny byl vybaven granáty, které jsou velmi výhodné při seskoku.* ²⁴¹ František Konečný ze skupiny URAGAN II k výzbroji doplnil: *Doporučuji větší dotaci munice a pro každého příslušníka skupiny pistoli. Zbraň jsme nosili přímo u sebe, jelikož jsme byli v uniformě, takže zastírání bylo bezdůvodné.* ²⁴² Vzhledem k intenzivní činnosti však činilo parašutistům problém doplňování výzbroje a munice. Konečný dále uvedl: *V důsledku nedostatku střeliva, výbušnin a min jsme několikrát žádali o dodání materiálu, bohužel naši žádosti nebylo vyhověno.* ²⁴³ Totéž potvrzoval i Ondřej Melek: *Po měsíčních bojích od provedení operace již se začal projevovat nedostatek munice v důsledku častých bojů.* ²⁴⁴

Nedostatek munice zmínil i Ludvík Schulz z pardubického gestapa: *Vyzbrojeni byli dobře automaty, měli často však nedostatek střeliva, ježto zásobování z Moskvy dosti dobře nefungovalo.* ²⁴⁵

Richard Lindner připojil do svého pojednání o parašutistech i poměrně zajímavou pasáž o jejich výzbroji: *Skoro to vypadá tak, ačkoliv to bude znít divně, jako by existovalo jisté spojení mezi vzezřením duše, chtělo by se skoro říci konstrukcí ruské duše, a konstrukcí ruské výzbroje: nepoddajná a surová, ve smyslu sporého opracování, jednoduchá a ohraničená jen na to nejnnutnější, přesně taková se ukázala jak ruská duše, tak i ruská zbraň. Člověk se nemůže ubránit dojmu, že obojímu chybělo to nadbytečné: výzdoba, vnější lesk,*

---

²³⁹ Protokol č. 4 Prokop František, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁴⁰ Protokol č. 29 Melek Ondřej, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁴¹ Protokol č. 14 Maco Josef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁴² Protokol č. 5 Konečný František, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁴³ Ibid.

²⁴⁴ Protokol č. 29 Melek Ondřej, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁴⁵ Zápis s Ludvíkem Schultzem, asistentem Gestapa. VÚA–VHA f. 37-362-2

*uhlazený zevnějšek.*²⁴⁶

Materiálně nejkritičtější se na základě studia protokolů ukázala výbava toaletními a osobními potřebami. Jak toto vybavení vypadalo, uvedl například František Prokop: *Pokud se týče toaletního materiálu, skupina měla 1 holicí strojek a jedno mýdlo pro celou skupinu. Hodinky dostal jen velitel.*²⁴⁷ František Konečný poskytl podrobný přehled vybavení své skupiny: *Skupina nebyla vybavena holicími potřebami, dále scházely: hodinky, péra, zápisníky, hřeben, zapalovač, baterie, kompasy a speciální mapy 1:75 000. Skupina byla vybavena mapou 1:250 000, podle níž se velmi obtížně pochodovalo, obzvláště v noci. Kompas měl jen velitel skupiny.*²⁴⁸ Jiří Makar zmínil, proč bylo důležité, aby každý člen skupiny měl vlastní toaletní potřeby: *Z toaletních potřeb se projevil nedostatek žiletek, které jsou pro operaci velmi důležité, protože neupravený zevnějšek a špinavost okamžitě upozorňují a prozrazují.*²⁴⁹

I tam, kde se zdála být situace lepší, docházelo k problémům, jak popsal Antonín Bukový: *Každý dostal hodinky, které však byly závadné. Dále jsme byli vybaveni zápalkami, na kterých byl výrobní štítek obrácen a dal se přečíst ruský nápis.*²⁵⁰

Peter Jagrik pak uvedl, že ani jeho kompas nebyl vhodný pro operaci: *Kompas jsem schoval v lese, nepoužíval jsem jej, protože měl ruskou značku a byla by mne snadno prozradila.*²⁵¹

I Karol Čapliar popsal nedostatky vybavování: *Na oblékací stanici v Moskvě neprobíhalo hladce vystrojení. Dostal jsem starší obnošené šaty, jiný kabát a jiné kalhoty z daru Červeného kříže z Ameriky. Dále jsem dostal ruské prádlo a ruské polobotky. Dále jsem nemohl dostat hřebínek a manžetové knoflíky, které jsem si později sám koupil.*²⁵² I taková maličkost, jako hřeben se mohla stát parašutistům osudným. Na žilinském nádraží byl

---

²⁴⁶ Organizace a vývoj exekutivní a zpravodajské služby gestapa, její metody proti parašutistům, tak jak to zpracoval býv. krim. sekr. Gestapa Klatovy LINDNER Richard. ABS, f. Ústředna státní bezpečnosti (305), sign. 305-477-6.

²⁴⁷ Protokol č. 4 Prokop František, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁴⁸ Protokol č. 5 Konečný František, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁴⁹ Protokol č. 37 Makar Jiří, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁵⁰ Protokol č. 62 Bukový Antonín, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁵¹ Protokol č. 26 Peter Jagrik, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁵² Protokol č. 50 Čapliar Karol, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

Čapliar podezřelý a byl zadržen slovenským policistou. *Nebyl jsem oholen a ostrihaný (asi 1 měsíc) a měl jsem rozčuchané vlasy, jelikož jsem neměl hřebínek. Dále jsem měl zelenou vojenskou košili.*²⁵³ Na stanici pak po osobní prohlídce našli policisté ještě sovětské boty, prádlo, dýku a pistole...

Nezbytnou součástí výbavy byla i strava na několik dní. František Prokop popsal, jak taková jídelní dávka obvykle vypadala: *každý příslušník skupiny byl vybaven takto: 1 masová konzerva, chléb podle libosti, 15 dkg sucharů, 50g tabáku a cigaretové papírky.*²⁵⁴ Trochu větší dotaci potravin dostal František Konečný: *1 kg masová konzerva, ¼ kg cukru, 20 dkg čajového pečiva, 1 kg chleba, 1 tabulku čokolády, 200 g tabáku a 200 g slaniny.*²⁵⁵ Ján Kopčák přidal jako doporučení energeticky vydatnou stravu ve formě tablet, jak byla používána u západních skupin: *Při velké nedostatku potravy by jistě velmi vyhovovala chemická potrava, tabletky.*²⁵⁶ Doporučoval i redukovat hmotnost potravin: *Chléb je těžký, nedoporučuji, raději vzít s sebou sušené mléko, čokoládu, kakao.*²⁵⁷

Štefan Bandur rovněž poukázal na nevhodnost některých potravin kvůli váze: *Doporučoval bych více tukových konzerv místo másla, chléb je těžký, lépe by se hodily suchary. Dále je bezpodmínečně nutno pro kuřáky cigarety.*²⁵⁸

Nezbytnými kuřáckými potřebami nebyly vybaveny zdaleka všechny skupiny. Josef Maco uvedl: *Cigarety jsme nedostali, jelikož bylo nebezpečí prozrazení (ruské cigarety), skupina dostala ½ kg tabáku.*²⁵⁹

Když potraviny vojákům došly, nezbyvalo než oslovit civilní obyvatelstvo, jak to udělal například Michal Izej: *Na pochodu jsem se zastavil u staršího muže, který pásł dobytek. Řekl jsem mu, že maďarští vojáci mne naverbovali na práci, z níž jsem utekl. Podotkl jsem, že jsem velmi vyhladovělý a stařík mě velmi ochotně zásobil kaší a sýrem,*

---

²⁵³ Protokol č. 50 Čapliar Karol, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁵⁴ Protokol č. 4 Prokop František, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁵⁵ Protokol č. 5 Konečný František, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁵⁶ Protokol č. 11 Kopčák Ján, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁵⁷ Ibid.

²⁵⁸ Protokol č. 74 Bandur Štefan, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁵⁹ Protokol č. 14 Maco Josef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

s kterým jsem vystačil celé tři dny.²⁶⁰ Michal Izej následně přešel frontu k vlastním jednotkám. Po 14 dnech byl zařazen k provedení hloubkového průzkumu, kde byl raněn.

Martin Alušík k získávání potravin od civilistů ještě uvedl: *Je také důležité pro vztah k civilnímu obyvatelstvu, aby se strava kupovala. Budí to důvěru a lidé se dívají hned jinak, než když je strava vymáhána třeba násilím.*²⁶¹

O zvláštním způsobu rozdělování potravin ještě před akcí podal svědectví Filip Kopinec: *Na vybavovací stanici jsme byli vybaveni potravinami, které jsme během cesty z Moskvy do Kalinovky zkonsumovali, a v Kalinovce nám již nový přiděl nebyl přidělen.*²⁶²

Obdobně i parašutista Michal Slamka poukázal na velmi nevhodné balení potravin, které skupině znemožnilo vzít potraviny s sebou do akce: *I masová konzerva a mléčná konzerva, kterou jsme však musili zkonsumovat před provedením operace, jelikož byla obava, že by se skupina mohla prozradit výrobní firmou na plechu krabice.*²⁶³

Oproti západním skupinám nebyli obvykle východní parašutisté vybavováni jedy, které by mohli použít pro sebe. Poukázal na to Michal Izej: *Jedy skupina vybavena nebyla, ale myslím, že by každý příslušník skupiny měl být jimi vybaven. Totiž dostane-li se do rukou nepřítele, je to nejsnadnější vyvážnutí a zabránění, aby se nepřítel např. pod tlakem velkého mučení něco dověděl.*²⁶⁴

Vojtěch Horváth navrhoval napříště vybavit parašutisty koňakem: *aby jej člověk mohl použít pro zahřátí, nebo když je mu nevolno*²⁶⁵

Pro získávání informací, ale i potravin bylo důležité, aby měla skupina nějaké finanční prostředky. Nebylo to však vždy pravidlem. Dokonce v případě, že skupina peníze skutečně obdržela, nebylo vždy možné je použít. František Konečný na otázku operačních peněz odpověděl: *Skupina nedostala žádné peníze. Pro každou operaci bych doporučoval*

---

²⁶⁰ Protokol č. 32 Izej Michal, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁶¹ Protokol č. 27 Alušík Martin, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁶² Protokol č. 49 Kopinec Filip, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁶³ Protokol č. 52 Slamka Michal, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁶⁴ Protokol č. 32 Izej Michal, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁶⁵ Protokol č. 21 Horváth Vojtěch, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

peníze, neboť než se naváže styk, jsou nutné. Po navázání styku jsme peníze nepotřebovali.²⁶⁶

Obecné poznatky připojil Josef Maco: *Pokud se týče peněz, je nutno rozeznávat, v jakém prostředí agent pracuje. Pracuje-li v prostředí vlastním, kde se dá předpokládat, že se získají spolupracovníci buď politického smýšlení, nebo velkého národního citění, kteří pak za prokázanou službu nežádají odměny.*²⁶⁷

Josef Maco dal v protokolu ještě doporučení: *Bude-li agent odeslán do naprosto cizího prostředí, kde se nedá počítat s prvky politickými a vlasteneckými, musí být agent vybaven velkou částkou peněz, neboť za každou sebe menší službu musí platit.*²⁶⁸ Martin Korbela zdůvodnil potřebu peněz takto: *Je nutné mít peníze s sebou. Potřebuje se velmi často pomoc obyvatelstva a není možné, abychom např. žádali hmotné služby u lidí, kteří sami strádají.*²⁶⁹

Některé skupiny měly určitý finanční obnos k dispozici. Vedle říšských marek to byla obvykle i místní měna, tedy protektorátní, či slovenské koruny a americké dolary jako pevná měna, kterou by bylo možné použít v případě nouze.

Martin Alušík uvedl obrovské množství finančních prostředků: *Celá skupina dostala asi 150 000 okupačních marek, které byly úplně zbytečné. Nebylo jich možné použít.*²⁷⁰

Skupina Jána Segeče obdržela do operace 20 000 slovenských korun, ale byla omylem vysazena v Polsku, v okolí Krakova. *Des. Horvath prodal od svých hodinek zlatý řetízek a tak jsme byli alespoň částečně vybaveni polskými penězi*²⁷¹

Vasil Vajda měl k dispozici poměrně velký obnos, ale nebylo možné jej použít: *Dostal jsem 5000 RM (byly platné v obsazeném Rusku). Těchto peněz jsem však vůbec nemohl použít. Později jsem je spálil. Dále každý příslušník skupiny měl u sebe asi 500 kusů propagačních letáků.*²⁷²

Posledním typem měny byly americké dolary, které měly posloužit v případě

---

²⁶⁶ Protokol č. 5 Konečný František, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁶⁷ Protokol č. 14 Maco Josef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁶⁸ Ibid.

²⁶⁹ Protokol č. 71 Korbela Martin, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁷⁰ Protokol č. 27 Alušík Martin, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁷¹ Protokol č. 20 Segeč Jan, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁷² Protokol č. 68 Vajda Vasil, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

zhroucení dosavadních platebních prostředků. Filip Kopinec byl k jejich použití skeptický: *Dolary, které jsem měl, nebyly vůbec platné, protože v případě výměny v bance bych mohl na sebe uvrhnout podezření. Obyvatelstvo neznalo dolaru, nevěděli mnozí, ani jak dolar vypadá a tak neměli k cizímu druhu peněz ani důvěru.*²⁷³ Josef Stacho byl rovněž vybaven americkými dolary: *Dolary jsme dali lidem, kteří nám pomáhali až v době po osvobození, takže celkem vzato peníze nám poskytnuté nesplnily svůj účel. Dolary, které mají cenu, byly by samozřejmě přijímány, ale pokládám to přece jen za příliš nápadné.*²⁷⁴ Rotmistr Jan Haluška vzpomínal na americké dolary, které musel použít pro nedostatek slovenských korun takto: *Při výměně dolarů jsem tyto z nouze musel prodávat vysoko pod cenou, jelikož jsem neměl dokumenty, abych mohl žádat vyšší cenu.*²⁷⁵

U západních parašutistů hrála významnou součást jejich přípravy do operace tzv. coverstory a důraz byl kladen na osobní doklady, které byly ve většině případů padělány již ve Velké Británii. S ohledem na místa, kde byly prováděny operace z Východu, ustupovala potřeba perfektních dokladů spíše do pozadí. Přesto však bylo nutné vybavit parašutisty nějakým dokladem, kterým by se mohli v případě potřeby prokázat možným spolupracovníkům. Michal Kričfaluši popsal, jak byl po této stránce vybaven: *Na hlavním partyzánském štábu v Rzešově dostal jsem potvrzení a zplnomocnění jako komisař operace „JMÉNEM BORKAŇUKA“.*²⁷⁶ *Toto potvrzení bylo psáno psacím strojem na padákovém hedvábí a potvrzeno náčelníkem a komisařem Hlavního partyzánského štábu v Rzešově. Dále jsem dostal 3000 propagačních letáku a na 60 partyzánských přísah.*²⁷⁷

Ani v případě, že skupina přece jen nějaké doklady dostala, nebyly tyto vždy bezvadné. Daniel Sadloň vzpomínal: *Velitel a radiotelegrafista obdržel slovenskou občanskou legitimaci. Dále jsme obdrželi dovolenky jako příslušníci SS jednotky.*²⁷⁸

---

²⁷³ Protokol č. 49 Kopinec Filip, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁷⁴ Protokol č. 51 Stacho Josef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁷⁵ Protokol č. 13 Haluška Jan, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁷⁶ Olexa Borkaňuk (11. 1. 1901 – 3. 10. 1942) byl československý komunistický politik rusínské národnosti, v roce 1942 vysazen ze SSSR jako parašutista, chycen a později popraven maďarskými orgány. Na jeho počest byla později pojmenována zmiňovaná operace.

²⁷⁷ Protokol č. 70 Kričfaluši Michal, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁷⁸ Zde není zcela jasné, zda zkratka SS značí Waffen SS, či jednotky Slovenského státu.

*Technická chyba těchto dokumentů byla v tom, že tyto dokumenty, které jsme měli vystaveny, by se hodily jen do doby slovenského povstání. Po slovenském povstání byly na Slovensku vystavovány nové dokumenty, které měly německá razítka.*²⁷⁹

Vasil Vajda uvedl, jak si legitimace jeho skupina opatřila sama: *Do průzkumu jsme neobdrželi žádné dokumenty. Opatřili jsme si je až v nepřátelském týlu tím způsobem, že jsme se jich zmocnili násilím.*²⁸⁰

3.4. Operační nasazení

Po vysazení, případně po přechodu fronty, se vojáci dostávali nevyhnutelně do styku s civilním obyvatelstvem. Vasil Vajda vypověděl, jak by se měl průzkumník v takovém případě chovat: *Je výhodné při styku s obyvatelstvem dbát na to, aby se příslušníci průzkumu nestali nápadnými svými otázkami. Doporučuji proto, dotazovat se starších lidí nebo dětí po umístění nebo bydlení nepřítele a to co nejméně nápadně. Při průzkumu je nutné chovat se naprosto tiše a klidně a být jeden od druhého v takové vzdálenosti, aby jeden druhého mohl vésti v patrnosti.*²⁸¹

Ján Kopčák byl při kontaktu s civilisty podle svých slov velmi obezřetný: *Pokud se týká styku s civilním obyvatelstvem, zaručoval jsem si ho tím způsobem, že jsem každého neznámého, který mi byl v lese představen, postavil ke stromu, namířil jsem na něj pistoli a řekl mu, že v případě zrady bude zastřelen nejen on od parašutistů, ale i celá jeho rodina. Tímto zastrašením jsem si zajišťoval bezpečí.*²⁸² Štefan Bandur popsal jedno setkání z civilisty obdobně: *Když jsme se vysvlékli, poznali, že jsme parašutisté. Dali jsme jim jeden padák a upozornili, aby nikomu nic neříkali, jelikož když zjistíme, že něco řekli, že je zastřelíme.*²⁸³ Tentýž parašutista si vzpomněl i na případ použití krycí legendy: *Náš telegrafista, když nás nemohl najít, zašel do blízkého domku u lesa, kde se informoval, o*

---

²⁷⁹ Protokol č. 64 Sadloň Daniel, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁸⁰ Protokol č. 68 Vajda Vasil, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁸¹ Ibid.

²⁸² Protokol č. 11 Kopčák Ján, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁸³ Protokol č. 74 Bandur Štefan, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

*jakou vesnici běží. Předstíral, že utekl z práce z Německa a že jede domů na Slovensko.*²⁸⁴

Michal Sabadoš vyzdvihl i roli cigaret při kontaktech s civilním obyvatelstvem: *Při získávání zpráv je též důležité, aby partyzán disponoval zásobou cigaret, protože to vždy udělá na toho druhého dobrý dojem, jestliže se mu nabídnou cigarety. Prostý člověk to pokládá za projev úcty.*²⁸⁵

Zajímavé poznatky přinesly protokoly se členy skupin hloubkového průzkumu. Ladislav Valentier popsal, kdy byly přechody fronty nejvhodnější: *Pro přechod fronty je důležitá volba počasí. Nejlépe se prochází fronta za velmi nepříznivého počasí, kdy nepřátelští strážníci se před špatným počasím ukrývají, zabalují se do nepromokavých pláštěnek, následkem čehož tak dobře neslyší hluk, jako našlápnutí na větvičky apod. který je již tlumen deštěm, burácením, neb větrem.*²⁸⁶ Petr Fečkanin upozornil na další zásady skrytého přesunu: *Při přechodu fronty je nutno zachovat absolutní klid a vystříhat se zlozvyku jako kouření, šeptání, kašláni apod.*²⁸⁷

Vasil Vajda přidal další informace, týkající se skrytého pohybu a ubytování: *Pro sraz bylo smluveno místo v lese, kde každá skupinka zanechala nějaké znamení, že už tam byla a že přešla frontu. Pokud se týče ubytování, ukrývali jsme se v lese nebo ve stodolách bez vědomí majitele.*²⁸⁸

Prvek, který byl u západních skupin neznámý, byla funkce politického komisaře. Na jeho roli vzpomínal Michal Kričfaluši: *Pokud se týče vojenské pravomoci, byl velitelem velitel skupiny. Pokud se týče politické pravomoci, byl velitelem komisař.*²⁸⁹

Důležité doporučení, ostatně shodné jako v případě západních skupin, se týkalo hodností parašutistů, kteří měli být vysláni do operace. Josef Hanouska doporučoval, aby: *... příslušníkům operačních skupin byly před odesláním do operace dány důstojnické hodnosti, neboť lidé, se kterými přichází do styku, mají větší respekt a snadněji uposlechnou*

---

²⁸⁴ Protokol č. 74 Bandur Štefan, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁸⁵ Protokol č. 53 Sabadoš Michal, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁸⁶ Protokol č. 61 Valentier Ladislav, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁸⁷ Protokol č. 87 Fečkanin Petr, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁸⁸ Protokol č. 68 Vajda Vasil, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁸⁹ Protokol č. 70 Kričfaluši Michal, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

rozkazy, než jde-li do operace jako desátník.²⁹⁰

Východní skupiny se s ohledem na svůj počet, ale i předpokládané působení střetávaly s německými vojáky v mnohem hojnější míře. V ojedinělých případech nebyli cílem pouze němečtí, nebo maďarští vojáci. Operace URAGAN, vysazená 1. dubna 1945 u Dobříše měla úkol teroristický: *Skupina neobdržela před operací žádné adresy. Obdrželi jsem jen vlastní fotografie a jednu adresu bývalého guvernéra Podkarpadské Rusi p. Vološina Augustina, který t.č. bydlel v Praze. Tomu jsme později zaslali z Kytína kufr, maskován jako by byl odeslán z Užhorodu. Tento kufr měl při otevření explodovat. Nevím, jak atentát dopadl.*²⁹¹ Nutno dodat, že bombový útok se parašutistům nepodařil a pro rektora Ukrajinské svobodné univerzity si přišli v květnu 1945 příslušníci sovětské vojenské kontrarozvědky Smerš.

Nikolaj Kubarič uvedl i jeden poměrně komplikovaný případ střetu s nepřítelem, kde hrál roli ukořistěný německý stejnokroj: *V Prostoru Vihorlatu naše skupina chytla v blízkosti skupiny opuštěných domků bývalé střelnice Ukrajince, který byl zajat Němci a přinucen vstoupit do německé armády. Utekl z německé armády a chtěl vstoupit k partyzánům. Byl znovu přestrojen do německé uniformy a odeslán k německé posádce, kde sloužili Ukrajinci s úkolem, aby jim vyřídil vzkaz od partyzánů a současně výzvu, aby se přidali k partyzánům, kteří jsou v prostoru Vihorlatu. Celkem přišlo 12 Ukrajinců i s výzbrojí.*²⁹²

U skupin, kde byla na prvním místě zpravodajská činnost, bylo nutné i získávání informací od nepřítele. Na jednu takovou metodu vzpomínal Filip Patkan: *Zprávy jsme získávali různým způsobem. Např. velmi často jsme v civilním oděvu šli do vesnice, rozmlouvali jsme s vesničany, v hospodách, kde se Němci opíjeli jsme s nimi zaváděli rozhovor a vyzvěděli jsme, co jsme chtěli, pozorováním apod.*²⁹³

Jak již bylo uvedeno v případě západních skupin, válka v týlu měla trochu jiná, nepsaná pravidla, na hony vzdálená válečným konvencím. Nejlépe je to patrné na zacházení se zajatci.

---

²⁹⁰ Protokol č. 10 Hanouska Jozef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁹¹ Protokol č. 4 Prokop František, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁹² Protokol č. 67 Kubarič Nikolaj, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁹³ Protokol č. 25 Patkan Filip, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

Na případ německého motocyklisty u Uherského Hradiště vzpomínal rotný Ondřej Lupák z výsadku SOLOVJEV: *Přepadli jsme ho v zatáčce, hodili jsme asi 20m před motocykl ruční granát a zároveň po něm bylo vystřeleno., ale tak, aby byl pouze zraněn. Byl zraněn na pravé noze, sjel do příkopu a poranil se po pádu do hlavy. Vzali jsme ho s sebou a získali jsme všechny vojenské informace, které byly cenné. Poté byl zastřelen.*²⁹⁴

Nikolaj Kubarič v protokolu uvedl několik případů, kdy byli zajatí nepřátelští vojáci postříleni: *Během průzkumu s jedním mužem jsme zajali v blízkosti vesnice dva Němce vedoucí 4 koně. Němci utíkali z vesnice před přepady ruských stíhaček. Jeden Němec byl zastřelen na místě a druhého jsme odvedli k náčelníku štábu k výslechu. Po výslechu byl zastřelen i tento Němec.*²⁹⁵ Ondřej Melek zmínil neúspěšný pokus o zajetí nepřátelských vojáků: *Část nepostřílených Němců se chtěla vzdát, jelikož jsme se však s nimi nedomluvili, byli postříleni.*²⁹⁶

Zajatce mohl stát život i nalezený kompromitující materiál, například udělené vyznamenání, jak do protokolu uvedl Daniel Sadloň: *Celá skupina zalehla, takže Němec nás nezpozoroval. Když se přiblížil na vzdálenost asi 20 m, jsem ho zajal. Po zjištění, že je nositelem Železného kříže, byl zastřelen.*²⁹⁷ Jindy stačilo, že se od zajatého důstojníka skupina nedozvěděla žádné využitelné zpravodajské informace, jak poznamenal Jiří Makar: *5. 4. jsme ve vesnici Hartý chytli německého majora služeb, který tam byl ubytován. Mnoho jsme se od něho nedozvěděli, protože toho moc nevěděl. Po výslechu byl zneškodněn.*²⁹⁸

Jozef Jurík uvedl, jak měla jejich skupina, na základě instrukcí, zacházet se zajatci: *Z Hlavního partyzánského štábu jsme dostávali rozkazy neprovádět sabotáže na vojenské transporty, a ukořistěné zajatce po odzbrojení propouštět. Byla to propagační práce za účelem zvýšení procenta zběhů.*²⁹⁹

Někdy se partyzánské skupině podařilo zajmout větší množství nepřátelských vojáků: *Celkem bylo ukořistěno 130 pušek. Maďaři byly odvezeni do lesa, kde bylo s nimi*

---

²⁹⁴ Protokol č. 63 Lupák Ondřej, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁹⁵ Protokol č. 67 Kubarič Nikolaj, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁹⁶ Protokol č. 29 Melek Ondřej, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁹⁷ Protokol č. 64 Sadloň Daniel, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁹⁸ Protokol č. 37 Makar Jiří, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

²⁹⁹ Protokol č. 75 Jurík Jozef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

*nakládáno jako se zajatci. Jelikož jsme stále marně čekali, že budeme překročeni vlastními jednotkami a bylo nebezpečí, že Maďaři nám utečou a prozradí skupinu, byli na rozkaz náčelníka štábu postřeleni.*³⁰⁰

V dalších protokolech jsou uváděny případy bojové činnosti s výčtem získané výzbroje. Daniel Sedloň zmínil jeden úspěšný případ: *Jakmile se Němci přiblížili asi na vzdálenost 15 kroků, zahájil jsem palbu z automatu a na místě postřílel 4 Němce, bylo ukořistěno: 4 pušky, 1 Browning a 6 granátů. Vesničané Němce zakopali, takže po nich nezůstala žádná stopa.*³⁰¹

Další případ pospal Ondřej Melek: *Německý strážný, stojící u budovy, byl zneškodněn zticha nožem. Útok byl proveden ve 24.00 hodin. Skupina po odstranění strážného postoupila až k oknům nízké dřevěné budovy. Po otevření oken byly vhozeny do budovy 4 granáty.*³⁰²

Jiří Makar popsal akci své skupiny, kdy se nevyhnutelně museli dostat do blízkého kontaktu s německým strážným: *Při přechodu řeky Olše v prostoru Fryštát vlastní skupina musela překročit most, na kterém byl pozorován 1 strážník. Bylo rozhodnuto postupovat k strážnému v dvojstupu jako skupinka vracející se z práce. Skupina se dostala až na 1m k strážnému. Na žádost o předložení dokladů byl strážný zneškodněn nožem a shozen do vody.*³⁰³

Dramatické okamžiky zažila při operačním nasazení i skupiny Michala Slamky: *Gestapáci nás však zpozorovali a pustli za námi psy. V lese jsme se rozprchli každý jiným směrem. Jelikož jsem nemohl psa zneškodnit nožem, zastřelil jsem ho autematem. V důsledku střelby jsme byli prozrazeni a po několika dnech prohánění po lese.*³⁰⁴

Ondřej Melek uvedl, že jejich skupina mohla fungovat i jako svého druhu bezpečnostní orgán: *Ve vesnici Štiavnik byl chycen gardista, který prozradil naši zásobovací skupinu Němcům. Po prohlídce byly u něj nalezeny gestapácké doklady a bylo zjištěno, že je*

---

³⁰⁰ Protokol č. 67 Kubarič Nikolaj, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

³⁰¹ Protokol č. 64 Sadloň Daniel, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

³⁰² Protokol č. 29 Melek Ondřej, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

³⁰³ Protokol č. 37 Makar Jiří, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

³⁰⁴ Protokol č. 52 Slamka Michal, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

*konfident Gestapa. Na přání místního obyvatelstva byl zastřelen jako zrádce.*³⁰⁵

O svém rozpoložení při likvidaci nepřátelských vojáků podala svědectví i Eta Vašinová-Rosiná: *Následkem útrap, které jsem podstoupila ze strany Němců, jsem při zastřelení Němce ani minutu nezaváhala.*³⁰⁶

Tvrdé zacházení však nebylo pouze ve vztahu k nepříteli, ale v extrémních případech ke členům vlastní skupiny. Ondřej Lupák na jeden takový případ vzpomínal: *Kamarád byl těžce raněn do klíční kosti a do břicha a po 3 km téměř vykrvácel a prosil, abychom ho zastřelili. Jeho stav byl beznadějný. Učinil tak velitel.*³⁰⁷

3.5. Specifika partyzánského boje

Některé skupiny se měly stát základem pro partyzánský oddíl, jiné parašutisté se k partyzánům postupně připojili a účastnili se společně sabotážní činnosti. Specifika života v lesních partyzánských táborech tvoří velmi zajímavou část protokolů.

První setkání s partyzánskou skupinou mohlo proběhnout i poměrně dramaticky, jak vzpomínal Martin Korbela: *Na této cestě před obcí Něžná Revúca jsme narazili na partyzány kpt. Makarenka, kteří na nás udělali léčku z nedorozumění, protože právě čekali, že proti nim budou vysláni Vlasovci, kteří se v počtu kolem 30 nacházeli ve vesnici Osadě. Naštěstí u mne ještě včas zahlédli rudou pásku na čepici a kromě toho mě zahlédl jeden můj starý známý.*³⁰⁸

Nikolaj Kubarič v protokolu uvedl, jakým způsobem jeho skupina tábořila: *Skupina byla ubytována venku v lese, spala na zemi a sněhu. Stany skupina neměla postaveny. Po dobu jednoho měsíce byl štáb ubytován v hájovně.*³⁰⁹

Extrémní podmínky života v lesích a neustálé obavy z infiltrace konfidenty si vynutily i mnohem přísnější tresty, aby se udržela morálka skupiny na vysoké úrovni. Nikolaj Kubarič vzpomínal na ustanovení trestů: *Při zahájení činnosti náčelník štábu*

---

³⁰⁵ Protokol č. 29 Melek Ondřej, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

³⁰⁶ Protokol č. 90 Rosinová Eta, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

³⁰⁷ Protokol č. 63 Lupák Ondřej, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

³⁰⁸ Protokol č. 71 Korbela Martin, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

³⁰⁹ Protokol č. 67 Kubarič Nikolaj, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

upozornil příslušníky skupiny, že jelikož není věznice, bude pro neuposlechnutí rozkazu trest zastřelením.³¹⁰

Michal Sabadoš nastínil, jak mohly vypadat tresty: *První trest bylo přivázání ke stromu a všichni se na něj museli chodit dívat. Obyčejně se k tomu zvolil den, kdy bylo chladno a trestaný byl pouze v prádle. Druhý trest: zastřelení.*³¹¹ Obdobně popisoval tresty Ondřej Melek: *Při prvním provinění, např. nesplnění úkolu, tělesný trest. Při druhém provinění, např. zaspání na stráži přivázán za ruce na strom po dobu jedné nebo dvou hodin. Při třetím provinění trest smrti.*³¹²

Většina příslušníků skupin, přesto, že uvedla, že za nejpřísnější provinění hrozil trest smrti, nebyl tento vykonán. Vasil Miško ale otevřeně připustil, že v případě jejich skupiny k nejvyššímu trestu docházelo: *Bylo 6 lidí odstřeleno, protože rozšiřovalo pochybnosti o tom, jestli vítězství bude na naší straně. Poklesnutí morálky se velmi rychle rozšíří a může to mít za následek katastrofu. Tresty: dvakrát napomenutí, třetí zastřelení. Po shora zmíněném trestu se již nikdy neopakovalo, že by skupina klesla na svém bojovém duchu.*³¹³

K partyzánským skupinám se přidávali i dobrovolníci z okolních obcí. To mohlo přinášet i problémy, vzhledem k malým zkušenostem nováčků zařazených do skupiny, jak poznamenal Filip Kopinec: *Dva nevyycvičení příslušníci skupiny při zpozorování nepřátelské hlídky odjistili granáty a drželi tyto v ruce připraveni je hodit na nepřítele, až se tento přiblíží. V okamžiku nastala exploze. Tito dva muži byli těžce zraněni.*³¹⁴

Jozef Jurík nové dobrovolníky partyzánské skupiny charakterizoval takto: *U partyzánů, kteří byli přibraní do naší skupiny byl dobrý kamarádský duch, ale nebyla u nich tak dobrá fyzická zdatnost a chuť do boje.*³¹⁵

Nováčci po krátkém výcviku skládali partyzánskou přísahu: Text jedné takové přísahy je uveden v protokolu s rotným Janem Fabricim ze skupiny RUSIN. Součástí propagačního materiálu, které skupina vezla (5000 letáků) bylo i 200 kusů těchto přísah:

---

³¹⁰ Protokol č. 67 Kubarič Nikolaj, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

³¹¹ Protokol č. 53 Sabadoš Michal, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

³¹² Protokol č. 29 Melek Ondřej, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

³¹³ Protokol č. 76 Miško Vasil, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

³¹⁴ Protokol č. 49 Kopinec Filip, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

³¹⁵ Protokol č. 75 Jurík Jozef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

*Přísaháme, že jako čsl. partyzáni budeme bojovat věrně za čsl. republiku, v případě zajetí svého bratra partyzána nikdy neznameníme a na každém kroku budu pomáhat kamarádu. Tak přísaháme.*³¹⁶

Jan Babinec uvedl zajímavé informace k provádění akcí, výcviku nováčků i k běžnému chodu partyzánského tábora: *Sabotáž se vždy prováděla od místa ubytování v nejmenší vzdálenosti aspoň 30 km. Nováčci byli cvičeni: v zpravodajských kursech, průzkumném výcviku, spojek, sabotážní výcvik, nauka o zbraních. Tresty: velmi přísné, např. za okradení kamaráda byl trest smrti zastřelení. Vaření a čištění prádla a ošetřování prováděly Rusky, které utekly z práce z Německa.*³¹⁷

V partyzánském táboře bylo nutné zajišťovat stravu pro partyzány. Jak probíhalo získávání potravin nastínil Nikolaj Kubarič: *Permanentním kuchařem byl pověřen des. Tafičuk Vasil. Strava se podávala dvakrát denně, v poledne a večer. Dokud byla fronta vzdálena, probíhalo zásobování a stravování hladce. Každá partizánská skupina měla přiděleny vesnice, které prováděly zásobování. Za stravu jsme neplatili a sedlákům jsme za ni dávali ukořistěné koně. Za maso jsme museli platit. Skupina se do krajnosti vyhýbala krádeži, aby tím nepobuřovala proti skupině civilní obyvatelstvo.*³¹⁸

Michal Sabadoš se o získávání potravin zmínil takto: *Stravu jsme velmi často získávali přepadem Němců, když při hnání skotu byli obyčejně jen 4 až 5 Němců. Přepadávali jsme též německé vozy s potravinami. V případě nezbytnosti kupovali jsme potravu od civilního obyvatelstva, které obyčejně dávalo ji po dobrém. Dělali jsme to však neradi, protože civilní obyvatelstvo nemělo nikde nadbytek.*³¹⁹

Důležitost dobrého zacházení s civilním obyvatelstvem zdůraznil i Filip Kopinec: *Partyzáni museli zachovávat velmi dobrý vztah vůči civilnímu obyvatelstvu. Každý přečin, který by se byl projevil např. kradením, nebo zneužitím pomoci a pohostinství byl přísně trestán, i smrtí.*³²⁰

---

³¹⁶ Protokol č. 77 Fabrici Jan, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

³¹⁷ Protokol č. 73 Babinec Jan, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

³¹⁸ Protokol č. 67 Kubarič Nikolaj, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

³¹⁹ Protokol č. 53 Sabadoš Michal, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

³²⁰ Protokol č. 49 Kopinec Filip, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

3.6. Vnitřní život skupiny

Vztahy mezi členy skupiny byly důležitým aspektem případného úspěchu operace. Zejména to pak platilo ve skupinách smíšených, složených nejen z československých vojáků. O důležitosti dobrých vztahů a vlastností jednotlivých členů vypověděl Josef Stacho: *Všichni členové skupiny se snášeli výborně, velmi tomu napomáhalo, že jsme všichni tři byli velmi klidných povah. Záleží na tom, aby do skupiny byli vybíráni lidé naprosté fyzické zdatnosti, dobrých nervů a v neposlední řadě: nesmí být unáhlení. Ovšem je nutné, aby byli pohotiví a odvážní.*³²¹ Četař Michal Slamka ze stejné skupiny uvedl, že: *V celku byla dobrá souhra, až na to, že při určitých rozhodováních se rozcházely názory.*³²² Dále doporučil, aby členové skupiny byli jedné národnosti (velitelem výsadku KAC byl jugoslávský důstojník).

Martin Korbela zdůraznil důležitost vztahů mezi velitelem a mužstvem a rovněž jazykové schopnosti: *Záleží velmi na zacházení velitele s mužstvem. Doporučuji, aby ve skupině vždy byl někdo, kdo ovládá řeč nepřítel.*³²³

Josef Geprt jako nedostatek jeho skupiny hloubkového průzkumu uvedl: *do skupiny byl zařazen jeden příslušník slabší tělesné konstrukce, který byl skupině na obtíž, neboť zdržoval během únavného postupu přesun skupiny.*³²⁴

Michal Izej doporučil, aby se členové skupiny znali a tím se předešlo problémům: *Je velmi důležité, aby lidé, kteří jsou určeni do jedné skupiny, se znali již nějakou dobu předtím, aby bylo možno vyzkoušet, jaká povaha se hodí ke druhé, aby byla už předem vyloučena možnost nesouladu a nesoudržnosti.*³²⁵

Josef Maco byl zcela opačného názoru: *Dále doporučuji, aby agenti se neznali jmény, spolu nebydleli a nevěděli o svých ubytovacích místech...*³²⁶ Ač by se mohlo zdát, že za tím byla hořká zkušenost z nasazení, poměry ve vlastním výsadku si Maco pochvaloval: *Se svým spolupracovníkem jsme si dobře rozuměli, neboť jsem byl starší, uznával můj širší rozhled*

---

³²¹ Protokol č. 51 Stacho Josef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

³²² Protokol č. 52 Slamka Michal, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

³²³ Protokol č. 71 Korbela Martin, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

³²⁴ Protokol č. 82 Geprt Josef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

³²⁵ Protokol č. 32 Izej Michal, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

³²⁶ Protokol č. 13 Haluška Jan, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

*a ve všem mne poslouchal.*³²⁷

O roli psychologie uvnitř skupiny vypověděl Ján Kopčák: *Je důležité a pokládám to za zdar či nezdar úkolu, jak se projevuje vztah jednoho příslušníka skupiny k druhému. Je povinností nejen vůči tomu, který je např. momentálně pokleslý na mysli, ale také povinností vůči celku, aby se dovedl povzbudit bojový duch, promluvit k sklíčenému od srdce a zabránit eventuelnímu duševnímu poklesu celku. Jeden musí stát za druhým celým svým životem.*³²⁸

Humor a pozitivní náladu, jako důležitou součást života ve skupině potvrdil i Michal Izej: *Kromě toho bych zdůraznil, že je tu nutnost brát zřetel na inteligenci a tím zároveň také na pohotovost rozhodování a dostání se z obtížných situací. Je též dobré, když skupina má ve svém kruhu někoho hodně veselého, který dovede být veselým i v době, kdy nikomu není zrovna do smíchu. Dovede to velmi povzbudit a dodat lepší náladu.*³²⁹

Juraj Stašak zmínil důležitost dobrých vztahů ve skupině, jako základ pro bezvadné fungování: *Člověka ovládá určitý cit, který přímo rozkazuje stát jeden za druhým a rozdělit se s kamarádem třeba o poslední.*³³⁰

Jak bylo uvedeno již v části věnované letu, byl s východními skupinami spojen i alkohol. Velmi diplomaticky na alkoholismus upozornil parašutista Daniel Sedloň: *V mojí skupině byl, pokud se týče kamarádství, soulad. Je však důležité, aby pro parašutistické skupiny obzvlášť pro ty, kteří jsou pověřeni zpravodajským úkolem, byli vybíráni lidé, kteří dovedou kontrolovat požívání alkoholu a tím i kontrolovat sama sebe, neboť alkohol je hlavní příčinou nesouladu roztržek ve skupině.*³³¹

Zajímavým fenoménem východních výsadek bylo zařazování žen, nejčastěji radiotelegrafistek do skupin. Ve většině případů se jednalo o příslušnice Rudé armády. Vasil Vajda vzpomínal: *Pokud se týče radiotelegrafistek, tyto plnily svoji službu velmi svědomitě a splnily svůj úkol.*³³² Jinde mohly panovat i určité rozkoly, jak uvedl Filip Patkan: *Ve*

---

³²⁷ Protokol č. 14 Maco Josef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

³²⁸ Protokol č. 11 Kopčák Ján, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

³²⁹ Protokol č. 32 Izej Michal, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

³³⁰ Protokol č. 30 Stašak Juraj, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

³³¹ Protokol č. 64 Sadloň Daniel, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

³³² Protokol č. 68 Vajda Vasil, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

skupině byla velká soudržnost a kamarádství, jen s radiotelegrafistkou jsme se dobře nesnášeli pro naprostou rozdílnost v mnohých názorech, obzvlášť náboženských.³³³ Jaké to však byly názory, již dále nerozvedl.

Žena byla zařazená i do skupiny hloubkového průzkumu, v tomto případě šlo o příslušnici československé armády. Na činnost Ety Vašinové, později Rosinové, vzpomínal Ladislav Valentier: *Skupina neměla se zařazenou ženou čet. Rosinovou žádné těžkosti, pokud se týče namáhavých pochodů a vůbec fyzických výkonů a četařka Rosinová svůj úkol splnila se stejným úspěchem, jakoby na jejím místě to splnil dobře vycvičený muž.*³³⁴ Statečná průzkumnice se ihned po demobilizaci provdala za Jána Rosinu, velitele její skupiny.³³⁵

Valentier v protokolu ještě obecně, jako doporučení pro případné budoucí akce, vyzdvihl roli žen: *Doporučuji, aby ve skupině, která má za úkol provádět hloubkový průzkum byla jedna, maximálně dvě ženy. Tyto ženy musí být podrobeny stejnému výcviku, jako ostatní příslušníci skupiny. V nepřátelském týlu ženy mohou daleko úspěšněji plnit funkci spojky, zpravodajské úkoly, neboť nejsou tak nápadné jako muži a nejsou tak přísně kontrolovány.*³³⁶

Kromě příslušnic skupin ale někteří parašutisté a průzkumníci poukazovali na možné problémy, v případě kontaktu se ženami. Jozef Hanouska například poukázal na seznamování se se ženami během plnění úkolu: *V nepřátelském týlu je důležité pro každého příslušníka skupiny, aby nenavazoval známosti s děvčaty, neboť vzbuzuje příliš velkou zvědavost, pokud se týče osoby, zaměstnání a eventuální nesoulad může vésti k prozrazení.*

³³⁷

Ženy byly často součástí i větších partyzánských skupin, kde se staraly nejčastěji o běžný chod lesního tábora. Vasil Vajda kritizoval poměry u skupiny, kde si velitelé vydržovali milenky: *Je velmi důležité, aby si velitel uvědomil, že má jít příkladem a vzorem svým podřízeným. To znamená, u naší skupiny velitelé se měli vystříhat, aby neměli u skupiny a neprotěžovali své milenky a dokonce mezi sebou se o ně nervali a tím nevlévali nesvár,*

---

³³³ Protokol č. 25 Patkan Filip, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

³³⁴ Protokol č. 61 Valentier Ladislav, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

³³⁵ Viz Jindřich MAREK. *Parašutisté bez padáků. Operační činnost Roty ZU 1. čs. armádního sboru v SSSR.* In: *Historie a vojenství* 3/2014 s. 69

³³⁶ Protokol č. 61 Valentier Ladislav, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

³³⁷ Protokol č. 10 Hanouska Jozef, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

*nespokojenost a žárlivost posledního průzkumáka, který jako takový si milenku udržovat nemohl.*³³⁸

Rotný Jan Kondor upozornil na ještě jeden aspekt: *Žena je dobrou pracovnící v poli, dokud se nikdo ze skupiny do ní nezamiluje.*³³⁹

Závěr

Československým zpravodajcům se díky protokolům s parašutisty, ale i příslušníky Gestapa dostal do rukou unikátní soubor zkušeností vojáků z nejrůznějších míst působení. Od území Protektorátu Čechy a Morava, přes Slovensko, ale i Rakousko, či Jugoslávii. Na základě vyhodnocení byla sestavována doporučení pro provádění budoucích akcí (byť nebylo zřejmé, kdo bude protivníkem a co se může stát operačním působištěm).

Na tomto místě je nutné zodpovědět a shrnout výzkumné otázky.

- 1) Jak parašutisté hodnotili výcvik, vybavení a samotný seskok?

I zde bylo pochopitelně více typologicky rozličných skupin, od výsadek jednotlivců či dvojic v roce 1941 po velké, až dvacetičlenné skupiny v letech 1944/45. Druhé jmenované skupiny působily často otevřeně “vojensky“ tedy ve stejnokrojích, bez dokladů a další konspirace.

Obecně parašutisté ze Západu i Východu shodně kladli velký důraz na správný oděv s patřičnou patinou, ale dobré kvality. Důležitým aspektem byla i správná volba střihu, aby se zamezilo prozrazení z důvodu nepatřičného oděvu v daném působišti. V tomto ohledu jsou protokoly cenným zdrojem informací a doporučení.

Finanční prostředky, které byly jednotlivým parašutistům vydány, měly vzhledem k nasazení zásadnější význam u západních skupin. Zde se lze setkat jen s menšími výtkami, dané specifiky místa působení. Naproti tomu skupiny východní byly obvykle odkázány na pomoc (ať již dobrovolnou, či vynucenou) civilního obyvatelstva a až na výjimky peníze vybaveny nebyly.

---

³³⁸ Protokol č. 68 Vajda Vasil, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

³³⁹ Protokol č. 89 Kondor Jan, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

Samotný výcvik byl většinou hodnocen kladně, výjimečně směřovala kritika k nedostatečnosti nácviku specifických druhů dovedností.

2) Jak vnímali parašutisté střety s nepřítelem?

Někteří z budoucích západních parašutistů se krátce účastnili bojů frontě ve Francii v létě 1940, řada z nich však neměla do vysazení osobní zkušenost s nepřítelem. Ve Francii byl československým vojákům protivníkem zejména německý Wehrmacht, tedy v zásadě rovnocenný soupeř, typický pro frontové boje. Německý voják však po vysazení do okupované vlasti nepředstavoval pro parašutisty výrazné nebezpečí. Hrozila pochopitelně namátková kontrola dokladů, němečtí vojáci mohli být součástí pátracích oddílů, ale bezprostřední ohrožení z přítomnosti v jejich blízkosti obyčejně nehrozilo. Skutečným protivníkem byl bezpečnostní aparát, personifikovaný příslušníky tajné policie- Gestapa.

Vojenské kariéry východních parašutistů byly naproti tomu mnohem pestřejší. V řadě případů se jednalo o bývalé vojáky slovenské armády, účastnících se bojů na východní frontě, jednotlivci (zejména z někdejší oblasti Podkarpatské Rusi) sloužili před zajetím v maďarské armádě, několik mužů bylo zařazeno v sovětských partyzánských oddílech, či v Rudé armádě a nemalý počet mužů se účastnil i bojů československé jednotky (např. u Sokolova).

Zatímco setkávání s nepřítelem v případě západních skupin bylo spíše extrémním prvkem, u výsadek z Východu se často jednalo o poměrně častý jev. Popisy jednotlivých případů německých hlídek patří mezi hlavní části protokolů východních skupin, jelikož měli bojovou činnost ve své hlavní náplni a byli na ni připravováni. Jiná situace byla v případě skupin hloubkového průzkumu, kde střet s nepřítelem představoval riziko prozrazení.

Západní parašutisté, kteří se vlivem událostí spojili s některým z partyzánských oddílů, popisovali své střety s nepřítelem shodně, jako jejich východní kolegové. Větší partyzánská skupina měla rovněž větší šanci získat zajatce. Ti byly ve většině případů po výslechu zlikvidováni. Jednalo se o běžnou praxi, z velké míry danou nemožností zajatce odeslat příslušným orgánům, či péči o ně. Svou roli zde ale pochopitelně hrála i nenávisť k nepříteli, kterou nebylo nutné parašutistům nařizovat.

- 3) Jak hodnotili parašutisty ze Západu i Východu příslušníci gestapa, kteří se s nimi setkali?

Na základě zkoumaných výslechových protokolů od příslušníka pardubického Gestapa Ludvíka Schultze a rozsáhlého pojednání příslušníka klatovské úřadovny Richarda Lindnera, lze tvrdit, že Gestapo vnímalo rozdíly, mezi výsadky ze Západu a Východu. Je však nutné zmínit, že zkušenosti s východními parašutisty československého původu mělo gestapo velmi omezené a častěji se jednalo o sovětské občany. Operační působitě většiny parašutistů, uvedených v této práci bylo spíše na území Slovenska.

Ludvík Schulz uvedl ve výslechovém protokolu souhrnné hodnocení a porovnání parašutistů tak, jak je vnímala pražská řídicí úřadovna gestapa: *Od Leimera a v Praze jsem slyšel hodnotit západní parašutisty velmi vysoko. Bylo nám řečeno, že jsou dobře vycvičeni, většinou důstojníci nebo poddůstojníci. O ruských agentech se mluvilo jako o primitívech, jak pokud se týče lidské hodnoty, tak i po stránce výcvikové.*³⁴⁰ Lindner připustil, že mnoho informací k východním parašutistům neměl a nemůže tak činit obecné závěry.

Richard Lindner své pojednání zakončil poměrně rozsáhlou charakteristikou vztahu gestapa k západním parašutistům, ze které je cítit i do jisté míry obdiv k těmto mužům: *S ohledem na připravenost skládat národu oběti, s ohledem na připravenost k nasazení se smrtelným odhodláním a s ohledem na vojenský postoj většiny padákových agentů, nebyli už postupem času nahlíženi jen jako političtí zločinci, nýbrž jako politicky sice pronásledovaní, jinak ale svými vlastnostmi vzácní lidé. Základní smysl pro vojenství, široce rozšířený v německém národě, k tomuto pohledu výrazně přispěl. Zdá se, že se spolu s tím změnil i způsob nakládání s agenty. Zatímco zprvu s nimi bylo nakládáno jen jako s pouhými politickými zločinci a byli předáváni soudu k odsouzení, byli později přiřazováni do kategorie válečných zajatců a podle toho s nimi bylo i nakládáno. A to zejména poté, co se ukázali být takového zacházení hodni. Také nebylo známo, že by byli padákoví agenti jakkoli odsuzováni. Přinejmenším platí to, že byl zejména anglo-český agent tím nejzajímavějším protivníkem, kterému tajná státní policie v Protektorátu kdy čelila.*³⁴¹

---

³⁴⁰ Zápis s Ludvíkem Schultzem, asistentem Gestapa. VÚA-VHA f. 37-362-2

³⁴¹ Organizace a vývoj exekutivní a zpravodajské služby gestapa, její metody proti parašutistům, tak jak to zpracoval býv. krim. sekr. Gestapa Klatovy LINDNER Richard. ABS, f. Ústředna státní bezpečnosti (305), sign. 305-477-6.

4) Je možné nalézt nějaké společné rysy v oblasti výcviku, vybavení a samotného nasazení u parašutistů ze Západu a Východu?

Povědomí o východních skupinách bylo velmi mlhavé a teprve postupně přicházející parašutisté dávali nahlédnout do kvantitativně mnohonásobně většího rozsahu těchto akcí. Odlišné podmínky nasazení, výcviku, ale i množství vyšších celků, které parašutisty využívalo, nebylo v roce 1945 ještě možné systematicky zhodnotit. V případě východních parašutistů se jednalo většinou o Slováky a Rusíny, kteří neměli často předválečnou zkušenost. Mnoho z nich však mělo před nasazením do zvláštních akcí již frontové zkušenosti, či zkušenost z internací, věznění a táborů nucené práce. Několik parašutistů se výsadek účastnilo dokonce opakovaně, což byl jev u západních skupin zcela neznámý. Zajímavé poznatky rovněž přinesli parašutisté, kteří operačně působili mimo území někdejšího Československa, tedy v Rakousku, či v Jugoslávii.

Společné rysy lze spatřovat v náročnosti výcviku některých skupin. V oblasti výsadekového výcviku se v případě východních skupin objevovali jednotlivci, kteří žádnou formou nácviku neprošli a poprvé seskočili z letadla až do operace. Naproti tomu zde byli jednotlivci s několikaměsíčním výcvikem ve všech potřebných dovednostech.

Zatímco parašutisté ze Západu byli často spojováni s výrazem *commandos*, netýkalo se to v jejich případě operačního nasazení, ale spíše výcviku, který jisté prvky a personální kádr jednotek britských *commandos* obsahoval. Jak ale uvedl ruský historik Alexander Gogun, výraz *commandos* je naopak velmi přiléhavý pro východní výsadky, jejichž úkoly, ale i početní stavy odpovídaly původnímu významu tohoto slova mnohem více.³⁴²

V protokolech lze vysledovat mnohem kritičtější postoj parašutistů ze Západu k jednotlivým aspektům operací. Nejčastěji byla kritizována úroveň oděvu a zejména obuvi, seskokový, osobní a výzbrojní materiál byl naopak většinou hodnocen kladně. Výtky dále směřovaly k nesprávnému vysazení mimo operační prostor a někdy i ke špatné komunikaci s letci. Onu kritičnost si lze vysvětlit důvěrnějším vztahem k přítomným důstojníkům, kteří výslechy prováděli.

Východní parašutisté pak byly ve výpovědích mnohdy pokornější, byť jejich materiální vybavení ani zdaleka nedosahovalo západní úrovně. Výzbroj skupin

---

³⁴² *Oddíly commandos mohou narážet na odpor civilního obyvatelstva nebo se naopak těšit jeho podpoře, civilisty je možné mobilizovat, nebo dokonce do diverzantských oddílů přicházejí dobrovolně, jenže commandos i přesto dál zůstávají commandos. Plní vůli armádního velení, aniž by se nějak zvlášť zajímali o osudy lidí, kteří zedne na den žijí v jejich blízkosti. Viz Aleksandr GOGUN. Stalinova komanda s. 422*

s organizačními úkoly byla nesrovnatelně silnější, nedostávalo se jim ale elementárních hygienických a osobních potřeb. Zatímco u západních skupin byly náramkové hodinky, holicí souprava, kompas, či svítilna naprosto základní součástí vybavení jednotlivce, východní skupiny si často musely vystačit s jednou soupravou od jmenovaného vybavení pro všechny. Parašutistům většinou chyběly jakékoliv doklady a často i peníze, které se ukázaly jako důležitý prostředek k získávání zpráv. Je zde ale patrná i poměrně velká otevřenost při popisu nedostatečného výcviku, či zmatků okolo seskoku. Specifikem protokolů s příslušníky východních skupin je užívání odlišných termínů, často pocházejících z ruské vojenské terminologie. Padáky tak nazývají parašuty, samopały jako automaty, útočné nože jako finské, nebo finky atd. U západních parašutistů se naopak objevují výrazy jako báse (základna) a shodně i parašuty, jako výraz pro padáky z anglického parachute.

Zajímavým rysem protokolů obou skupin vojáků je i fakt, že u vojáků nižších hodností bylo jejich líčení mnohem barvitější, zatímco hlášení důstojníků a velitelů skupin se nesla v mnohem úřednějším duchu. Ve velitelských hlášeních jsou podrobněji líčeny okolnosti operačního působení, zatímco dojmy ze seskoku, případné zkušenosti s vybavením, či dokonce kritika, jsou obvykle jen okrajové. Dobře tento případ ilustrují protokoly parašutistů ze stejné skupiny. Například členové výsadku TUNGSTEN, velitel Rudolf Pernický a člen skupiny rotmistr Leopold Musil, vypověděli na dané otázky formálně shodně, ale zatímco Pernický své odpovědi sepsal na 9 stranách, Musil odpověděl na 19 stranách.

Novým prvkem pak bylo nasazení žen do zvláštních operací. Zatímco v případě parašutistických skupin se jednalo zejména o sovětské občanky (zejména ve funkcích radistek), u skupin hloubkového průzkumu se objevila i žena československé národnosti. Zkušenosti z nasazení žen v průzkumných a bojových akcích byly veskrze velmi pozitivní. Snad i díky tomu byla forma branného parašutismu (tedy nejen samotné seskoky, ale i další výcvik s prvky činnosti hloubkového průzkumu) velmi populární mezi dívkami a ženami v oddílech Sokola, Dosletu a později Svazarmu.³⁴³

Pro případné další využití při formování zvláštních jednotek v rámci poválečné

---

³⁴³ Viz např. Antonín ZRNA a Vítezslav HEMZA. *Křídla míru*. (Praha: Naše Vojsko, 1953) str. 127: *Ptáte se, proč jsem vstoupila do paraoddílu? Věděla jsem tenkrát o parašutistickém sportu málo. Četla jsem však hodně o sovětských ženách – parašutistkách. Četla jsem i o tom, jak se sovětské ženy statečně postavily po bok mužům ve Veliké vlastenecké válce a jak se mnohé z nich staly hrdinkami Sovětského svazu.*

československé armády shrnul Michal Kričfaluši požadavky na budoucí dobrovolníky. Sám Kričfaluši se v pozdějších letech významně podílel na budování výsadkového vojska. Jeho souhrn vystihuje poměrně názorně, na co se u východních skupin kladl důraz: *Při náboru dobrovolníků pro zvláštní účely je bezpodmínečná nutnost hlubokého politického přesvědčení každého jednotlivce. Dále je nutno dbát při náboru, aby pro zvláštní účely nebyli používáni lidé, kteří hodně pijí alkoholické nápoje. Dále je nutno při výběru pamatovat na bezpodmínečnou fyzickou zdatnost. Doporučuji, aby se při výběru dbalo toho, aby pro zvláštní účely byli vybíráni už zkušení bojovníci.*³⁴⁴

Paradoxně celá akce se získáváním informací vyzněla naprázdno, jelikož likvidační skupina byla rozpuštěna již v říjnu 1945 rozkazem generála Bohumila Bočka. Historik Jiří Šolc ke zrušení skupiny uvedl: *Různé souvislosti mohou svádět k domněnce, že právě zmíněné šetření kolem sovětských zpravodajských aktivit vyvolalo Reicinovu³⁴⁵ intervenci, aby jejich podstata nebyla odhalena. Spíše se však zdá, že se B. Reicin snažil dosadit do 2. oddělení hl. štábu své lidi, aby jej mohl plně kontrolovat.*³⁴⁶

Poznatky o činnosti parašutistů a vedení partyzánského boje z let II. světové války ale natrvalo proměnily budoucí pohled na možnosti budoucího výcviku, vybavení a nasazení. Někteří parašutisté z Východu se se svými západními kolegy sešli u nově budované výsadkového útvaru československé armády, pěšího praporu 71 „Československých parašutistů“, další se setkávali po únoru 1948 ve věznicích a táborech nucené práce. Možnost další vojenské kariéry měli zejména parašutisté z Východu, kdy někteří dosáhli skutečně vysokých hodností a funkcí. Většina však žila v zapomnění.

Na dokumentační činnost likvidační skupiny po více než čtyřiceti letech navázala skupina historiků, nadšenců a zejména pak jejich původních členů. Hlavním iniciátorem této dokumentační snahy byl Rudolf Krzák. V jednom z dopisů, které odeslal bratru Rudolfu Hrubce³⁴⁷ Bohumilovi stálo: *Letos poprvé po desítkách let se vracím zpět do válečných let, abych splnil povinnost svoji i naši, kterou máme vůči svým válečným kamarádům, kterou*

---

³⁴⁴ Protokol č. 70 Kričfaluši Michal, VÚA–VHA, Sb. VZ, k. 5

³⁴⁵ Bedřich Reicin (29. 9. 1911– 3. 12. 1952), československý voják, divizní generál, přednosta Obranného zpravodajství (OBZ) a 5. oddělení Hlavního štábu, po únoru 1948 náměstek ministra obrany. V roce 1952 popraven.

³⁴⁶ Jiří ŠOLC. Generál parašutistů. In: Historie a vojenství 4/1996, s. 164

³⁴⁷ Rudolf Hrubec (15. 11. 1914–11. 9.1944) byl nejbližším přítelem Rudolfa Krzáka a instruktorem většiny západních parašutistů. Zahynul během letu do operace v Itálii.

vyjádřil žertem – a dnes už to dávno není žert – jeden z našich, Jarda Kotásek ze skupiny SPELTER (zastřelen Gestapem v obklíčení u háje Myslibořice. Odlákal pozornost obléhatelů a umožnil svým dvěma druhům uniknout), když před odletem domů žertem prohodil: „...a kdyby ... koukejte, ať se dostanu do čítanky.“ Do čítanky se Jarda už asi nedostane, ale snažíme se aspoň, aby se na něho nezapomnělo. Pořizujeme dokumentaci všeho druhu nikoliv jako potěšení a oslavu, ale jako povinnost, aby publicisté si nevymýšleli, nemluvili nepravdy, neplivali po mrtvých.³⁴⁸

---

³⁴⁸ Rudolf Krzák, dopis Bohumilu Hrubcovi, 1987, archiv rodiny, laskavě poskytla paní Helena Černohorská

Summary

The aim of this thesis is to analyse one archival material that has not been used so far. Almost a hundred protocols with Czechoslovak parachutists, taken in the summer of 1945, immediately after the end of their combat activity, represent quite unique material suitable for a comparative study. Thanks to the protocols with parachutists, as well as Gestapo personnel, Czechoslovak intelligence officers were able to get their hands on a set of experiences of soldiers from various places of operation. From the territory of the Protectorate of Bohemia and Moravia, through Slovakia, but also Austria and Yugoslavia. In this respect, the protocols are a valuable source of information and recommendations. While the western groups were usually smaller in number, the eastern ones were much more diverse. They ranged from single or pairs of paratroopers in 1941 to large groups of up to twenty in 1944/45. The latter groups often operated in an openly "military" manner, i.e. in uniforms, without documents or other conspiracy. On the basis of the interrogation protocols examined by Ludwig Schultz, a member of the Pardubice Gestapo, and the extensive account by Richard Lindner, a member of the Klatovy office, it can be argued that the Gestapo perceived differences between the parachutists from the West and the East. It should be noted, however, that the Gestapo had very limited experience with Eastern paratroopers of Czechoslovak origin, and more often than not they were Soviet citizens. The knowledge of the Eastern groups was very vague even among the Czechoslovak intelligence officers themselves. Only the gradual arrival of parachutists gave a glimpse of the quantitatively many times larger scale of these actions. The different conditions of deployment, training, and the number of higher units that used parachutists could not yet be systematically assessed in 1945.

The deployment of women in special operations was also a new element. The experience of the deployment of women in reconnaissance and combat operations was on the whole very positive.

The whole intelligence-gathering operation was ultimately futile, as the liquidation group was disbanded in October 1945. However, the partial knowledge of parachutists' activities and the conduct of guerrilla warfare from the years of World War II permanently changed the future view on the possibilities of future training, equipment and deployment.

Použitá literatura

Archivy

Archiv bezpečnostních složek (ABS)
Fond 305

Vojenský ústřední archiv – Vojenský historický archiv Praha
Fond 37
Sbírka Vojenské zpravodajství

Monografie

EBERT, Jens (ed.). *Polní pošta ze Stalingradu: listopad 1942 - leden 1943*. Historie (Academia). Praha: Academia, 2012.

GOGUN, Alexander. *Stalinova komanda*. Praha: Academia, 2019. s. 422

HOLMES, Richard. *Obrazy války: chování člověka v bitvě*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2011.

MATÚŠŮ, Marie. *Muži pro speciální operace*. Praha: Naše vojsko, 2005

MRŮZEK Alfréd, Síla Lásky. Praha: Naše vojsko, 1984.

MÜCKE, Pavel. *Místa paměti druhé světové války: svět vojáků československého zahraničního odboje*. Orální historie a soudobé dějiny. Praha: Karolinum, 2014

NEITZEL, Sönke a Harald WELZER. *Vojáci: protokoly o boji, zabíjení a umírání*. Praha: Academia, 2014.

PELC, Oldřich. *Parašutisté v akci: vzpomínky a úvahy*. Edice Národní politiky. Mnichov: Národní politika, 1987.

PICKA, Jaromír. *Útok a obrana jednotlivce: (Silent Killing)*. V Anglii, 1942,

PLACHÝ, Jiří. *Horší než doba války--: osudy parašutistů z Velké Británie v poúnorovém Československu*. Cheb: Svět křídel, 2014.

POSPÍŠIL, Jaroslav. *Nešli stejnou cestou: osudy parašutistů a konfidentů gestapa*. Otisky (Lípa). Vizovice: Lípa, 1994.

ROBERTS, Mary Louise. *Válka a chtič: sex a američtí vojáci za II. světové války ve Francii*. Praha: Grada, 2014

SANTOLI, Al. *Everything We Had. An Oral History of the Vietnam War by Thirty-three American Soldiers Who Fought It*. New York: Random House, 1981

SAJENKO, Pavel; BOLDAŇUK, Vladimír a BURSA, Stanislav. *Výsadek CHAN se nehlásí: příběh parašutistů zpravodajské skupiny CHAN vysazených v Krkonoších v březnu 1945 ve světle dokumentů a vzpomínek*. [Ostrava]: Avartos, 2015.

SAJENKO, Pavel; BOLDAŇUK, Vladimír a BURSA, Stanislav. *Úkol splníme!: po stopách paradesantních skupin vysílaných na jaře 1945 zpravodajským oddělením štábu I. ukrajinského frontu do Protektorátu Čechy a Morava*. Moravská Ostrava a Přívoz: Avartos, 2018.

SAJENKO, Pavel; BOLDAŇUK, Vladimír a BURSA, Stanislav. *Ve jménu cti!: působení sovětských zpravodajských paradesantních skupin a štábu I. moravské partyzánské brigády Jana Žižky v oblasti Moravsko-slovenského pomezí na přelomu let 1944/1945*. Ostrava: Avartos, 2022.

SOE in Czechoslovakia. The Special Operations Executive's Czech Section in WW2. An Official History. Frontline Books, 2022.

STRAKA, Karel. *Rekonstrukce československé agenturní sítě a jejích výsledků z let 1933-1939: zpravodajské ústředí*. Praha: Vojenský historický ústav, [2017]

ŠIKOLA, Čestmír. *Clay-Eva: ve vzpomínkách radisty skupiny a spolupracovníků*. Praha: P3K, 2014.

ŠMEJKAL, Pavel. *S Moskvou za zády: zpravodajci - parašutisté - partyzáni*. Průvodce (Academia). Praha: Academia, 2021.

ŠOLC, Jiří. *A zpívali jsme Tipperary: Výcvik československých parašutistů ve Velké Británii. Muži pro zvláštní úkoly*. Praha: Merkur, 1993.

ŠOLC, Jiří. *Za frontou na východě: českoslovenští parašutisté ve zvláštních operacích na východní frontě za druhé světové války (1941-1945)*. Cheb: Svět křídel, 2003.

TOMEK, Prokop. *Příslušník StB Miroslav Pich Tůma*, Cheb: Svět křídel, 2022

TURSE, Nick. *Kill anything that moves: the real American war in Vietnam*. New York: Metropolitan Books/Henry Holt and Co., 2013.

VETIŠKA, Rudolf. *Skok do tmy*. Praha: NPL, 1966.

VYHNAK, Alois. *Mother's Hero*. Rukopis.

WETTE, Wolfram. *Wehrmacht. Obraz nepřítel, vyhlazovací válka, legendy*. Praha: Argo, 2006

ZRNA, Antonín, HEMZA Vítězslav. *Křídla míru*. Praha: Naše Vojsko, 1953

ŽÁČEK, Pavel. *Radiová korespondence partyzánské skupiny „Národní mstitel“*. Praha: Muzeum paměti XX. století. 2021

Periodika

Vojenské rozhledy, 1941

Naše vojsko. Praha: Za Svobodu, 1945

Poznátky a zkušenosti z poslední války. Praha: Naše vojsko, 1946

Osobní věstník čs. ministerstva národní obrany. Praha: Ministerstvo národní obrany

Články

KAŠPAR, Miloslav. *Výsadky domů. Ani vina, ani zásluhy, ale povinnost*. In Osvobození. Č. 1-2 (119-120) Říjen 1988. London: Ústřední výbor Československé obce legionářské v zahraničí.

MAREK, Jindřich. *Parašutisté bez padáků. Operační činnost Roty ZU 1. čs. armádního sboru v SSSR*. In Historie a vojenství 3/2014 s. 57-77

ŠOLC, Jiří. *Generál parašutistů*. In Historie a vojenství: Časopis Historického ústavu Armády ČR. Praha: Magnet-Press, Roč. 45, č. 4 (1996), s. 156-157

ŠOLC, Jiří. *Technické vybavení operační skupiny ANTHROPOID*. In Historie a vojenství: Časopis Historického ústavu Armády ČR. Praha: Magnet-Press, Roč. 55, č. 1 (2006), s. 31-39

ŠPITÁLNÍK, Zdeněk. *Boty nadporučíka Oldřicha Pechala*. In Historie a vojenství: Časopis Vojenského historického ústavu. Praha: Magnet-Press, Roč. 68, č. 3 (2019), s. 126-129

ŠPITÁLNÍK, Zdeněk. *Tajná válka "Made in England". Vybavení československých parašutistů 1941-1942*. In Historie a vojenství: Časopis Vojenského historického ústavu. Praha: Magnet-Press, Roč. 71, č. 2 (2022), s. 64-83

VANĚK, Oldřich. *Výber a príprava kádrov pre špeciálne operácie zo ZSSR v rokoch 1941 – 1945*. In Vojenská história 4/2009 str. 56-90

Teze diplomové práce

PROJEKT MAGISTERSKÉ PRÁCE	
Jméno (příjmení, křestní):	Bc. Zdeněk Špitálník
E-mail:	zswolf@post.cz
Program:	Balkánská, euroasijská a středoevropská studia (BECES)
Specializace (uveďte zkratkou):*	BESSB
Datum zadání:	
Předpokládaný termín dokončení (semestr, školní rok):	LS 2021/2022
Vedoucí diplomového semináře:	doc. PhDr. Tomáš Nigrin, Ph.D.
Vedoucí práce (povinné):	Mgr. Jiří Pondělíček
Název práce:	Zpravodajské vyhodnocení válečné činnosti československých parašutistů
Základní charakteristika tématu (10 řádek):	Součástí archivního materiálu Zpravodajské správy, uloženého ve Vojenském historickém archivu v Praze, je i téměř 90 dotazníků, resp. pohovorů s parašutisty, pořízených v létě 1945, bezprostředně po ukončení jejich bojové činnosti. Jedná se o zcela unikátní, dosud nezpracovaný materiál vhodný pro srovnávací studii. Vyhodnocovat lze například záležitosti technického charakteru, jako vybavení jednotlivých skupin, stravu, kvalitu falešných dokladů, množství finančních prostředků, ale i délku a typ výcviku. Zajímavým a inovativním pohledem by bylo porovnání rozdílů mezi parašutisty ze Západu a těmi, kteří byli vysazeni ze SSSR. Jistým limitem je zde jednostranné podání válečné zkušenosti a pramalá povědomost členů Likvidační skupiny (která rozhovory pořizovala) o východních výsadcích. V rámci činnosti Likvidační skupiny vzniklo i několik zpráv, sepsaných vyšetřovanými příslušníky Gestapa o parašutistech a boji proti nim.
Cíl práce (5 řádek):	Cílem práce je porovnat, na základě shodných otázek vybraného vzorku parašutistů, jednotlivé aspekty zvláštních operací, vysledovat zde některé fenomény a specifika. Důležitou částí práce by byla i charakteristika zpravodajského oddělení, které tyto rozhovory pořizovalo a samotný účel jejich vzniku. Metodicky by se práce mohla opírat o obdobné výzkumy ve specificky vojenském prostředí (Holmes: Obrazy války, Neitzel, Weltzer: Vojáci)
Základní literatura (10 nejdůležitějších titulů):	JIRÁSEK, David. Historie českých speciálních sil. Praha: Mladá fronta, 2015. PLACHÝ, Jiří. Horší než doba války... Osudy parašutistů z Velké Británie v pounorovém Československu. Cheb: Svět křídel, 2014. SLÁDEK, Oldřich. Přicházeli z nebe. Praha: Naše vojsko, 1993. ŠOLC, Jiří. Bylo málo mužů: českoslovenští parašutisté na západní frontě za druhé světové války. Praha: Merkur, 1990. ŠOLC, Jiří. Červené barety. Praha: Naše vojsko, 2003. ŠOLC, Jiří a KOPEČNÝ, Petr. Muži pro zvláštní úkoly. Díl VII. Bibliografie. Praha : [s.n.], 1990.

<p>ŠUSTEK, Vojtěch. Atentát na Reinharda Heydricha a druhé stanné právo na území tzv. protektorátu Čechy a Morava: edice historických dokumentů; Sv. 3, Praha: Scriptorium; Archiv hlavního města Prahy, 2019.</p> <p>ŠUSTEK, Vojtěch. Atentát na Reinharda Heydricha a druhé stanné právo na území tzv. protektorátu Čechy a Morava: edice historických dokumentů; Sv. 1, Praha: Scriptorium; Archiv hlavního města Prahy, 2012.</p> <p>VÁCLAVÍK, Zdeněk. Lidé s nebes. Praha, 1947.</p> <p>VETIŠKA, Rudolf. Skok do tmy, Praha: NPL, 1966.</p>		
Etika výzkumu:**		
4		
Podpis studenta a datum		
Schváleno	Datum	Podpis
Vedoucí diplomového semináře		
Garant programu		